

TAMPEREEN KAUPUNKI
Kaupunkiympäristön kehittäminen
Maankäytön suunnittelu

Kantakaupungin yleiskaava [2040]

Asukkaat ja asuminen 2014

Tampereen kaupunki

Kaupunkiympäristön kehittäminen

Maankäytön suunnittelu

PL 487

33101 Tampere

www.tampere.fi/kaavatjakiinteistot/kaavoitus/yleiskaavoitus

Taitto: Birgitta Helsing

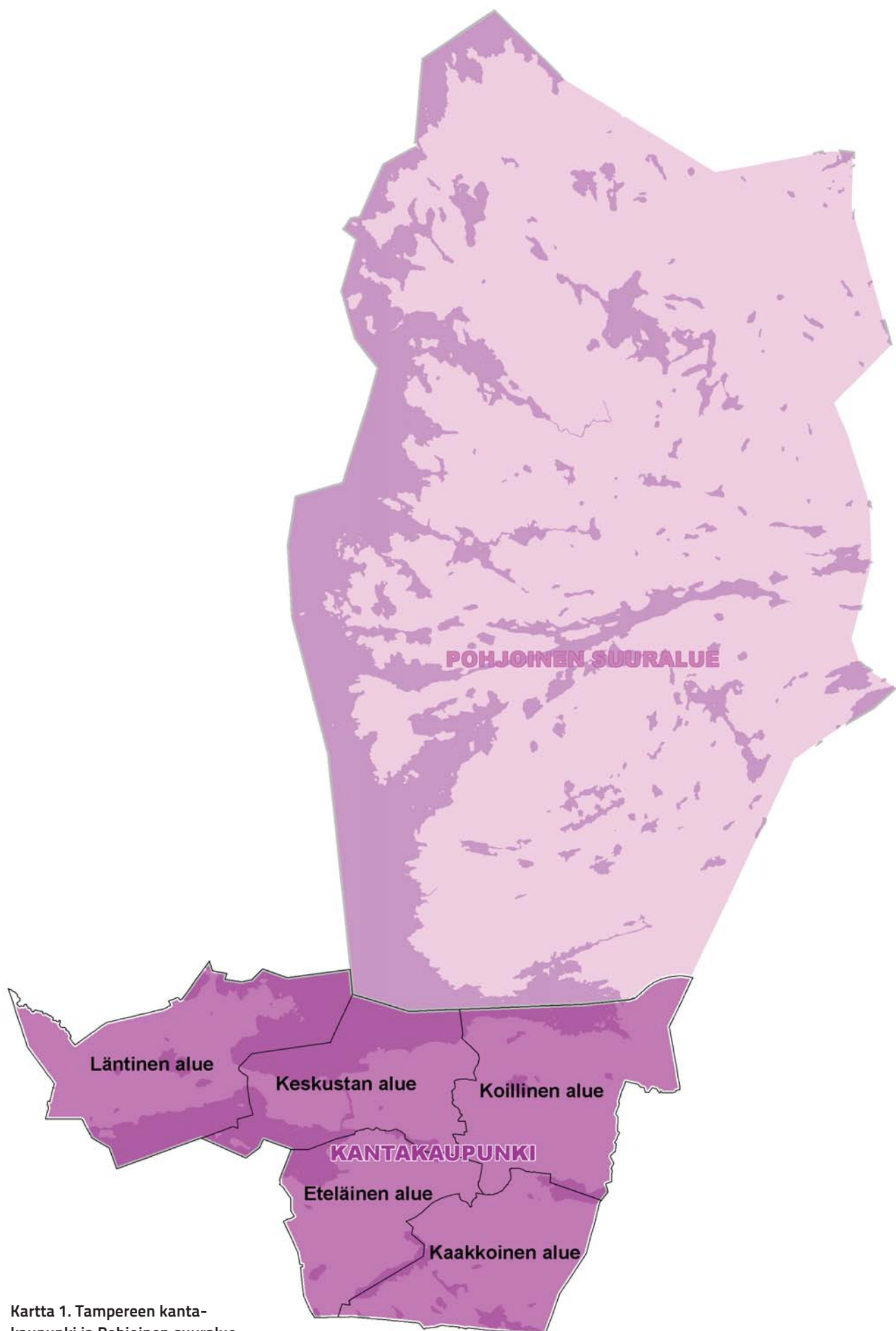
Kansikuva: Jukka Aaltonen

ID-numero: 1191062

Sisällysluettelo

Johdanto.....	5
1 Väestö	6
Väestönkehitys vuosina 1980-2010.....	6
Väestön määrän muutos.....	6
Väestön ikärakenteen muutos	7
Nykytila: Tampereen väestö vuonna 2012.....	10
Kantakaupungin asukastiheys	10
Väestön määrä ja ikärakenne 2012.....	12
Tuleva väestönkehitys.....	15
Väestönkehityksen arviointi	15
Tampereen väestösuunnite	15
Tampereen arvioitu väestönmuutos 2013-2030.....	16
Väestönmuutoksen suunta vuosina 2031-2040?	22
2 Asuinrakennukset ja asunnot.....	24
Asuinrakennukset.....	24
Hallitseva asuinrakennustyyppi	24
Asuinrakennusten ikä.....	26
Asunnot.....	28
Asuntojen määrä	28
Asuntojen hallintamuodot	30
3 Asuntokunnat.....	32
Yleistä asuntokunnista	32
Asuntokuntien määrä Tampereella	32
Asumisväljyys	35
4 Muuttoliike	36
Yleistä muuttoilmiöistä.....	36
Tampereen ja kehyskuntien välinen muuttoliike.....	37
Ulkoisen muuttoliike kantakaupunkiin ja sieltä pois	39
Ulkoisen muutto tilastoalueittain	40
Ulkoisen muutto ikäryhmittäin	41
Muuttoalttius pois kantakaupungista	41
Lapsiperheiden muuttoalttius	42
Lapsiperheiden muuttoalttius tilastoalueittain	43
Kantakaupungin sisäinen muuttoliike	44
Sisäinen muutto tilastoalueittain.....	45
Sisäinen muutto ikäryhmittäin.....	46
Lapsiperheiden muutto kantakaupungissa	47
Uusille asuinalueille muuttaneiden profiilit.....	48
Muuttajat lähtöalueittain	48
Muuttajat ikäryhmittäin	49
Kantakaupungista muuttaneet	50
5 Johtopäätöksiä	52
Kohti monimuotoista kaupunkiasumista	52
Kantakaupungin kehityslinjoja.....	56
Viisi alueprofiilia.....	60
Maltillisen kehityksen lapsirikas Länsi	60
Keskusta – portti kaupunkielämään.....	62
Kovan kasvun Koillinen	64
Lapsipaon ja lähiöelämän Kaakko	66
Etelä – keskiverto, mutta monipuolinen	68
Kantakaupungin yleiskaavatilanne asumisen näkökulmasta	70

Lähteet

Kartta 1. Tampereen kanta-
kaupunki ja Pohjoinen suuralue.

Johdanto

Tämä selvitys on yksi Tampereen kantakaupungin yleiskaavaa 2040 varten laadittavista taustaselvityksistä. Selvityksessä tarkastellaan asukkaita ja heidän asuinolojaan, joiden vakituinen asuinpaikka on kantakaupungissa. Vapaa-ajan asuminen ja laitoksissa asuva väestö rajautuvat tarkastelun ulkopuolelle. Selvityksen tarkoituksena on kuvata ensisijaisesti nykytilannetta ja siihen johtanutta kehitystä 1980-luvulta saakka. Taaksepäin katsomalla voidaan havainnollistaa sitä, minkä mittaluokan muutoksia on odotettavissa nykyhetkestä yleiskaavan tavoitevuoteen mennessä.

Kaupunkia kehitetään ensisijaisesti asukkaita varten, joista sekä nykyiset että tulevat asukkaat ovat merkityksellisiä monin tavoin. Muutokset asukkaiden määrässä ja ikäjakaumassa vaikuttavat keskeisiin kaupunkirakenteen osatekijöihin; asumiseen, palveluihin ja liikennejärjestelmään. Tampereen kasvava väestö tarvitsee uusia asuntoja. Väestön ikärakenteen muutos synnyttää niin ikään uudenlaisia asumistarpeita, kun esimerkiksi ikääntyneiden määrä lisääntyy. Väestönmuutosten seurauksena asuinrakentamiselle muodostuu näin ollen sekä määrällisiä että laadullisia reuna-ehtoja. Uusien asuntojen rakentaminen edellyttää käyttötarkoitusta varten asemakaavoitettua maa-alaa, mutta sitä ennen tarvitaan strategiset linjat asumisen sijoittumisesta kantakaupunkiin, jotta alueesta muodostuisi toimiva kokonaisuus. Yleispiirteisellä maankäytön suunnittelulla luodaan siten perustavanlaatuisia edellytyksiä tulevalle asuntotuotannolle.

Julkiset palvelut järjestetään asukkaita varten. Palveluiden tarjonta mitoitetaan käyttäjämäärän mukaan, joka puolestaan riippuu ikärakenteesta: esimerkiksi lapsiperheiden suosimalla alueella tarvitaan päivähoitopaikkoja, muttei samassa määrin ikäihmisten palveluita. Asukkaat ovat myös tieverkon ja julkisen liikenteen palveluista koostuvan liikennejärjestelmän merkittävin käyttäjäryhmä. Asukasmäärän kasvu merkitsee käytännössä liikenteen lisääntymistä, jota voidaan hillitä maankäytön ja liikennejärjestelmän yhteensovittamisella. Luomalla edellytyksiä hyvälle asumiselle edistetään myös työvoiman saatavuutta ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Lisäksi asukkaat ovat kaupallisten palveluiden käyttäjiä, joiden ostovoimaan nojautuu paikallisesta kysynnästä elävien yritysten toiminta.

Asukkailla on edellä kuvatun perusteella lukuisia yhdyskunnan fyysisen ja toiminnallisen rakenteen kannalta keskeisiä rooleja, jotka on pyrittävä huomioimaan laajasti suunnittelussa ja päätöksenteossa. Asukkaita ja asumista koskevaa tarkastelua on tehty yleiskaavoitusyksikössä vuosien 2013–2014 aikana. Päävastuu selvityksen laatimisesta on kuulunut erikoissuunnittelijoille Marja Uusivuori (-2013) ja Jukka Aaltonen (2014-). Lähdeaineistona on käytetty pääosin Tilastokeskuksen aineistojen lisäksi kaupungin omaa tilastoaineistoa.

Pia Hastio

Yleiskaavapäällikkö

1 Väestö

Väestönkehitys vuosina 1980-2010

Väestön määrän muutos

Tampereen kantakaupungin väestönkehitystä tarkastellaan seuraavassa 30 vuoden aikajaksolla vuodesta 1980 vuoteen 2010. Tarkastelujakso on suunnitteen samanpituihin kuin kantakaupungin yleiskaavan suunnittelujänne, joka ulottuu nykyhetkestä vuoteen 2040 asti.

Koko Tampereen ja näin ollen myös kantakaupungin väkiluku on kasvanut tasaisesti 1980-luvulta saakka. Vuonna 1980 Tampereella oli reilut 166 000 asukasta. Vuoden 2010 loppuun mennessä väestö kasvoi noin 47 000 hengellä. Kasvuvauhti on merkinnyt keskimäärin 1 600 uutta asukasta vuosittain. Valtaosa Tampereen väestönkasvusta on suuntautunut kantakaupunkiin, mutta väestönkehityksessä on ollut huomattavia alueellisia eroja.

Läntisen suunnittelalueen väestömäärä on vuosina 1980-2010 kasvanut selvästi. Muihin suunnittelalueisiin verrattuna Läntisellä alueella ei ole kuitenkaan tapahtunut erityisen voimakkaita heilahduksia väestönkehityksen osalta. Sen sijaan väestö on kasvanut tasaisesti

koko aikajaksolla, joskin 2000-luvulla kasvu on ollut hieman kahta edellistä vuosikymmentä voimakkaampaa. Vuosina 1980-2010 alueen väestö lisääntyi vuoden 1980 vajaasta 33 000 asukkaasta noin 8 000 hengellä.

Keskustan suunnittelalueen väestömäärä on vuosina 1980-2010 kasvanut vain vähän muihin suunnittelalueisiin verrattuna. Alueen väestömäärä laskee huomattavasti 1980-luvulla, kunnes kääntyi nousuun seuraavalla vuosikymmenellä ja jatkoi maltillista kasvuaan myös 2000-luvun puolella. Vuosina 1980-2010 alueen väestö lisääntyi vuoden 1980 reilusta 61 000 asukkaasta noin 2 000 hengellä. Keskustan alue on väkimäärältään suurin kantakaupungin viidestä suunnittelalueesta.

Koillinen suunnittelalueen väestömäärä on vuosina 1980-2010 kasvanut kantakaupungin kovinta tahtia. Väestönkasvu on ollut huomattavan suurta sekä 1980- että 1990-luvulla, mutta hidastunut selvästi vuosikymmenen vaihtuessa. Vuosina 1980-2010 alueen väestö lisääntyi vuoden 1980 vajaasta 17 000 hengestä yli kaksinkertaiseksi.

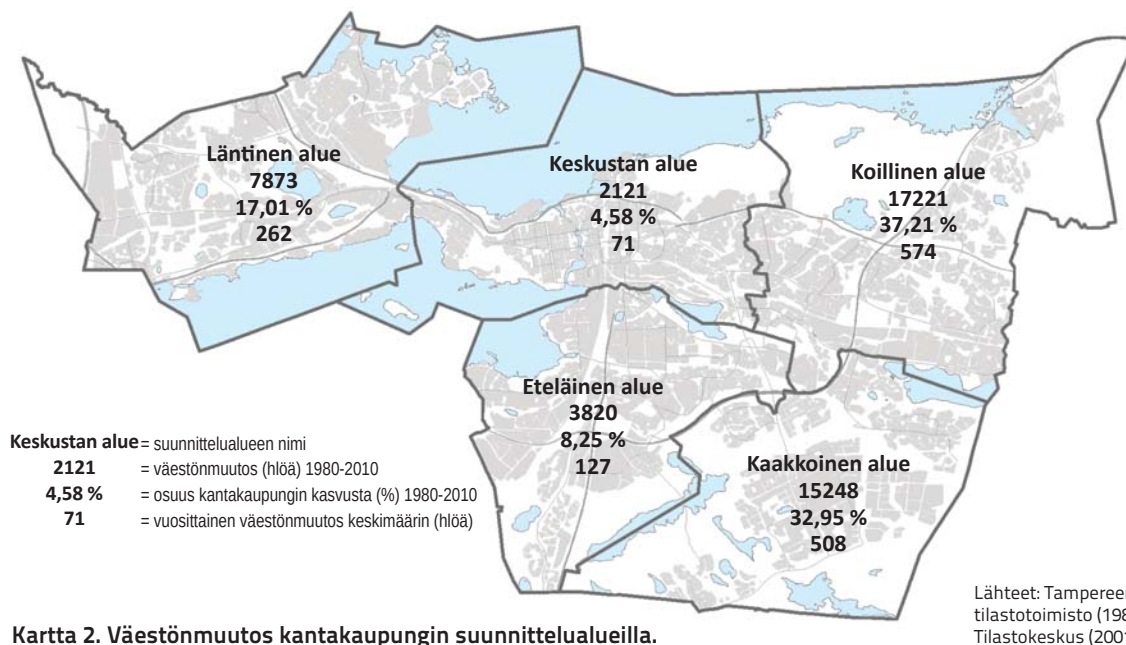
Kaakkoisen suunnittelalueen väestömäärä on vuosina 1980-2010 kasvanut huomattavasti Koillisen alueen tapaan. Erityisen voimakasta väestönkasvu oli 1980-luvulla, minkä jälkeen kehitys on ollut selvästi maltillisempaa. Vuosina 1980-2010 alueen väestö lisääntyi vuoden 1980 reilusta 24 000 asukkaasta noin 15 000 hengellä.

Eteläisen suunnittelalueen väestömäärä on vuosina 1980-2010 kasvanut maltillisesti. Alueen väestömäärä väheni hieman 1980-luvulla, mutta kääntyi sittemmin nousuun. Vuosina 1980-2010 alueen väestö lisääntyi vuoden 1980 reilusta 24 000 asukkaasta noin 4 000 hengellä. Eteläinen alue on väkimäärältään pienin suunnittelalue.

Taulukko 1. Väestön määrä Tampereen eri alueilla 1980-2010.

Alue / Vuosi	1980	1991	2000	2010	Väestönmuutos 1980-2010 (hlöä)
KOKO TAMPERE	166288	172560	195468	213217	46929
KANTAKAUPUNKI	159590	165156	188402	205873	46283
Läntinen alue	32731	34700	37547	40604	7873
Keskustan alue	61114	53049	58630	63235	2121
Koillinen alue	16586	23282	31602	33807	17221
Kaakkoinen alue	24454	31567	35837	39702	15248
Eteläinen alue	24705	22558	24786	28525	3820

Lähteet: Tampereen kaupungin tilastotoimisto (1981/1991), Tilastokeskus (2001/2011).

Kartta 2. Väestönmuutos kantakaupungin suunnittelualueilla.

Väestön ikärakenteen muutos

Tarkasteltaessa väestön ikärakenteen kehitystä Tampereen kantakaupungissa vuosina 1980-2010 huomataan, että lasten ja nuorten osalta muutokset ovat olleet muita ikäluokkia vähäisempiä. Alle kouluikäisten (0-6-vuotiaiden) ja nuorten (16-19-vuotiaiden) ikäryhmät ovat kumpikin kasvaneet usealla sadalla hengellä. Peruskouluikäisten (7-15-vuotiaiden) määrä oli puolestaan vuonna 2010 reilut pari tuhatta lasta pienempi vuoteen 1980 verrattuna.

Nuorten aikuisten (20-29-vuotiaiden) ikäryhmässä muutos on ollut moninkertaisesti suurempi, sillä heitä oli vuonna 2010 lähes 14 000 enemmän kuin vuonna 1980. Myös työikäisten (30-64-vuotiaiden) määrä on kasvanut runsaasti yli 19 000 hengen verran. Kantakaupungin väestönkasvu on siis toteutunut voimakaimmin juuri näissä ikäryhmissä.

Huomattavia muutoksia on tapahtunut myös ikääntyneiden ikäryhmissä, joista 65-74-vuotiaiden määrä on kasvanut reilulla 4000 hengellä. Vielä suurempaa kasvu on ollut 75-84-vuotiaiden joukos-

sa, joka on yli 6 000 hengen väestönlisäyksen myötä kaksinkertaistunut vuodesta 1980. Suhteellisesti suurin muutos on tapahtunut 85 vuotta täyttäneiden osalta, joiden määrä on kasvanut noin 3 600 hengellä, eli seitsenkertaiseksi vuoden 1980 lukuun nähden.

Taulukko 2. Kantakaupungin asukkaiden ikärakenne 1980-2010.

Vuosi	1980		1990		2000		2010	
Ikäryhmä	lkm	%-osuus väestöstä	lkm	%-osuus väestöstä	lkm	%-osuus väestöstä	lkm	%-osuus väestöstä
0-6	13772	8,63 %	13001	7,87 %	14433	7,66 %	14282	6,94 %
7-15	17860	11,19 %	15945	9,65 %	17134	9,09 %	15533	7,54 %
16-19	8953	5,61 %	6895	4,17 %	8332	4,42 %	9670	4,70 %
20-29	27400	17,17 %	26440	16,01 %	32664	17,34 %	41201	20,01 %
30-64	72317	45,31 %	79604	48,20 %	87971	46,69 %	91520	44,45 %
65-74	13334	8,36 %	13750	8,33 %	15455	8,20 %	17798	8,65 %
75-84	5384	3,37 %	8049	4,87 %	9557	5,07 %	11672	5,67 %
85-	570	0,36 %	1472	0,89 %	2856	1,52 %	4197	2,04 %

Lähteet: Tampereen kaupungin tilastotoimisto (1981/1991), Tilastokeskus (2001/2011).

Läntisellä suunnittelualueella alle kouluikäisiä (0-6-vuotiaita) lapsia on suunnilleen saman verran kuin vuonna 1980. Sen sijaan kouluikäisten (7-15-vuotiaiden) lasten määrä on laskenut hieman. Nuorten (16-19-vuotiaiden) määrä puolestaan laski vuodesta 1980 vuoteen 2000 saakka, mutta on sittemmin noussut vuoden 1980 tasolle.

Nuorten aikuisten (20-29-vuotiaiden) määrässä ei ole tapahtunut suurta muutosta, mutta työikäisten (30-64-vuotiaiden) määrä on kasvanut merkittävästi vajaalla 5 000 hengellä. Huomattavaa kasvu on ollut myös 65-74-vuotiaiden joukossa, joka on kaksinkertaistunut vuodesta 1980. Suhteellinen kasvu on ollut erityisen voimakasta 75-84-vuotiaiden sekä 85 vuotta täyttäneiden ikäryhmissä, joista ensimmäiseen kuuluvien määrä on noin nelinkertainen ja jälkimmäiseen lukeutuvien noin kahdeksankertainen vuoteen 1980 verrattuna. Alueen väestönkasvu on siis toteutunut pääosin työikäisten ja ikääntyneiden (65 vuotta täyttäneiden) ikäryhmissä.

Keskustan suunnittelualueella sekä lasten (0-15-vuotiaiden) että nuorten (16-19-vuotiaiden) määrät ovat pienentyneet vuodesta 1980.

Nuorten aikuisten (20-29-vuotiaiden) määrä on päinvastoin kasvanut huomattavasti yli 6 000 hengellä. Samalla tämän ikäryhmän osuus väestöstä on noussut peräti noin 10 prosenttiyksikön verran. Työikäisten (30-64-vuotiaiden) määrä on puolestaan vähentynyt reilulla 3 000 hengellä, kun se kaikilla muilla suunnittelualueilla on lisääntynyt. Myös 65-74-vuotiaiden ikäryhmässä asukasmäärä on laskenut, tällä kertaa vajaalla 2 000 hengellä. Sen sijaan vanhimmissa ikäryhmissä kasvua on tapahtunut 75-84-vuotiaiden osalta tasan 1 700 hengen sekä 85 vuotta täyttäneiden osalta reilun 2 000 hengen verran. Alueen väestönkasvu on siis realisoitunut nuorten aikuisten ja toisaalta 75 vuotta täyttäneiden ikäryhmissä.

Taulukko 3a. Läntisen alueen asukkaat ikäryhmittäin vuosina 1980 ja 2010.

Ikäryhmä	lkm / hlöä vuonna 1980	lkm / hlöä vuonna 2010	Muutoksen suunta (kasvanut/vähentynyt)
0-6	3236	3371	↑
7-15	4686	4035	↓
16-19	2272	2164	↓
20-29	5207	5095	↓
30-64	14878	19438	↑
65-74	1790	3869	↑
75-84	600	2121	↑
85-	62	511	↑
Yhteensä	32731	40604	

Lähteet: Tampereen kaupungin tilastotoimisto (1981/1991), Tilastokeskus (2001/2011).

Taulukko 3b. Keskustan alueen asukkaat ikäryhmittäin vuosina 1980 ja 2010.

Ikäryhmä	lkm / hlöä vuonna 1980	lkm / hlöä vuonna 2010	Muutoksen suunta (kasvanut/vähentynyt)
0-6	3400	2710	↓
7-15	4522	2660	↓
16-19	2809	2227	↓
20-29	10205	16635	↑
30-64	28992	25801	↓
65-74	7659	5871	↓
75-84	3168	4868	↑
85-	359	2463	↑
Yhteensä	61114	63235	

Lähteet: Tampereen kaupungin tilastotoimisto (1981/1991), Tilastokeskus (2001/2011).

Koillinen suunnittelualue poikkeaa ikärakenteen muutoksen suhteen muista, sillä siellä väestömäärä on lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä. Sekä 0-6-vuotiaiden että 7-15-vuotiaiden ikäryhmissä kasvua on ollut noin 1 600 lapsen verran. Nuorten (16-19-vuotiaiden) osalta kasvu on ollut astetta maltillisempaa.

Nuorten aikuisten (20-29-vuotiaiden) joukko on sekin kasvanut vajaalla 2 000 hengellä. Merkittävin määrällinen muu-

tos on kuitenkin toteutunut työikäisten (30-64-vuotiaiden) ikäryhmässä, joka on suurentunut yli 8 000 hengellä. Ikääntyneistä 65-74- ja 75-84-vuotiaiden määrät ovat puolestaan nousseet noin 1 000-1 500 hengellä. Iäkkäimmän 85 vuotta täyttäneiden ikäryhmän osalta väestönlisäys on sen sijaan ollut vähäisempää. Suhteellista osuuttaan väestöstä ovat vuosien 1980 ja 2010 välillä kasvattaneet juuri aikuisten (30 vuotta täyttäneiden) ikäryhmät.

Kaakkoisella suunnittelualueella lasten määrä on vähentynyt vuodesta 1980 sekä 0-6-vuotiaiden että 7-15-vuotiaiden ikäryhmissä. Molempien lapsi-ikäluokkien suhteellinen osuus on pienentynyt noin puoleen vuoden 1980 tasosta. Sen sijaan nuorten (16-19-vuotiaiden) määrä on kasvanut lähes yhtä paljon kuin Koillisella alueella.

Aikuisikäluokissa väestönkehitys on ollut myös kasvusuuntaista, sillä nuorten aikuisten (20-29-vuotiaiden) määrä on lisääntynyt vajaalla 4 500 hengellä ja työikäisten (30-64-vuotiaiden) puolestaan noin 7 500 hengellä. Samanaikaisesti ikääntyneiden (65 vuotta täyttäneiden) ikäryhmät ovat kasvaneet sekä määrällisesti että suhteellisesti moninkertaisiksi vuoden 1980 tilanteeseen verrattuna. Alueen väestönkasvu on siis toteutunut voimakkaimmin nuorten aikuisten ja työikäisten ikäryhmissä, mutta myös ikääntyneillä on vaikutuksensa.

Eteläisellä suunnittelualueella päivähoitoikäisten (0-6-vuotiaiden) lasten määrä on kasvanut hieman, kun taas kouluikäisten (7-15-vuotiaiden) lasten ja nuorten (16-19-vuotiaiden) määrät ovat vähentyneet jonkin verran.

Nuorten aikuisten (20-29-vuotiaiden) osalta väestö on kasvanut reilulla 1 000 hengellä ja työikäisten (30-64-vuotiaiden) osalta puolestaan vajaalla 2 000 hengellä. Selkeää kasvua on nähtävissä myös ikääntyneiden (65 vuotta täyttäneiden) ikäryhmissä, joista määrällisesti suurin muutos – reilut + 600 henkeä – on toteutunut 75-84-vuotiaissa. Kokonaisuudessaan Eteläisen alueen väestömuutokset ovat vuosien 1980 ja 2010 välillä olleet vähäisempiä kuin muilla esikaupunkimaisilla suunnittelualueilla, eli Läntisellä, Koillisella ja Kaakkoisella alueella.

Taulukko 3c. Koillisen alueen asukkaat ikäryhmittäin vuosina 1980 ja 2010.

Ikäryhmä	lkm / hlöä vuonna 1980	lkm / hlöä vuonna 2010	Muutoksen suunta (kasvanut/vähentynyt)
0-6	1363	2957	↑
7-15	2061	3649	↑
16-19	1114	1884	↑
20-29	2523	4453	↑
30-64	7608	16107	↑
65-74	1236	2751	↑
75-84	624	1599	↑
85-	57	407	↑
Yhteensä	16586	33807	

Lähteet: Tampereen kaupungin tilastotoimisto (1981/1991), Tilastokeskus (2001/2011).

Taulukko 3d. Kaakkoisen alueen asukkaat ikäryhmittäin vuosina 1980 ja 2010.

Ikäryhmä	lkm / hlöä vuonna 1980	lkm / hlöä vuonna 2010	Muutoksen suunta (kasvanut/vähentynyt)
0-6	3843	3090	↓
7-15	3577	2896	↓
16-19	1213	1955	↑
20-29	5462	9857	↑
30-64	9391	16886	↑
65-74	775	2971	↑
75-84	178	1643	↑
85-	15	404	↑
Yhteensä	24454	39702	

Lähteet: Tampereen kaupungin tilastotoimisto (1981/1991), Tilastokeskus (2001/2011).

Taulukko 3e. Eteläisen alueen asukkaat ikäryhmittäin vuosina 1980 ja 2010.

Ikäryhmä	lkm / hlöä vuonna 1980	lkm / hlöä vuonna 2010	Muutoksen suunta (kasvanut/vähentynyt)
0-6	1930	2154	↑
7-15	3014	2293	↓
16-19	1545	1440	↓
20-29	4003	5161	↑
30-64	11448	13288	↑
65-74	1874	2336	↑
75-84	814	1441	↑
85-	77	412	↑
Yhteensä	24705	28525	

Lähteet: Tampereen kaupungin tilastotoimisto (1981/1991), Tilastokeskus (2001/2011).

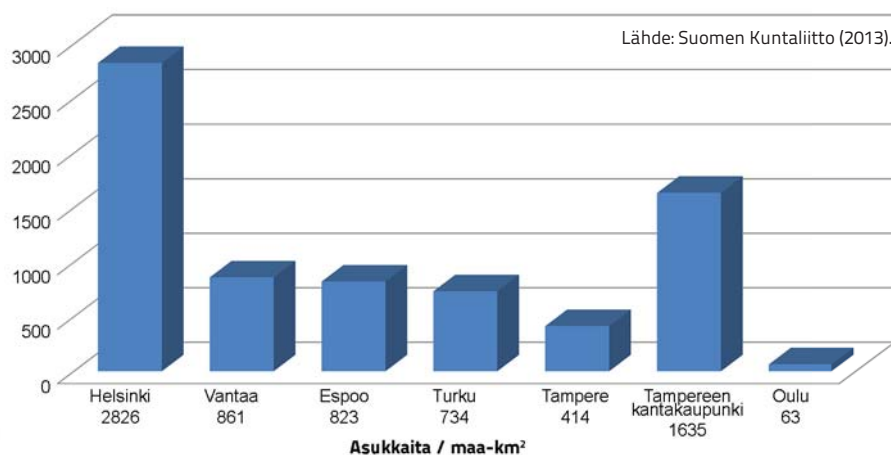
Nykytila: Tampereen väestö vuonna 2012

Väestön nykytilaa kuvataan seuraavassa pääosin vuoden 2012 tietoihin perustuen, jotta käytettävissä olisivat vuoden viimeisen päivän tiedot, joita on hyödynnetty myös menneen kehityksen tarkastelussa. Koska aiempien vuosien tiedot ovat peräisin Tilastokeskukselta, myös väestön nykytilaa kuvataan lähinnä Tilastokeskuksen tietojen avulla. Tällä tavoin varmistetaan tiedon vertailtavuus.

Tilastokeskuksen ohella nykytilan kuvauksessa on hyödynnetty Tampereen kaupungin Facta-kuntarekisteriä, jonka väestöaineisto perustuu Väestörekisterikeskuksen tietoihin. Factan aineiston avulla on ollut mahdollista laatia tarvittavat paikkatietoanalyysit ja kartat kuvaamaan väestön sijoittumista kanta-kaupungissa.

Kantakaupungin asukastiheys

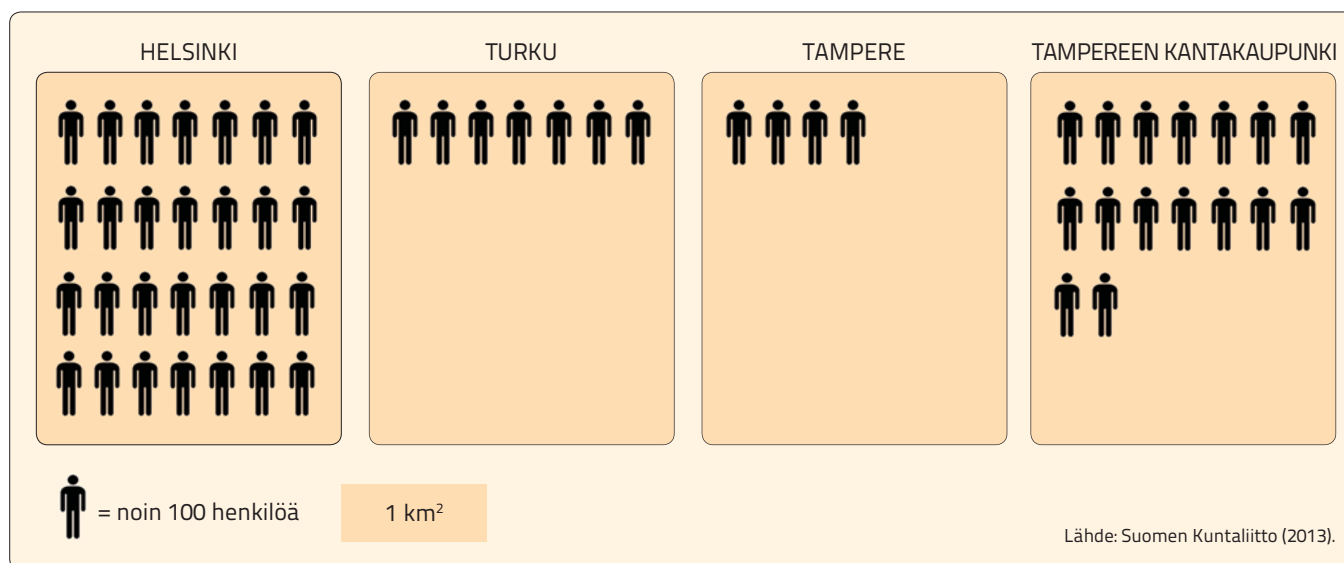
Alueen asukastiheys kertoo asukkaiden keskimääräisen lukumäärän tiettyä pinta-alayksikköä kohti (lkm. / km²). Tampereen ja sen kantakaupungin asukastiheyttä on mielekäästä tarkastella suhteessa muihin suuriin suomalaiskaupunkeihin, joiden asema aluerakenteessa on samankaltainen.

Kaavio 1. Suurten kaupunkien asukastiheys 1.1.2013.

Suurista kaupungeista selvästi korkein asukastiheys on Helsingissä. Toiseksi tiheimmin asuttuja ovat Espoo ja Vantaa. Myös Turussa asukastiheys on Tampereä korkeampi. Kuntaliitosten myötä laajentuneen Oulun asukastiheys on puolestaan muita suuria kaupunkeja alhaisempi. Tampereen osalta on kuitenkin muistettava, että kantakaupungin asukastiheys on huomattavasti korkeampi kuin koko kaupungin, sillä kanta-

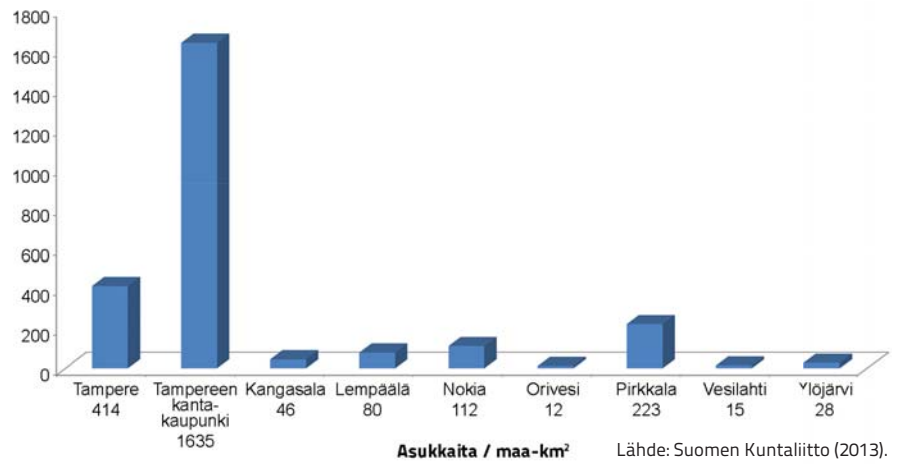
kaupunkiin ei lueta mukaan pinta-alaltaan suurta ja väljästi asuttua Pohjoista suuraluetta. Mikäli tarkastellaan pelkästään kantakaupungin asukastiheyttä, joka on 1 635 asukasta neliökilometrillä, Tampere ohittaa Espoon, Vantaan ja Turun, mutta asukastiheys jää edelleen alhaisemmaksi kuin Helsingissä.

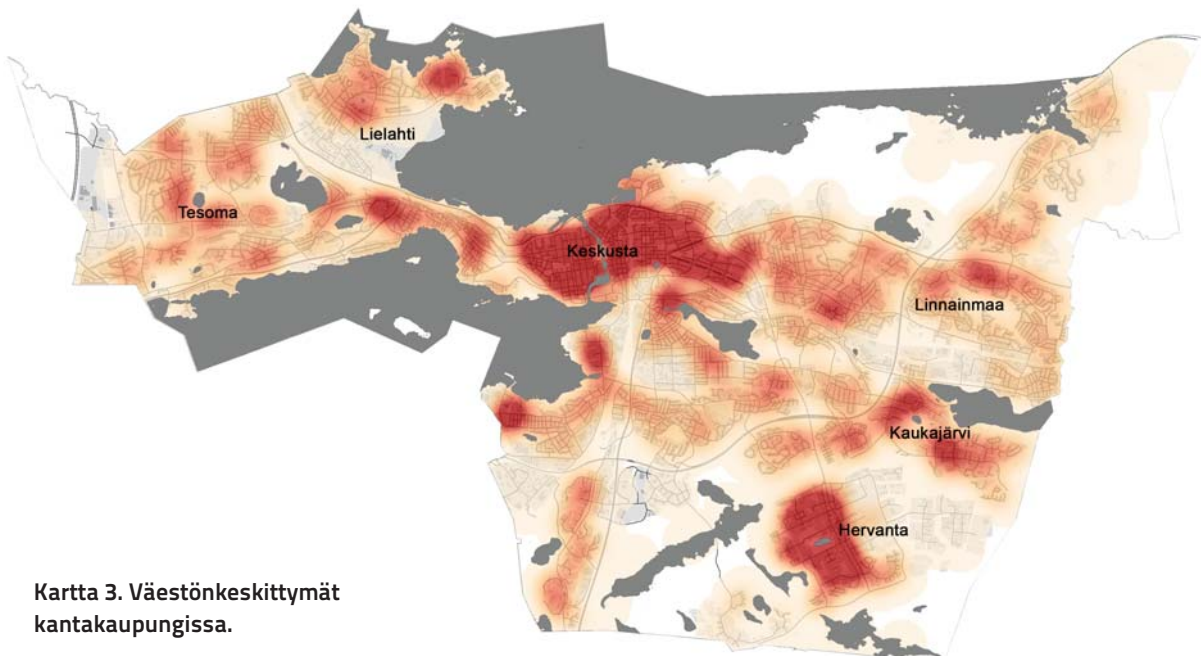
Kaavio 2. Asukastiheys Helsingissä, Turussa ja Tampereella.

Kaupunkiseudun kunnista Tampereen asukastiheys on luonnollisesti korkein. Voimakkaasti kasvaneista viidestä kehyskunnasta tiheimmin asuttu on Pirkkala ja vähjimmin asuttu Ylöjärvi. Ympäristökuntia korkeampi asukastiheys on tyypillistä Tampereen kaltaisille suurille kaupungeille, joiden asema seudun ja maakunnan keskuksena on selkeä.

Tampereen kantakaupungin alueella väestöntiheys on suurin keskustassa, mutta huomattava myös Hervannassa. Muita selkeitä väestökeskittymiä ovat muun muassa Hatanpää, Härmälä, Kaukajärvi, Annala, Linnainmaa ja Lentävänniemi.

Kaavio 3. Tampereen kaupunkiseudun kuntien asukastiheys 1.1.2013.

Kartta 3. Väestönkeskittymät kantakaupungissa.

Lähde: Tampereen kaupunki / Facta kuntarekisteri (2013a).

Väestön määrä ja ikärakenne 2012

Tampereen kantakaupungin ikärakenne poikkeaa koko maan keskimääräisestä ikärakenteesta. Verrattuna valtakunnan keskiarvoon kantakaupungissa on huomattavasti enemmän 20-29-vuotiaita nuoria aikuisia. Eräs keskeinen selitys tämän ikäluokan suureen osuuteen on Tampereen asema opiskelukaupunkina. Vastaavasti muiden ikäryhmien osuus väestöstä on hieman pienempi kuin koko maassa keskimäärin. Erityisesti kouluikäisten lasten (7-15-vuotiaiden) ja työikäisten (30-64-vuotiaiden) osuudet väestöstä ovat keskiarvon alapuolella.

Tarkasteltaessa eri ikäryhmien sijoittumista kantakaupunkiin huomataan, että pienten lasten (0-6-vuotiaiden) osalta löytyy ainoastaan yksi selkeä keskittymä – Hervanta. Muilta osin pienten lasten asuminen on hajautunut eri puolille kantakaupunkia ilman, että erityisiä keskittymiä muodostuu. Tilanne on samansuuntainen myös kouluikäisten lasten kohdalla, joiden ainoa selkeä keskittymä sijaitsee niin ikään Hervannassa.

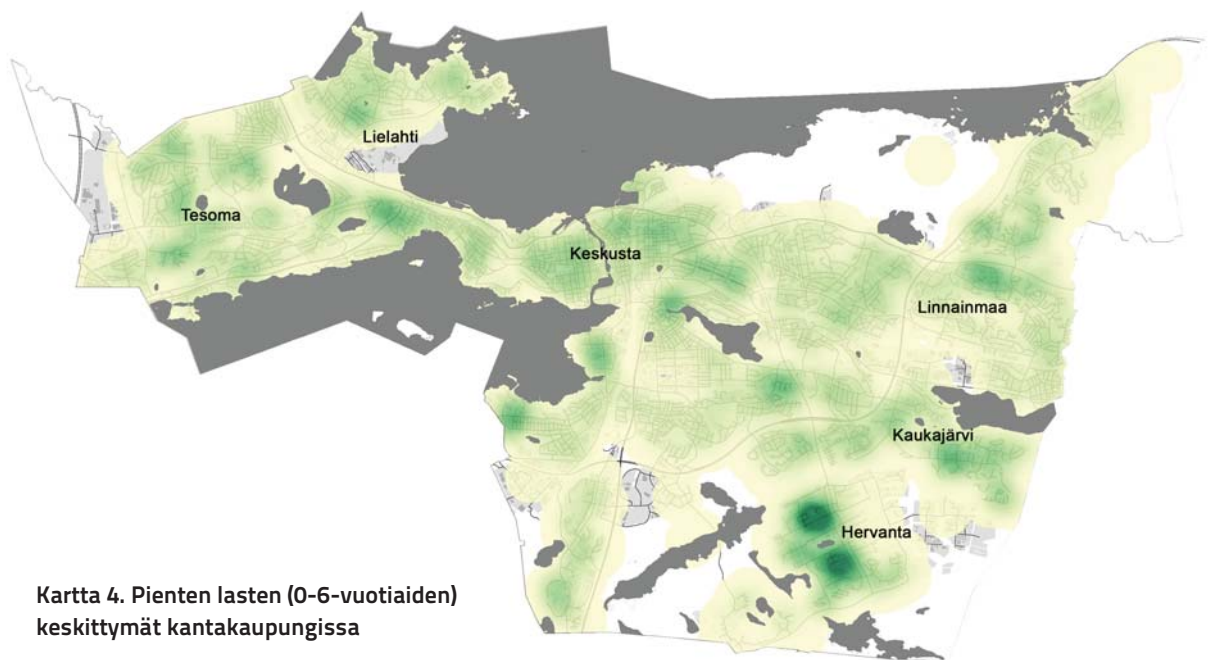
Ikääntyneiden (65 vuotta täyttäneiden) asuminen on puolestaan keskittynyt ydinkeskustaan ja sitä ympäröiviin kaupunginosiin, kuten Amuriin, Tammelaan ja Kalevaan. Lisäksi huomattavia ikään-

tyneiden keskittymiä on Hervannassa ja Kaukajärvellä sekä pienempiä Linnainmaalla ja Lentävänniemessä.

Taulukko 4. Kantakaupungin ikärakenne suhteessa koko maan ikärakenteeseen 31.12.2012.

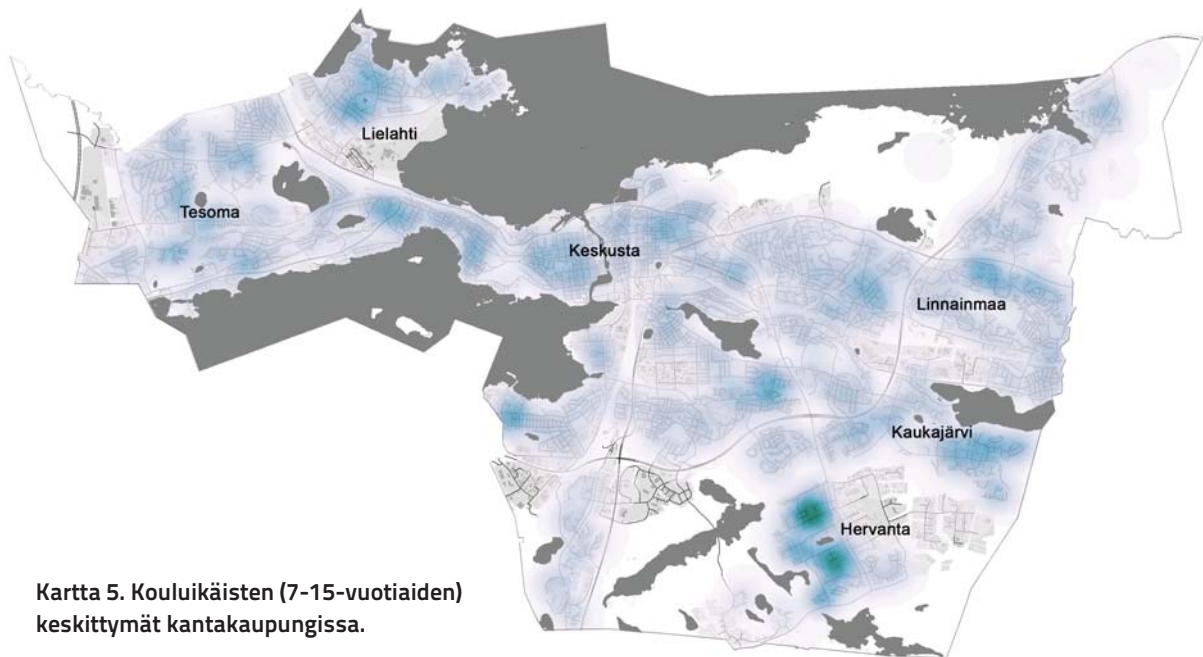
	KOKO MAA		KANTAKAUPUNKI	
Ikäryhmä	lkm / hlöä	osuus väestöstä	lkm / hlöä	osuus väestöstä
0-6	424552	7,8 %	14812	7,04 %
7-15	527458	9,7 %	15395	7,32 %
16-19	260095	4,8 %	9533	4,53 %
20-29	681053	12,6 %	42035	19,99 %
30-64	2515323	46,4 %	91934	43,72 %
65-74	565327	10,4 %	19981	9,50 %
75-84	329282	6,1 %	12035	5,72 %
85-	123584	2,3 %	4565	2,17 %
Yhteensä	5426674		210290	

Lähde: Tilastokeskus (2013a).

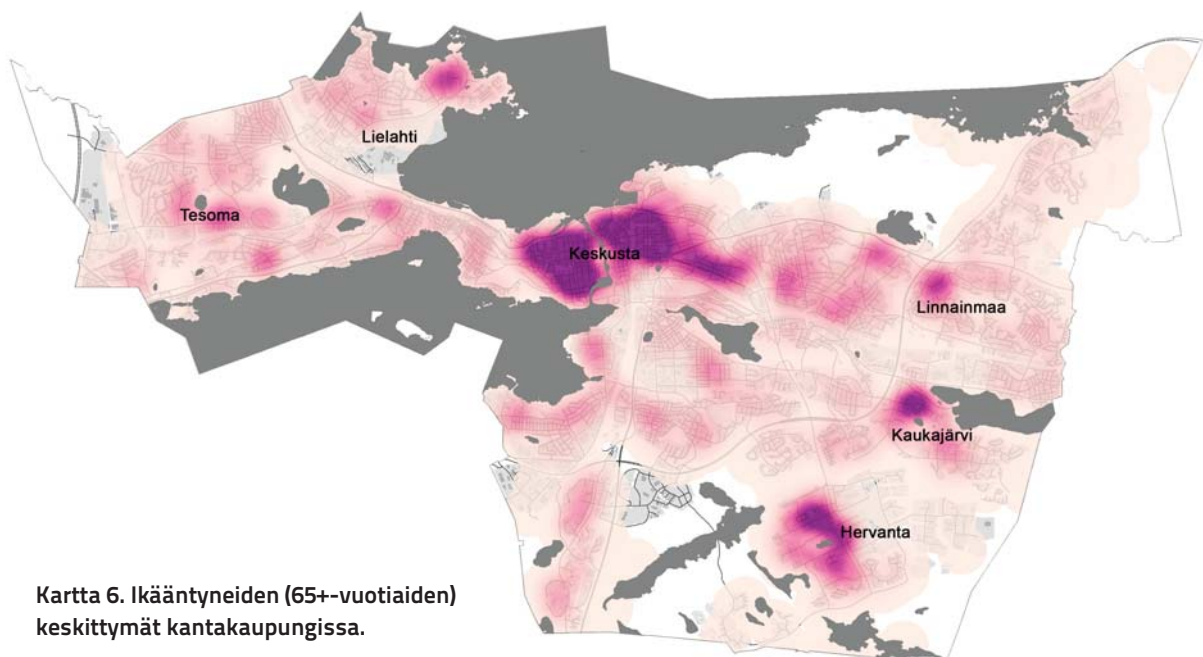

Kartta 4. Pienten lasten (0-6-vuotiaiden) keskittymät kantakaupungissa

Lähde: Tampereen kaupunki / Facta kuntarekisteri (2013a).

Lähde: Tampereen kaupunki / Facta kuntarekisteri (2013a).

Lähde: Tampereen kaupunki / Facta kuntarekisteri (2013a).

Väestön ikärakenne vaihtelee kantakaupungin viiden suunnittelualueen välillä. Läntisen alueen väestörakennetta luonnehtii lasten (0-15-vuotiaiden) suuri määrä. Työikäisten (30-64-vuotiaiden) sekä 65-74-vuotiaiden ikääntyneiden osuus väestöstä on suurempi kuin muilla suunnittelualueilla. Sen sijaan nuorten aikuisten (20-29-vuotiaiden) määrä on suhteellisen pieni.

Keskustan alue on väestömäärältään kantakaupungin suurin. Lasten ja nuorten (16-19-vuotiaiden) osuus väestöstä on siellä pienempi kuin millään muulla suunnittelualueella. Määrällisesti vähemmän lapsia on vain Eteläisellä alueella. Myös työikäisiä on suhteellisesti vähemmän kuin muualla kantakaupungissa. Sen sijaan nuoria aikuisia asuu Keskustan alueella selvästi enemmän kuin muilla alueilla. Sama koskee myös ikääntyneiden (65 vuotta täyttäneiden) ikäluokkia, joiden edustus on Keskustan alueella merkittävämpi kuin muualla.

Koillisella alueella väestön ikärakenne on samankaltainen kuin Läntisellä alueella. Lasten määrä on suuri ja lapsi-ikäluokkien osuus väestöstä suurempi kuin muilla suunnittelualueilla. Työikäisten osuus väestöstä on niin ikään huomattavan suuri ja nuorten aikuisten määrä vastaavasti pienempi kuin muualla kantakaupungissa. Ikääntyneen väestönosan edustajien määrä on pienehkö, sillä heitä on määrällisesti vähemmän ainoastaan Eteläisellä alueella.

Kaakkoisen alueen ikärakenne painottuu nuoriin ikäluokkiin lasten määrän ollessa suuri. Myös nuorten aikuisten määrä on huomattava yltäen lähes Keskustan alueen tasolle. Työikäisiä on Kaakkoisella alueella melko paljon, mutta väestömäärään suhteutettuna kyseisen ikäryhmän osuus on verrattain vaatimaton. Ikääntyneiden osuus jää puolestaan vähäisemmäksi kuin muualla kantakaupungissa.

Eteläinen alue on väestömäärältään kantakaupungin pienin aikuisväestön hallitessa väestörakennetta. Työikäisten osuus väestöstä onkin suurempi kuin kantakaupungissa keskimäärin. Lasten ja nuorten määrät ovat vastaavasti pienempiä kuin muilla suunnittelualueilla. Nuorten aikuisten määrä on sen sijaan samaa luokkaa kuin Läntisellä alueella ja suurempi kuin Koillisella alueella. Ikääntyneistä 65-84-vuotiaita on vähän sekä määrällisesti että suhteellisesti tarkasteltuna, mutta 85 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä on samaa luokkaa kuin muilla esikaupunkimaisilla suunnittelualueilla, eli Läntisellä, Koillisella ja Kaakkoisella alueella.

Kuva 1. Matkustajia kaupunkiliikenteen bussissa.

KUVA PIA HASTIO

Tuleva väestönkehitys

Väestönkehityksen arviointi

Kaupunkia suunnitellaan ja kehitetään pitkällä aikavälillä. Yhdyskuntarakenteen elinkaari ulottuu vuosikymmenien mittaiseksi ja myös palveluverkon toimintajänne voi olla varsin pitkä. Tämä edellyttää vuosien päähän suuntaavaa näkemystä väestönkehityksestä.

Väestönkehitykseen vaikuttavat lukuisat tekijät, kuten asunto- ja työmarkkinatilanne sekä muut taloudelliset ja demografiset muutokset. Koska taustatekijät ovat monimutkaisia, tulevaa väestönmuutosta ei voida koskaan ennustaa täydellä varmuudella. Silti ennakoiti on perusteltua, koska vaihtoehtona olisi tehdä tulevaisuutta koskevia päätöksiä vain nykytilanteen tai menneen kehityksen perusteella. Tampereen tulevaa väestönkehitystä arvioidaan muun muassa Tilastokeskuksen ennusteissa sekä Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2030 ja käynnissä olevan Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 laatimisen yhteydessä.

Tampereen kaupungilla on käytössään oma väestösuunnite, joita on laadittu jo 1960-luvulta lähtien. Voimakkaasti kasvaneella Tampereella on ollut tarve ennakoita väestönkehitystä kaupungin eri osissa, jotta julkisia palveluita ja infrastruktuuria on pystytty kehittämään tulevat väestönmuutokset huomioiden.

Tilastokeskuksen väestöennuste ei tässä yhteydessä ole käyttökelpoinen, sillä se on laadittu koko kaupungin tasoisena, eikä siten kerro alueellisesta väestönkehityksestä. Lisäksi oman väestösuunnitteen laatimista on puoltanut Tilastokeskuksen ennusteiden paikkansa pitämättömyys Tampereen kaltaisten suurten opiskelukaupunkien osalta. Tampereen väestösuunnite vastaa muoltoltaan ja sisällöltään kaupungin omia tarpeita ja tavoitteita.

Kaupungin nykyinen väestösuunnite on laadittu 20 vuoden aikajaksolle, eli vuosille 2011-2030. Suunnitteen pohjana on kaupunginvaltuuston vuonna 2010 hyväksymässä kaupunkiseudun rakennesuunnitelmassa esitetty väes-

tötavoite vuoteen 2030. Kaupungin väestösuunnitteen laskentatapa poikkeaa esimerkiksi Tilastokeskuksen trendienusteesta, ja siksi myös arviot tulevasta väestömäärästä ovat erilaiset.

Tampereen väestösuunnite

Tampereen kaupungin väestösuunnite on tavoitteellinen suunnitelma siitä, miten väestönkehitys tulee toteutumaan alueittain. Väestösuunnite perustuu kahteen päätekijään. Ensimmäinen niistä on aiemmin toteutunut väestönkehitys. Sen perusteella on arvioitu syntyvyyden, kuolleisuuden ja muuttoliikkeen vaikutusta väestömäärään kaupungin eri alueilla. Toinen tekijä on suunnitellun uuden asuinrakentamisen määrä, sijoittuminen ja arvioidut toteutumivuodet.

Väestösuunnite on lähtökohtana kaupungin omassa toiminnassa, kuten maankäytön suunnittelussa ja palveluiden kehittämisessä. Väestösuunnite on laadittu yhteensä 19 suunnitteleudelle, joista 17 sijaitsee kantakaupungissa.

Kartta 7. Kantakaupungin väestösuunnitealueet.

Väestösuunnitteen osalta on tärkeää huomioda, että kyseessä ei ole kuvaus tulevasta väestönkehityksestä vaan arvio siitä. Mikäli asuntotuotanto ei jollakin alueella toteudu odotetusti, väestösuunnitteen luvut ovat kyseisen alueen osalta virheellisiä – näin on jo tapahtunut joillakin alueilla. Väestösuunnite tulaa päivittämään tämänkaltaiset muutokset huomioden, mutta tätä selvitystä laadittaessa päivitystä vasta suunnitellaan, eikä uudempaa arviota väestönkehityksestä ole käytettävissä.

Tampereen arvioitu väestönmuutos 2013–2030

Tampere on pitkään ollut kasvava kaupunki ja on sitä myös tulevaisuudessa. Seuraavassa esitetyt arviot tulevasta väestönmuutoksesta perustuvat kaupungin omaan väestösuunnitteeseen.

KANTAKAUPUNKI

Väestösuunnitteen mukaan huomattava osa Tampereen väestönkasvusta tulee suuntautumaan kantakaupungin alueelle. Suunnitteen perusteella kantakaupungin asukasluku olisi vuoden 2030 päätyttyä noin 230 000 henkeä. Nykyhetkeen (06/2013) verrattuna tämä merkitsisi 21 000 hengen väestönlisäystä, mikä on yhtä paljon kuin koko Lemmälän kunnan nykyinen asukasluku.

Väestömäärän lisääntyessä tapahtuu myös ikärakenteen muutosta, kun sekä lasten että ikääntyneiden määrä ja osuus väestöstä kasvavat. Väestön ikärakenteen muutos on merkityksellinen paitsi fyysisen kaupunkirakenteen, myös palveluiden järjestämisen kannalta.

Väestönmuutoksen toteutuessa ennakoidusti Tampereella asuvien päivähoitoikäisten (0-6-vuotiaiden) määrä kasvaa nykyisestä noin 2 800 lapsella. Tämä merkitsee sitä, että uusia päivähoitopaikkoja tarvittaisiin vuoteen 2030 mennessä yhteensä noin 1 700. Luku

perustuu päivähoitopalveluiden suunnittelussa käytettyyn laskennalliseen arvioon, jonka mukaan 60 % päivähoitoikäisistä lapsista hakeutuu päivähoitoon. Mikäli Suomessa tehdään muutoksia päivähoidon subjektiiviseen oikeuteen tai monipuolistetaan päivähoitotarjontaa avoimen varhaiskasvatuksen keinoin, voi hoitopaikkojen tarve olla kuitenkin selvästi vähäisempi.

Väestösuunnitteen mukaan kouluikäisten (7-15-vuotiaiden) määrä kasvaa puolestaan nykyisestä noin 5 300 lapsella. Koulupalveluiden osalta tämä merkitsee uusia kehittämissuuntia, vaikka osittain palvelutarve voidaan tyydyttää olemassa olevaan kouluverkkoon perustuen.

Ikääntyneiden tamperelaisten määrän oletetaan niin ikään kasvavan huomattavasti vuoden 2030 loppuun mennessä,

sillä esimerkiksi 75 vuotta täyttäneitä asuisi tuolloin kantakaupungissa reilut 12 000 enemmän kuin nyt. Käytännössä ikääntyneiden määrän voimakas kasvu merkitsee tarvetta lisätä ikäihmisille suunnattujen palveluiden tarjontaa ja kapasiteettia merkittävästi. Lisäksi kaivataan muutoksia myös ikääntyneiden palveluiden rakenteissa.

Väestönmuutoksen ei odoteta toteutuvan samalla tavoin kaikkialla kantakaupungissa, vaan alueellinen vaihtelu on voimakasta. Väestönkehitystä on käsitelty alueittain seuraavilla sivuilla.

Taulukko 5. Ikäryhmien väestösuunnitteen mukainen muutos kantakaupungissa vuosina 2013–2030.

Ikäryhmä	2013	2030	Muutos 2013-2030 / hlöä
0-6	13849	16639	2790
7-15	15124	20395	5271
16-19	8436	10050	1614
20-29	41115	36750	-4365
30-64	92164	96519	4355
65-74	20940	20220	-720
75-84	12127	19495	7368
85+	4641	9629	4988
Yhteensä	208396	229699	21303

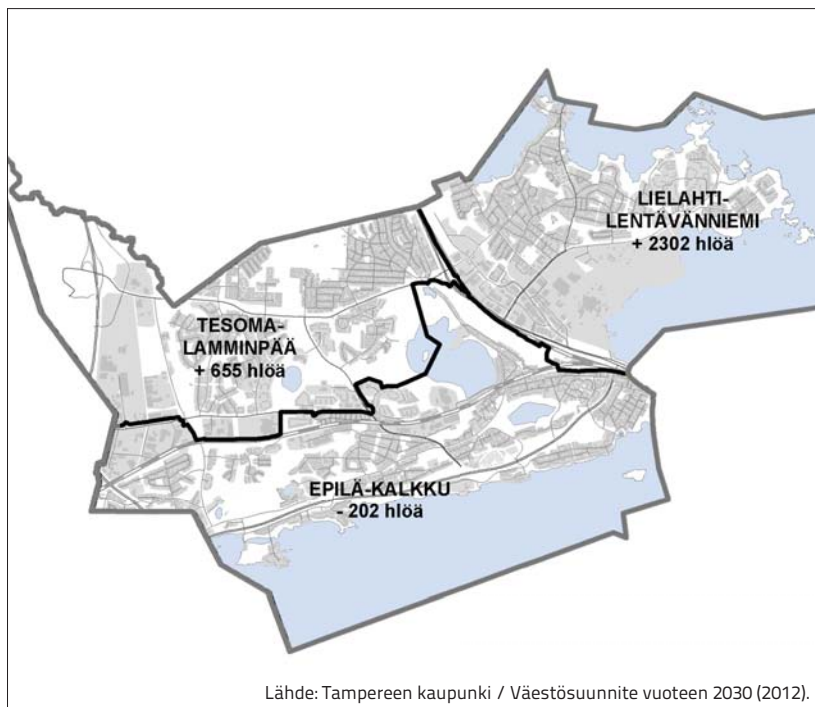
Lähteet: Tampereen kaupunki / Facta-kuntarekisteri (2013a) & Väestösuunnite vuoteen 2030 (2012).

LÄNTINEN SUUNNITTELUALUE

Läntisellä suunnittelualueella asuu tällä hetkellä (06/2013) noin 41 000 asukasta. Väestösuunnitteen mukaan alueen väestö kasvaa vajaalla 3 000 hengellä nykyisestä vuoden 2030 loppuun mennessä. Väestönkasvu toteutuu pääosin jo ennen vuotta 2020, joten väestönmuutos on vuosina 2021-2030 selvästi vähäisempää.

Läntisen alueen kasvu muodostuu pääosin Lielahden kupeeseen rakentuvan Niemenrannan kaupunginosan tuomasta väestönlisäyksestä. Lisäksi Tesoman ja Haukiluoman alueille suunnitellun täydennysrakentamisen myötä tapahtuu väestönkasvua, joka on kuitenkin suuruusluokaltaan selvästi maltillisempaa kuin Niemenrannan tuottama kasvu. Epilä-Kalkun alueella väestömäärä vähenee jonkin verran nykyiseen nähden.

Ikärakenteen muutos on Läntisellä alueella selkeästi nähtävissä, kun sekä lasten että ikääntyneiden määrä ja osuus väestöstä kasvavat. Vuonna 2030 päiväkotikäisiä (0-6-vuotiaita) arvioidaan olevan noin 400 ja kouluikäisiä (7-15-vuotiaita) noin 800 lasta nykyistä enemmän. Huomattava ilmiö on myös nuorten ja nuorten aikuisten sekä työikäisten määrän väheneminen. Samalla kun muun aikuisväestön määrä ja osuus pienenevät hieman, 75 vuotta täyttäneiden määrän odotetaan kasvavan huomattavasti. Vuonna 2030 kyseisen ikäluokan arvioidaan olevan noin 3 000 henkeä suurempi kuin nyt.

Kartta 8. Arvioitu väestönmuutos Läntisellä suunnittelualueella vuosina 2013-2030.

Taulukko 6a. Väestösuunnitteen mukainen väestönmuutos Läntisellä suunnittelualueella vuoteen 2030.

Ikäryhmä	2013	2030	Muutos 2013-2030 / hlöä
0-6	3268	3677	409
7-15	3791	4577	786
16-19	2092	1923	-169
20-29	5057	4503	-554
30-64	19092	18860	-232
65-74	4546	4007	-539
75-84	2353	3993	1640
85+	631	2045	1414
Yhteensä	40830	43585	2755

Lähteet: Tampereen kaupunki / Facta-kuntarekisteri (2013a) & Väestösuunnite vuoteen 2030 (2012).

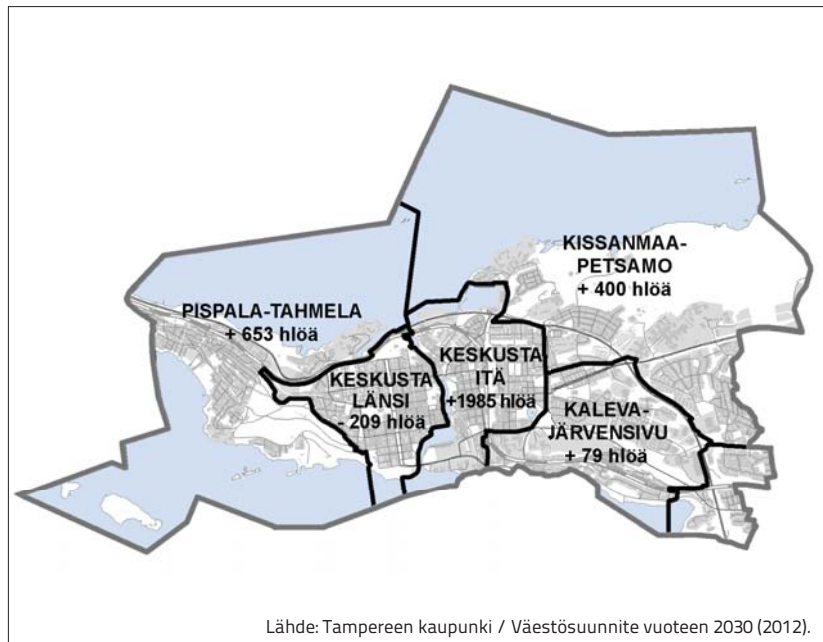
KESKUSTAN SUUNNITTELUALUE

Keskustan suunnittelualue on kanta-kaupungin suunnittelualueista väkirikkain noin 63 000 asukkaallaan (6/2013) ja tulee todennäköisesti olemaan sitä myös tulevaisuudessa. Väestösuunnitteen mukaan alueen väestömäärä on suurimmillaan vuoden 2025 päätyttyä, jonka jälkeen se vähenee hieman. Vuoden 2030 lopussa alueella arvioidaan asuvan noin 1 500 henkeä enemmän kuin nyt.

Keskustan alueen väestönkasvu suuntautuu erityisesti ydinkeskustan itäpuolelle, missä väestö lisääntyy täydennysrakentamisen myötä. Lisäksi Pispala-Tahmelan ja Kissanmaa-Petsamon alueilla tapahtuu maltillista väestönlisäystä. Sen sijaan väki vähenee hieman ydinkeskustan länsipuolisissa kaupunginosissa.

Ikärakenteen muutoksen odotetaan olevan huomattava myös Keskustan alueella. Vuonna 2030 päiväkotikäisiä (0-6-vuotiaita) arvioidaan olevan noin 700 ja kouluikäisiä (7-15-vuotiaita) noin 1 300 lasta nykyistä enemmän. Tällä hetkellä erittäin merkittävän nuorten aikuisten (20-29-vuotiaiden) ikäryhmän arvioidaan sen sijaan supistuvan huomattavasti noin 1 700 hengellä. Myös työikäisten määrä ja osuus väestöstä pienenevät. Vastaavasti ikääntyneiden määrä kasvaa, sillä 75 vuotta täyttäneiden joukon arvioidaan olevan vuonna 2030 noin 1 800 henkeä suurempi kuin tänä päivänä.

Valtaosa Keskustan suunnittelualueesta kuuluu valmisteilla olevan Keskustan strategisen osayleiskaavan alueeseen. Toinen kaavan luonnosvaihtoehdoista sisältää skenaarion, jonka mukaan Tampereen keskusta-alueiden väestönlisäys voisi olla vuoteen 2030 mennessä jopa 10 000 henkeä enemmän kuin väestösuunnitteessa on esitetty. Koska valintaa vaihtoehtojen välillä ei ollut vielä tehty selvitystä laadittaessa, perustuvat tässä esitetyt luvut väestösuunnitteeseen.

Kartta 9. Arvioitu väestönmuutos Keskustan suunnittelualueella vuosina 2013-2030.

Taulukko 6b. Väestösuunnitteen mukainen väestönmuutos Keskustan suunnittelualueella vuoteen 2030.

Ikäryhmä	2013	2030	Muutos 2013-2030 / hlöä
0-6	2589	3329	740
7-15	2545	3886	1341
16-19	1682	2423	741
20-29	16434	14714	-1720
30-64	26263	25897	-366
65-74	6650	5574	-1076
75-84	4636	5632	996
85+	2381	3183	802
Yhteensä	63180	64639	1459

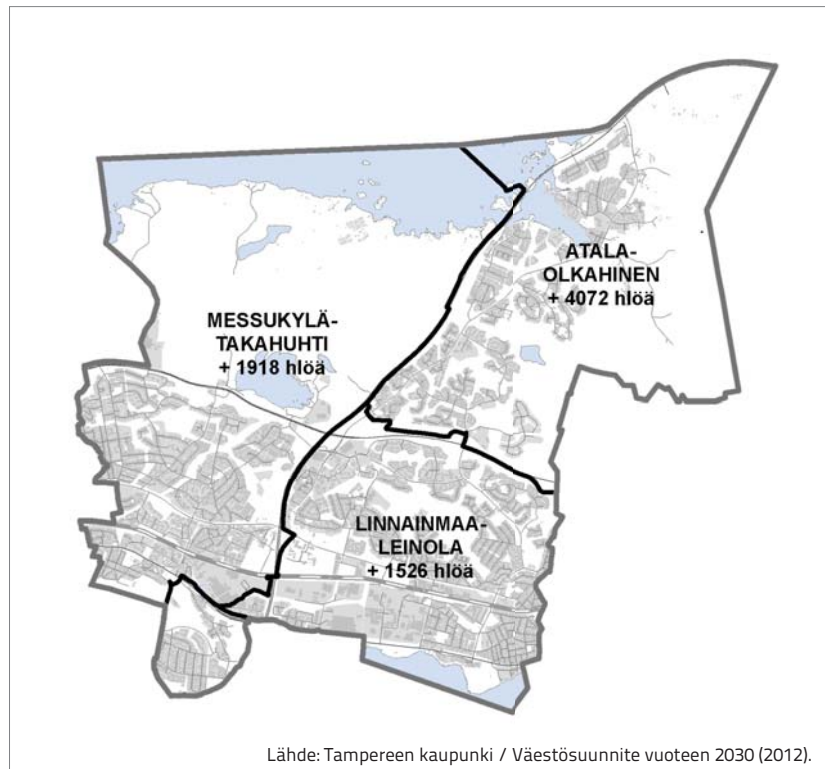
Lähteet: Tampereen kaupunki / Facta-kuntarekisteri (2013a) & Väestösuunnite vuoteen 2030 (2012).

KOILLINEN SUUNNITTELUALUE

Koillisen suunnittelalueen väestön odotetaan kasvavan voimakkaasti. Alueen asukasluku on tällä hetkellä (06/2013) noin 34 000 henkeä, mutta sen arvioidaan olevan noin 7 400 henkeä suurempi vuoden 2030 päättyessä. Valtaosan väestönkasvusta oletetaan ajoittuvan vuosille 2020-2030.

Väestönkasvun ennakoidaan olevan voimakasta Koillisen alueen eri osissa. Huomattavin osa kasvusta sijoittuu aivan Tampereen ja Kangasalan rajan tuntumaan suunnitellulle Ojalan asuinalueelle. Yhdyskuntarakenteen täydentymisen myötä väestönlisäystä tulee tapahtumaan myös Messukylä-Takahuhdin ja Linnainmaa-Leinolan alueilla.

Koillisella alueella tuleva ikärakenteen muutos kasvattaa lasten ja ikääntyneiden määrää ja osuutta väestöstä. Vuonna 2030 päiväkotikäisiä (0-6-vuotiaita) arvioidaan olevan noin 600 ja kouluikäisiä (7-15-vuotiaita) noin 900 lasta nykyistä enemmän. Erityisesti ikäihmisten määrä lisääntyy, sillä ikääntyneiden kolmen ikäluokan (65-74, 75-84 ja 85+-vuotiaat) arvioidaan kunkin kasvavan vähintään noin 1 000 hengellä.

Kartta 10. Arvioitu väestönmuutos Koillisella suunnittelalueella vuosina 2013-2030.

Taulukko 6c. Väestösuunnitteen mukainen väestönmuutos Koillisella suunnittelalueella vuoteen 2030.

Ikäryhmä	2013	2030	Muutos 2013-2030 / hlöä
0-6	2727	3358	631
7-15	3477	4361	884
16-19	1791	1836	45
20-29	4285	4427	142
30-64	15916	17697	1781
65-74	3337	4427	1090
75-84	1811	3508	1697
85+	502	1591	1089
Yhteensä	33846	41201	7355

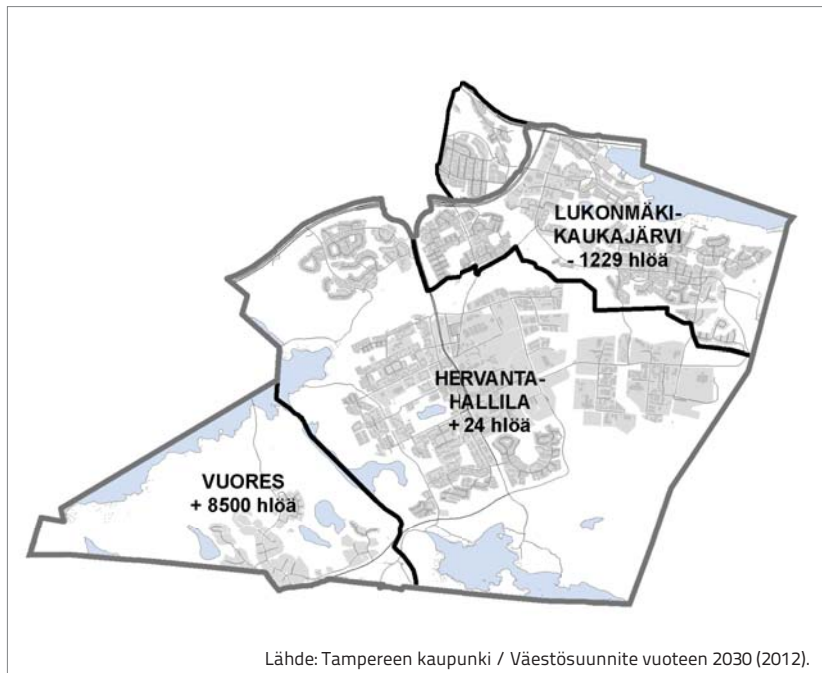
Lähteet: Tampereen kaupunki / Facta-kuntarekisteri (2013a) & Väestösuunnite vuoteen 2030 (2012).

KAAKKOINENSUUNNITTELUALUE

Kaakkoisen suunnittelualueen väestömäärä on tällä hetkellä (06/2013) vajaat 42 000 henkeä. Alueen väestönkasvun ennakoitaan olevan ripeämpää kuin millään muulla suunnittelualueella. Voimakkaimman kasvun odotetaan toteutuvan ennen vuotta 2020, jonka jälkeen väki vähenisi jonkin verran. Vuoden 2030 lopussa alueella arvioidaan asuvan noin 9 000 henkeä enemmän kuin nyt.

Kaakkoisen alueen väestönmuutos on seurausta Vuoreksen uuden kaupunginosan rakentumisesta, sillä muualla Kaakossa kasvua ei oleteta tapahtuvan. Hervanta-Hallilan alueella väkimäärän arvioidaan pysyvän nykytasolla ja Lukonmäki-Kaukajärven alueella laskevan yli 1 000 hengen verran.

Kaakkoisella alueella ikärakenteen muutos kasvattaa lasten määrää enemmän kuin muualla kantakaupungissa. Vuonna 2030 päiväkotikäisiä (0-6-vuotiaita) arvioidaan olevan noin 850 ja kouluikäisiä (7-15-vuotiaita) noin 2 000 lasta nykyistä enemmän. Verrattain merkittävän nuorten aikuisten (20-29-vuotiaiden) ikäryhmän arvioidaan puolestaan supistuvan noin 1 600 hengellä. Ikään-tyneiden ikäluokissa tilanne on samansuuntainen kuin lasten osalta, sillä 75 vuotta täyttäneiden määrän odotetaan kasvavan kantakaupungin kovinta tahdilla. Vuonna 2030 heitä arvioidaan olevan noin 3 400 henkeä enemmän kuin tällä hetkellä.

Kartta 11. Arvioitu väestönmuutos Kaakkoisella suunnittelualueella vuosina 2013-2030.

Taulukko 6d. Väestösuunnitteen mukainen väestönmuutos Kaakkoisella suunnittelualueella vuoteen 2030.

Ikäryhmä	2013	2030	Muutos 2013-2030 / hlöä
0-6	3170	4024	854
7-15	3042	5112	2070
16-19	1649	2738	1089
20-29	10201	8633	-1568
30-64	17482	20528	3046
65-74	3730	3750	20
75-84	1736	3997	2261
85+	585	1719	1134
Yhteensä	41595	50500	8905

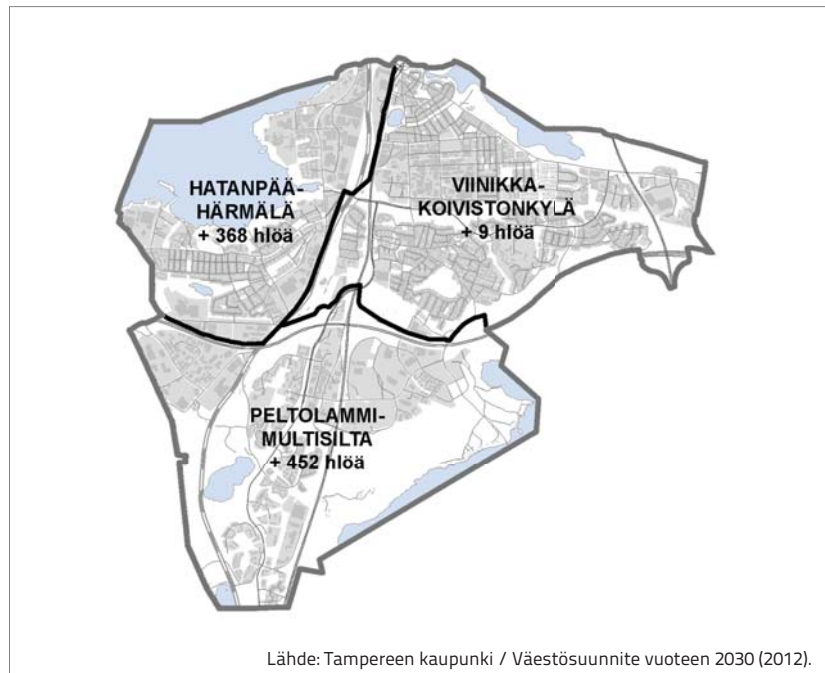
Lähteet: Tampereen kaupunki / Facta-kuntarekisteri (2013a) & Väestösuunnite vuoteen 2030 (2012).

ETELÄINEN SUUNNITTELUALUE

Eteläisellä suunnittelualueella asuu tällä hetkellä (06/2013) noin 29 000 henkeä. Alueen väestönmuutoksen on ennakoitu olevan maltillisempi kuin muilla kantakaupungin suunnittelualueilla. Väestömäärän arvioidaan olevan vuoden 2030 lopussa ainoastaan noin 800 henkeä nykyistä suurempi väestönkasvun toteutuessa pääosin ennen vuotta 2020.

Eteläisen alueen kasvu suuntautuu täydennysrakentamisen myötä Hatanpää-Härmälän ja Peltolammi-Multisillan alueille. Viinikka-Koivistonkylän alueella väestömäärän odotetaan pysyvän nykyisellä tasolla.

Vähäisestä väestönkasvusta huolimatta ikärakenteen muutosta odotetaan silti toteutuvaksi myös Eteläisellä alueella. Vuonna 2030 päiväkotikäisiä (0-6-vuotiaita) arvioidaan olevan noin 150 ja kouluikäisiä (7-15-vuotiaita) noin 200 lasta nykyistä enemmän. Merkittävämpi muutos tapahtuu yli 75-vuotiaiden ikäryhmässä, jonka arvioidaan olevan noin 1 300 henkeä suurempi kuin nyt.

Kartta 12. Arvioitu väestönmuutos Eteläisellä suunnittelualueella vuosina 2013-2030.

Taulukko 6e. Väestösuunnitteen mukainen väestönmuutos Eteläisellä suunnittelualueella vuoteen 2030.

Ikäryhmä	2013	2030	Muutos 2013-2030 / hlöä
0-6	2095	2251	156
7-15	2269	2459	190
16-19	1222	1130	-92
20-29	5138	4479	-659
30-64	13411	13537	126
65-74	2677	2462	-215
75-84	1591	2365	774
85+	542	1091	549
Yhteensä	28945	29774	829

Lähteet: Tampereen kaupunki / Facta-kuntarekisteri (2013a) & Väestösuunnite vuoteen 2030 (2012).

Väestönmuutoksen suunta vuosina 2031-2040?

Tampereen kaupungin väestösuunnite on laadittu siten, että sen kaukaisin ajankohta kuvaa arviota väestöstä vuoden 2030 päätyttyä (1.1.2031). Tällä hetkellä ei siis ole käytössä väestösuunnitetta, joka yltäisi kantakaupungin yleiskaavan tavoitevuoteen asti, mutta tulevana vuosina väestösuunnite päivitetään ulottumaan vuoden 2040 loppuun saakka.

Tästä huolimatta on välttämätöntä esittää kantakaupungin yleiskaavan valmistelua varten yksinkertaisia laskennallisia esimerkkejä siitä, miten Tampereen väestönkasvu voisi edetä vuosina 2031-2040. Kyseiset esimerkit voivat toimia myös pohjana keskustelulle tulevasta väestönkehityksestä ja sen ohjaamisesta. Esimerkkeiksi on laadittu kaksi laskennallista skenaariota, jotka on esitelty laskentaperusteineen viereisen sivun infolaatikossa. Laskelmien lähtökohtana on väestösuunnitteessa esitetty vuoden 2030 päätöstilanne, jonka jälkeisen vuosikymmenen kehitystä esimerkit pyrkivät karkeasti ennakoimaan.

Ensimmäisessä esimerkissä väestönmuutoksen oletetaan etenevän vuosina 2031-2040 samalla suhteellisella suuruudella kuin toteutunut kehitys viimeisen vuosikymmenen aikana, eli vuosina 2003-2012. Toisessa esimerkissä puolestaan oletetaan, että väestönmuutos etenisi vuosina 2031-2040 samalla suhteellisella suuruudella kuin sen on arvioitu toteutuvan kyseistä aikajaksoa edeltävällä vuosikymmenellä, eli vuosina 2021-2030.

Kummankin esimerkin mukaisesti Tampereen asukasluku olisi vuoden 2040 lopussa 270 000 asukkaan luokkaa. Tampereella olisi tuolloin laskentatavasta riippuen noin 56 000-59 000 asukasta enemmän kuin nyt (6/2013). Väestö kasvaisi siis jopa 28 % nykyiseen nähden. Määrällisesti väestönlisäys vastaisi miltei Keskustan suunnittelalueen tämänhetkistä asukaslukua. Keskustan suunnittelalue kattaa kaupunginosat Pispalasta Hakametsään ja lidesjärveltä Lapinniemeen.

Esimerkkilaskelmat eroavat toisistaan siinä, millaisin osuuksin vuosien 2031-2040 kasvu kohdistuisi kantakaupungin

ja Pohjoisen suuralueen välille. Tätä on nykyisellään hyvin vaikea ennakoita, sillä Pohjoiselle suuralueelle sijoittuvan Nurmi-Sorilan toteutumiseen liittyy useita epävarmuustekijöitä. Lisäksi on mahdollista, että kantakaupunkiin syntyy aivan uusia asuinalueita, sillä päätöksiä asuinrakentamisen sijoittumisesta vuosina 2031-2040 ei ole vielä tehty.

Väestönkehitykseen vaikuttavat myös useat kaupungin päätöksenteosta irralliset tekijät. Huomattava osa Tampereen kasvusta perustuu muuttoliikkeeseen, joka voi tulevana vuosikymmeninä heikentyä, kun lähtömuuttoalueilla ei enää ole yhtä paljon potentiaalisia muuttajia ikäluokkien pienentyessä. Toisaalta esitetyissä laskelmissa ei ole huomioitu maahanmuuton potentiaalia tulevaisuuden väestönmuutostekijänä. Joka tapauksessa on muistettava, että kyseessä on kaksi yksinkertaistettua esimerkkiä, joiden lisäksi vaihtoehtoisia kehityspolkuja löytyy lukuisia.

Kuva 2. Ihmisvilinää Tampereen keskustorilla.

KUVA ARI JÄRVELÄ

Esimerkkejä väestömäärän mahdollisesta muutoksesta 2031-2040

Esimerkki 1. Väestö kehittyi kuten 2003-2012

Esimerkin laskenta perustuu

- 1) oletukseen, että väestönkasvu tapahtuisi vuosina 2031-2040 samalla suhteellisella suuruudella (keskimäärin 0,8% vuodessa) kuin se on toteutunut vuosina 2003-2012.
- 2) oletukseen, että väestön määrä vuoden 2030 päätyttyä olisi kaupungin väestösuunnitteen mukainen koko Tampereella, kantakaupungissa ja pohjoisella suuralueella. Tämä merkitsisi sitä, että muun muassa Vuoreksen, Ojalan ja Nurmi-Sorilan alueet olisivat toteutuneet uuden asuinrakentamisen osalta arvioidulla tavalla ja niiden väestönkehitys olisi ollut oletetun kaltainen.

Esimerkin toteutuminen tarkoittaisi käytännössä sitä, että suurin osa uudesta asuinrakentamisesta ja sen mukanaan tuomasta väestönkasvusta toteutuisi kantakaupungin alueella. Pohjoiselle suuralueelle suunniteltu Nurmi-Sorila toteutuisi, mutta yli kaksi kolmasosaa vuosien 2013-2040 kasvusta suuntautuisi kantakaupunkiin.

Taulukko 7a. Esimerkilaskelma väestönkehityksestä; laskelman pohjana on vuosina 2003-2012 toteutunut kehitys.

	2013	2030	2035	2040	Muutos 2013-2040	Muutos 2031-2040
Tampere	212833	250775	269418	271573	58740	20798
Kantakaupunki	208396	229699	239731	250171	41775	20472
Pohjoinen suuralue	4437	21076	21236	21402	16965	326

Lähteet: Tampereen kaupunki / Facta-kuntarekisteri (2013a) & Väestösuunnite vuoteen 2030 (2012).

Esimerkki 2. Väestö kehittyi kuten 2021-2030

Esimerkin laskenta perustuu

- 1) oletukseen, että väestönkasvu jatkuisi vuosina 2031-2041 samalla suhteellisella suuruudella (keskimäärin 0,7 % vuodessa) kuin sen on arvioitu toteutuvan vuosina 2021-2031.
- 2) oletukseen, että väestön määrä vuoden 2030 päätyttyä olisi kaupungin väestösuunnitteen mukainen koko Tampereella, kantakaupungissa ja pohjoisella suuralueella. Tämä merkitsisi sitä, että muun muassa Vuoreksen, Ojalan ja Nurmi-Sorilan alueet olisivat toteutuneet uuden asuinrakentamisen osalta arvioidulla tavalla ja niiden väestönkehitys olisi ollut oletetun kaltainen.

Esimerkin toteutuminen tarkoittaisi käytännössä sitä, että uuden asuinrakentamisen tulisi Nurmi-Sorilan valmistumisen jälkeen jakautua kantakaupungin ja Pohjoisen Suuralueen välillä samoin kuin Nurmi-Sorilan rakentumisen aikaan on arvioitu tapahtuvan. Mikäli näin tapahtuisi, noin yksi kolmasosa vuosien 2013-2040 kasvusta kohdistuisi kantakaupunkiin ja kaksi kolmasosaa Pohjoiselle suuralueelle.

Taulukko 7b. Esimerkilaskelma väestönkehityksestä; laskelman pohjana on vuosille 2021-2030 arvioitu kehitys.

	2013	2030	2035	2040	Muutos 2013-2040	Muutos 2031-2040
Tampere	212833	250775	259676	268893	56060	18118
Kantakaupunki	208396	229699	232296	234986	26590	5287
Pohjoinen suuralue	4437	21076	27379	33907	29470	12831

Lähteet: Tampereen kaupunki / Facta-kuntarekisteri (2013a) & Väestösuunnite vuoteen 2030 (2012).

2 Asuinrakennukset ja asunnot

Asuinrakennukset

Hallitseva asuinrakennustyyppi

Asuinrakennustyyppiä ovat pientalot (omakoti- ja paritalot), rivi- ja ketjutilat sekä kerrostalot. Hallitsevalla asuinrakennustyyppillä tarkoitetaan tässä sitä talotyyppiä, jonka osuus alueen asuinrakennuksista on suurin. Hallitseva asuinrakennustyyppi vaihtelee Tampereen kantakaupungin eri osissa. Yleisimmät talotyytit ovat pien- ja kerrostalo.

Laajin yhtenäinen kerrostalovaltainen alue muodostuu kaupungin keskustasta ja sitä ympäröivistä kaupunginosista. Muita selkeitä kerrostaloasumisen keskittymiä on Hervannan, Kaukajärven,

Linnainmaan, Peltolammin ja Tesoman alueilla. Lisäksi kerrostalojen keskittymiä on havaittavissa Hatanpään, Härmälän ja Lentävänniemen alueilla.

Rivitaloalueet eivät muodosta yhtä selkeitä keskittymiä kuin kerrostalot. Kantakaupungin merkittävin yhtenäinen rivitaloalue sijoittuu Atalaan. Alueita, joilla hallitsevaa talotyyppiä ei voida nimetä, on puolestaan hyvin vähän.

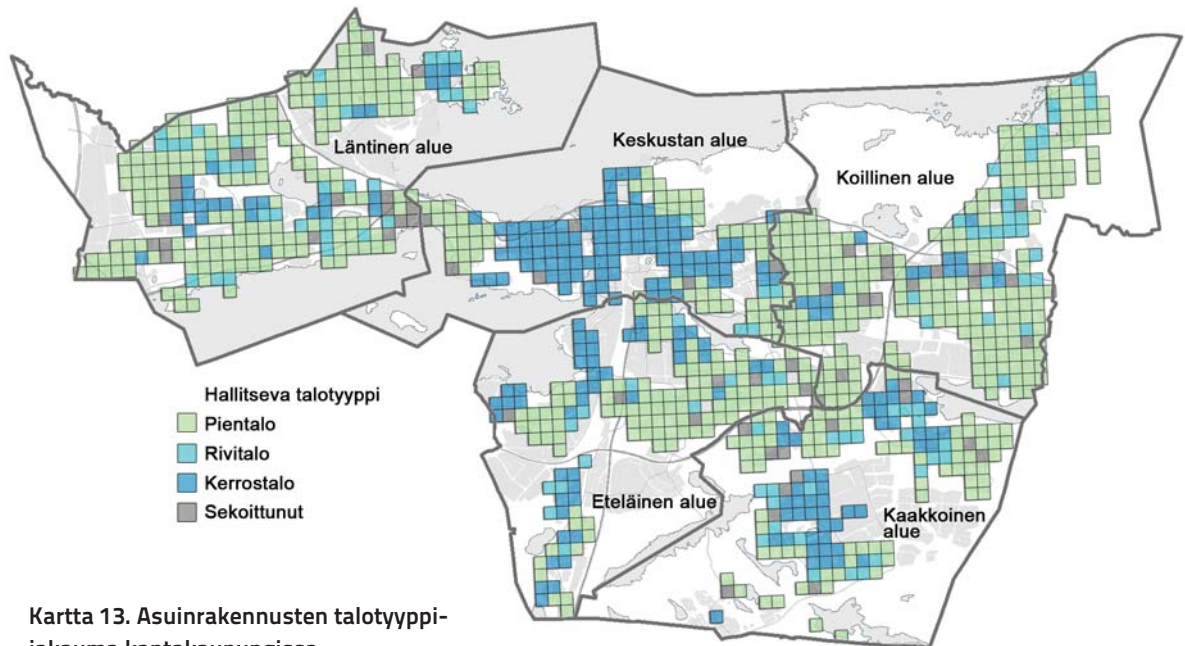
Valtaosa kantakaupungin asuinalueista on pientalovaltaisia alueita, joita löytyy sekä keskustan läheisyydestä (Pispala ja Petsamo) että kaupungin rajojen tuntumasta. Eniten pientalovaltaista asutusta on Läntisellä ja Koillisella alueella. Län-

nessä suurimmat pientaloasumisen keskittymät sijoittuvat kaupungin rajojen läheisyyteen, esimerkiksi Lamminpäähän ja Pohtolaan. Koillisessa pientalokeskittymät sijoittuvat Leinolaan sekä Kissanmaan ja Pappilan väliselle alueelle. Eteläisellä ja Kaakkoisella alueella pientalokeskittymiä on esimerkiksi Härmälässä, Koivistonkylässä, Viinikassa ja Annalassa.

Kuva 3. Tammelan ja Kalevan korttelirakennetta.

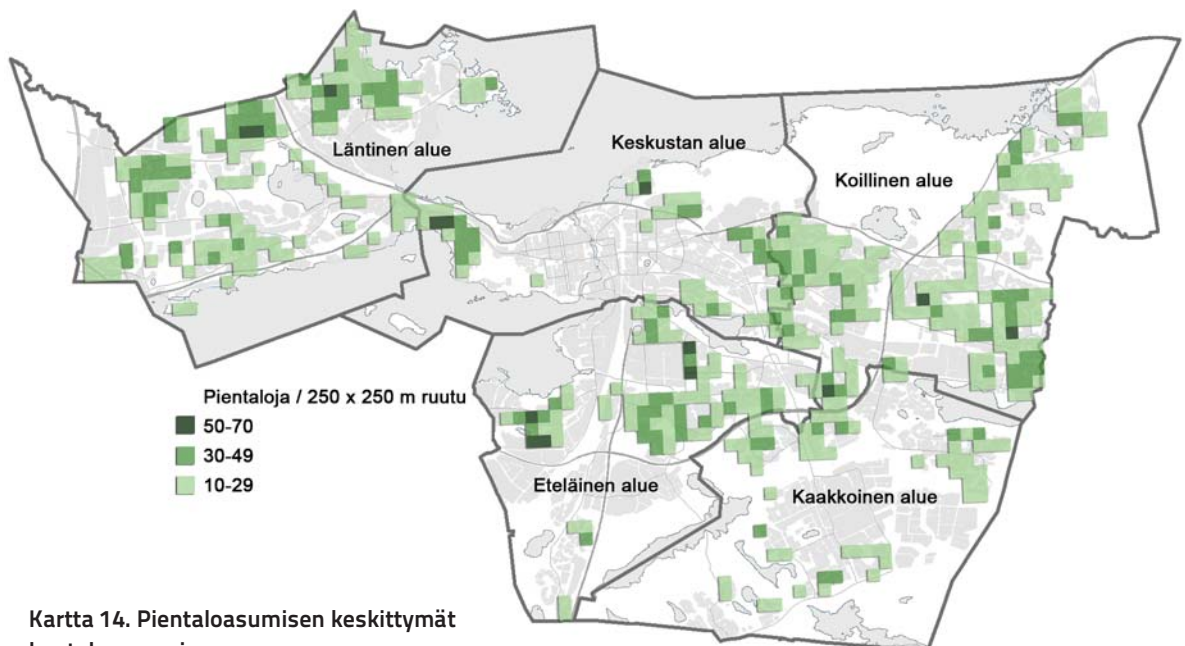
KUVA SKYLINE FOTO

Kartta 13. Asuinrakennusten talotyyppi-jakauma kantakaupungissa.

Lähde: Tampereen kaupunki / Facta-kuntarekisteri (2013b).

Kartta 14. Pientaloasumisen keskittymät kantakaupungissa.

Lähde: Tampereen kaupunki / Facta-kuntarekisteri (2013b).

Asuinrakennusten ikä

Asuinrakennusten ikä on merkityksellinen tekijä, kun arvioidaan rakennuskannan yleispiirteitä sekä mahdollista peruskorjaus- tai perusparannustarvetta. Peruskorjaustarpeen arvioidaan ilmenevän keskimäärin 25-30 vuoden välein.

Asuinrakennusten peruskorjaustarve on valtakunnan tasolla tarkasteltuna noussut voimakkaasti vuodesta 2006 lähtien ja kasvaa nykyhetkestä aina vuoteen 2025 saakka. Kerrostalojen osuus peruskorjausta vaativista rakennuksista alkaa pienentyä vuoden 2020 jälkeen. Valta-

kunnallisesti arvioidaan, että vuosina 2016–2025 asuinrakennusten perusparannustarpeesta 47 % kohdistuu omakotitaloihin, 41 % asuinkerrostaloihin ja 12 % rivitaloihin.

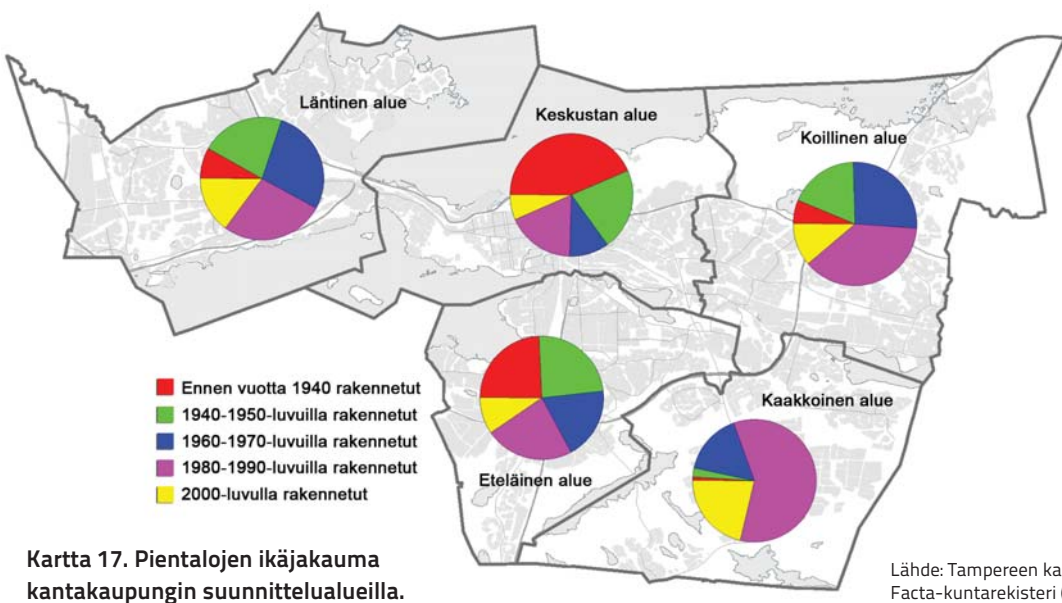
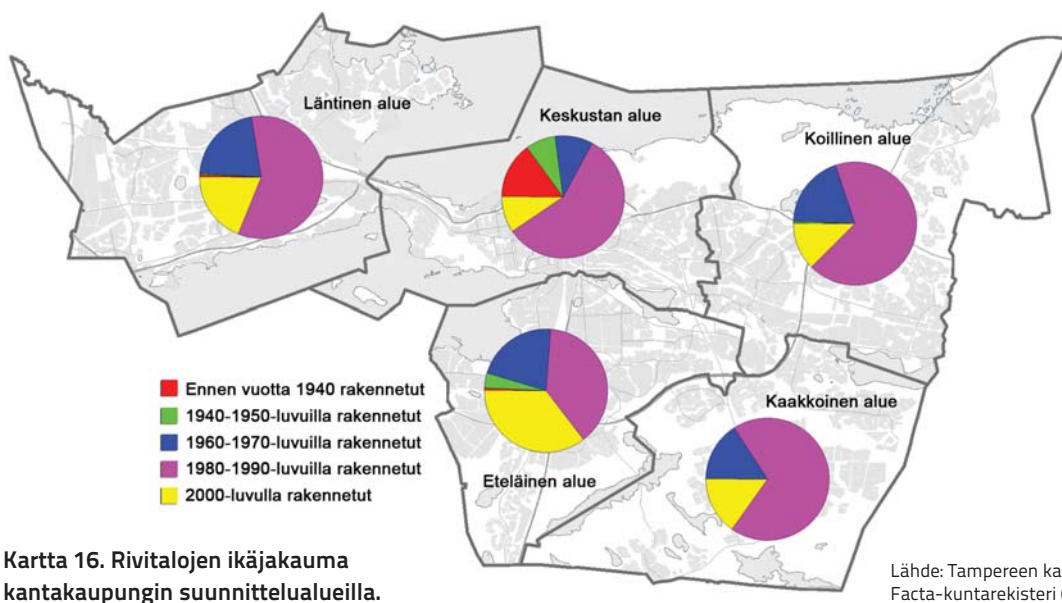
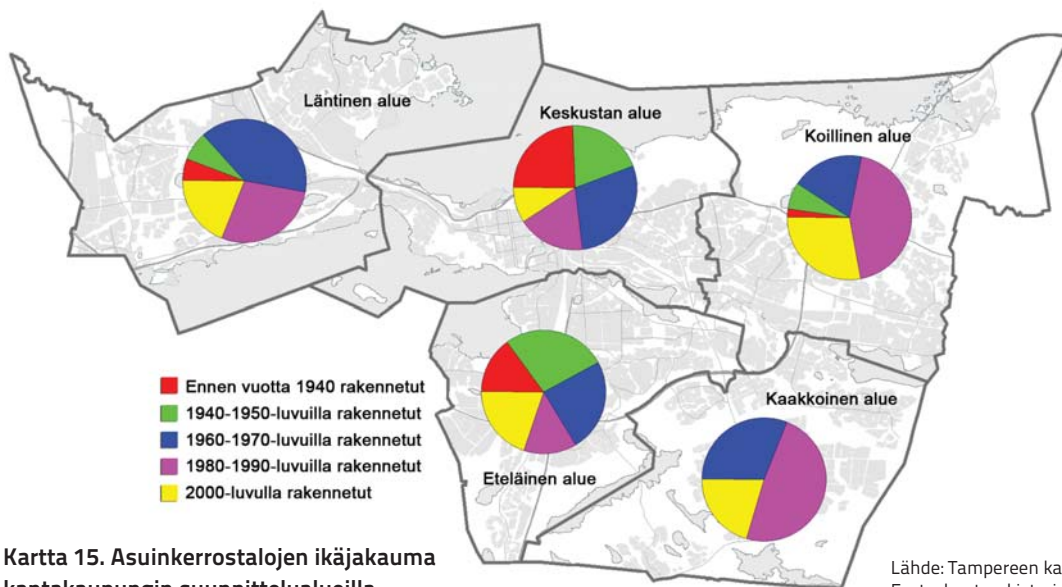
Tampereen kantakaupungin asuinrakennuksista valtaosa on rakennettu vuosina 1960–1990. Kyseiset rakennukset ovat siis saavuttaneet laskennallisen peruskorjausiän tai lähestyvät sitä. Rakennusten ikäjakauma vaihtelee alueittain, mutta yleisesti ottaen kaikilla suunnittelualueilla voidaan sanoa olevan iän osalta varsin sekoittunut rakennuskantaa.

Vanhinta asuinrakennuskanta on Keskustan alueella, jonka asuinrakennuksista yli puolet on rakennettu ennen 1960-lukua. Vastaavasti 2000-luvulla valmistuneiden rakennusten osuus on selvästi pienempi kuin muilla alueilla. Kaakkoisen alueen rakennuskanta on puolestaan kantakaupungin nuorinta, sillä lähes kaikki alueen asuinrakennukset on rakennettu 1960-luvulla tai sen jälkeen.

Kuva 4. 1980-luvun rivitalorakentamista Haukiluomassa.

KUVA JUKKA AALTONEN

Asunnot

Asuntojen määrä

Erityyppisissä asuinrakennuksissa sijaitsevien asuntojen määrä, kysyntä ja tuleva tarve ovat arvioinnin kohteena silloin, kun pohditaan kaupungin tulevia kaavoituksen ja rakentamisen suunnitelmia sekä sitä, millaisia asuinrakennuksia millekin alueelle sijoitettaisiin.

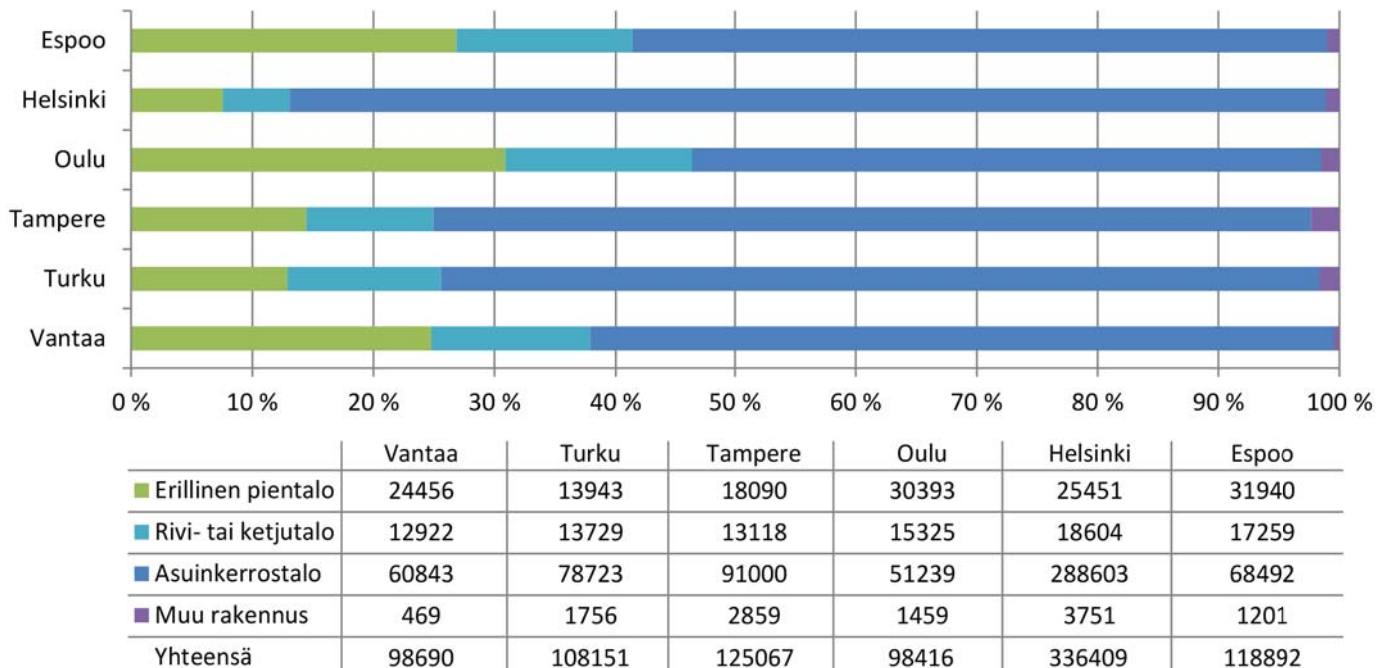
Suurissa kaupungeissa huomattava osa asunnoista sijaitsee kerrostaloissa. Asumisen kerrostalovaltaisuus on yhteydessä asukastiheyteen: mitä tehokkaampaa rakentamista, sitä suurempi väestötiheys. Helsingissä kerrostaloasuntojen osuus asuntokannasta on luonnollisesti suurempi kuin muissa Suomen kaupungeissa. Espoossa ja Vantaalla kerrostaloasumisen osuus on sen sijaan huomattavasti pienempi kuin seudun keskusta-alueilla. Oulu sijoittuu kerrostalovaltaisuudessa Espoon ja Vantaan tasolle, vaikka onkin väestömäärältään pienempi ja luonteeltaan maaseutumaisempi kuin muut suuret kaupungit.

Tampereen asuntokannan talotyyppi-jakauma vertautuu lähinnä Turun vastaavaan, sillä kerrostaloasuntojen sekä pien- ja rivitaloasuntojen yhteenlasketut osuudet kaikista asunnoista ovat kaupunkien välillä miltei identtiset.

Tampere eroaa sen sijaan merkittävästi kaupunkiseudun muista kunnista myös asuntokannan osalta. Tampere on seudun kunnista selkeästi kerrostalovaltaisempi: kerrostaloasuntojen osuus asuntokannasta on lähes kaksinkertainen verrattuna seuraavaksi kerrostalovaltaisimpiin Nokiaan ja Pirkkalaa.

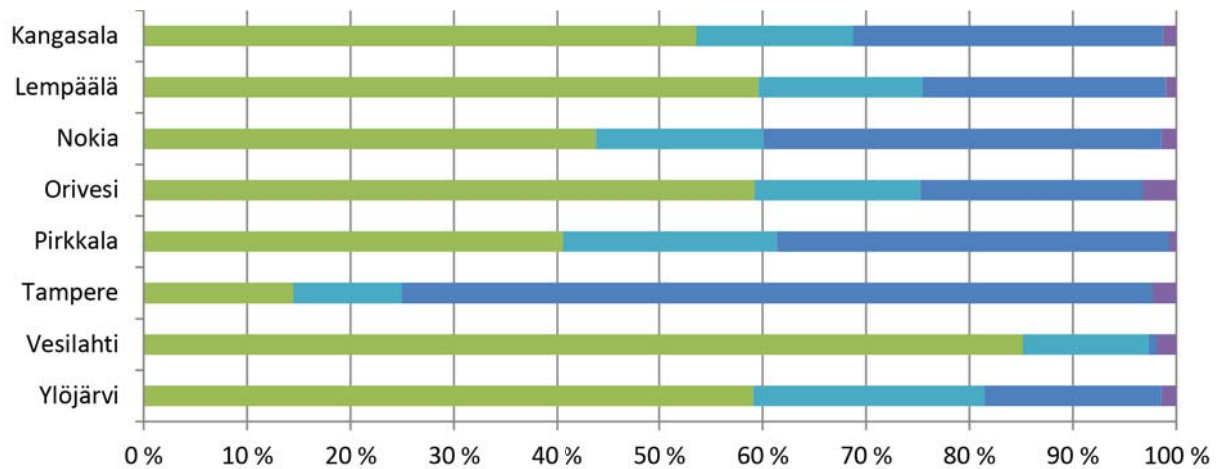
Vastaavasti pientaloasuntojen osuus asuntokannasta on Tampereella selvästi pienempi kuin muualla kaupunkiseudulla. Tampereen vertaaminen kehyskuntiinsa asuinolojen suhteen ei ole kuitenkaan erityisen mielekäästä, sillä toiminnallisen kaupunkiseudun sisällä eri kaupungeille ja kunnille on muodostunut asumisen osalta erilaisia rooleja.

Tampereen kantakaupungin alueella valtaosa asunnoista sijaitsee kerrostaloissa. Kerrostaloasunto on määrällisesti ja suhteellisesti yleisin asuntotyyppi kaikilla viidellä suunnittelualueella. Eniten asuntoja, noin 44 000, on Keskustan alueella, mikä edustaa 37 % kantakaupungin asuntojen kokonaismäärästä. Keskustassa peräti 90 % asunnoista sijoittuu kerrostaloihin. Suhteellisesti eniten pien- ja rivitaloasuntoja on Koillisella alueella, missä ne muodostavat yhteensä yli puolet asuntokannasta. Tulevaisuudessa asuntojen määrä tulee kasvamaan merkittävästi Koillisella alueella Ojalan ja Kaakkoisella alueella Vuoreksen rakentumisen myötä.

Kaavio 4. Asuntojen määrä ja osuus talotyypeittäin Suomen suurimmissa kaupungeissa 31.12.2012.

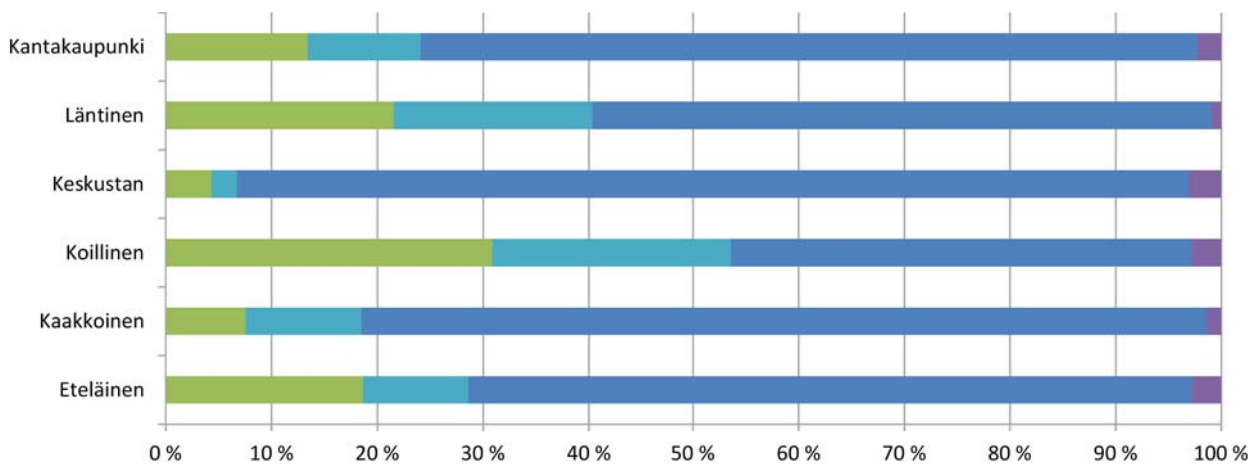
Lähde: Tilastokeskus (2013b).

	Ylöjärvi	Vesilahti	Tampere	Pirkkala	Orivesi	Nokia	Lempäälä	Kangasala
Erillinen pientalo	8276	1614	18090	3277	3129	6793	5490	7546
Rivi- tai ketjutalo	3134	230	13118	1684	845	2514	1461	2135
Asuinkerrostalo	2391	16	91000	3059	1136	5951	2168	4217
Muu rakennus	202	35	2859	59	171	226	94	180
Yhteensä	14003	1895	125067	8079	5281	15484	9213	14078

Kaavio 5. Asuntojen määrä ja osuus talotyypeittäin Tampereen kaupunkiseudun kunnissa 31.12.2012.

Lähde: Tilastokeskus (2013b).

	Eteläinen	Kaakkoinen	Koillinen	Keskustan	Läntinen	Kantakaupunki
Erillinen pientalo	2822	1814	5136	1918	4576	16266
Rivi- tai ketjutalo	1512	2623	3787	1058	3988	12968
Asuinkerrostalo	10405	19206	7268	39905	12481	89265
Muu rakennus	419	333	456	1352	194	2754

Kaavio 6. Asuntojen määrä talotyypeittäin kanta-kaupungin suunnittelualueilla 31.12.2012.

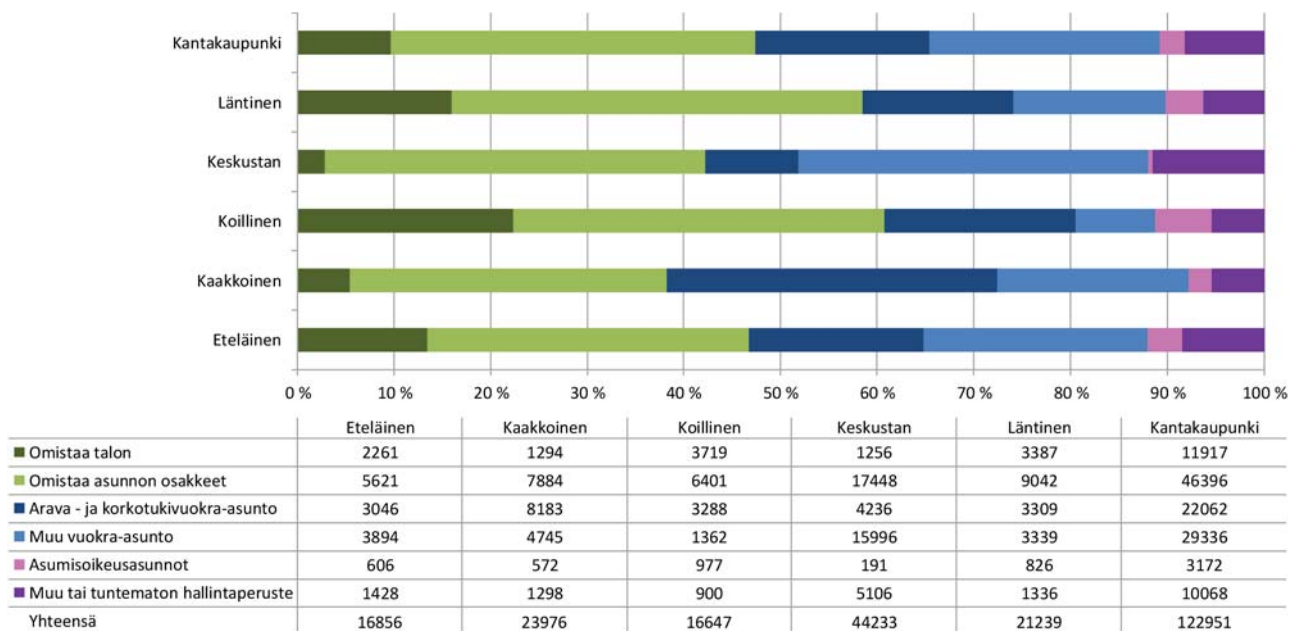
Lähde: Tilastokeskus (2013c).

Asuntojen hallintamuodot

Asunnot voidaan jakaa hallintamuodon mukaan erilaisiin omistus-, vuokra- ja asumisoikeusasuntoihin. Asuntojen hallintasuhteet kuvastavat osaltaan sitä, millaista väestöä alueella asuu. Esimerkiksi vuokralaistalouksien tulotaso on keskimäärin matalampi kuin omistus-asunnoissa asuvien, sillä vuokra-asuminen on pienituloisille tyypillinen asumuoto. Toisaalta vuokra-asuntojen

kysyntä ja osuus ovat muuta maata korkeampia asumiskustannuksiltaan kalliissa kaupungeissa, joissa omistusasunnon hankkiminen edellyttää suurempia tuloja tai varallisuutta kuin matalamman hintatason paikkakunnilla. Vaikka omistusasumista on Suomessa perinteisesti arvostettu, nykyään on nähtävissä merkkejä vuokra-asumisen suosion kasvusta. Yleisimmin velattomassa omistusasunnossa asuvat eläkeikäiset, kun taas alle 25-vuotiaiden kotitaloudet asuvat pääsääntöisesti vuokralla.

Tampereen kantakaupungin asunnoista lähes puolet on omistusasuntoja. Eniten omistusasuntoja on Koillisella ja Läntisellä alueella. Sen sijaan Kaakkoisella ja Keskustan alueella vuokra-asuntojen osuus on muita suunnittelualueita suurempi.

Kaavio 7. Asuntojen hallintasuhteet kantakaupungin suunnittelualueilla 31.12.2012.

Lähde: Tilastokeskus (2013d).

Kuva 5. Värikästä asumisen arkkitehtuuria Vuoreksessa.

KUVA JUKKA AALTONEN

3 Asuntokunnat

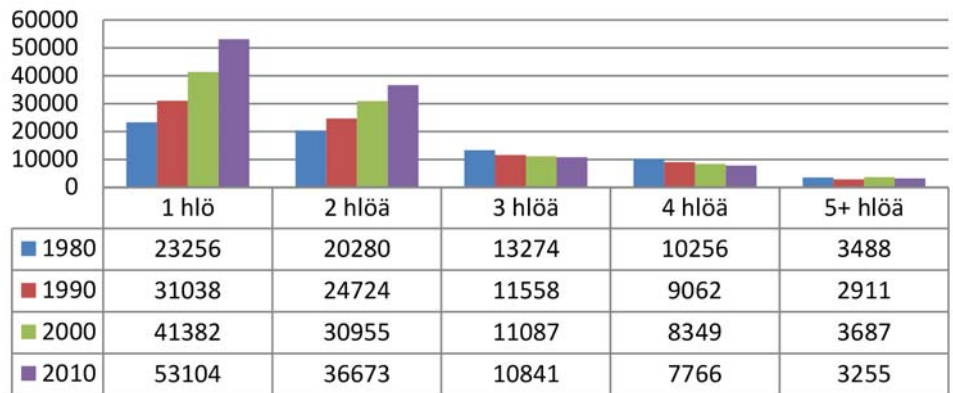
Yleistä asuntokunnista

Asuntokunnan muodostavat kaikki samassa asuinhuoneistossa vakinaisesti asuvat henkilöt. Käytännössä asuntokuntien lukumäärä tietyllä alueella kuvaa sitä, monessako eri asunnossa alueen väestö asuu. Asuntokuntien määrän kehitys vaikuttaa siihen, kuinka paljon ja minkä kokoisia asuntoja tarvitaan.

Suomessa asuntokuntien määrä on kasvanut ja keskipakko (eli se montako henkilöä yhteen asuntokuntaan keskimäärin kuuluu) pienentynyt jo useiden vuosikymmenien ajan. Vuoden 2012 lopussa keskimääräinen asuntokuntakoko oli 2 henkeä, kun se vuonna 1970 oli 3 henkeä. Pieniä 1-2 hengen asuntokuntia oli vuoden 2012 lopussa jo 75 % kaikista asuntokunnista. Kaupungeissa asuntokuntien keskipakko on yleensä pienempi ja yhden hengen asuntokuntien osuus suurempi kuin maaseutokunnissa.

Asuntokuntia voidaan erotella toisistaan myös sen mukaan, onko kyseessä omistus- vai vuokra-asunnossa asuva asuntokunta. Koko maan tasolla tarkasteltuna valtaosa (86 %) vuokralla asuvista asuntokunnista on pieniä 1-2 hengen asuntokuntia. Omistusasunnoissa asuvista pienten asuntokuntien osuus on jonkin verran alhaisempi (70 %). Vastaavasti suuria asuntokuntia asuu enemmän omistusasunnoissa kuin vuokralla.

Asuntokunnan asumisväliä vaihtelee sen mukaan, asutaanko omistus- vai vuokra-asunnossa. Omistusasunnoissa asuvilla asuntokunnilla on käytössään keskimäärin 42 m² henkeä kohden, vuokra-asunnoissa asuvilla 32 m². Edellä mainitut luvut kuvaavat tilannetta koko maassa vuoden 2012 lopussa. Tullevaisuudessa asuntokuntien määrän odotetaan edelleen lisääntyvän. Tärkein syy tähän on asuntokuntakoon jatkuva pieneneminen. Erityisesti yhden hengen asuntokuntien määrän arvioidaan kasvavan selvästi nykyiseen nähden.

Kaavio 8. Asuntokuntien määrä Tampereella 1980-2010.

Lähteet: Tampereen kaupungin tilastotoimisto (1981), Tilastokeskus (2013g).

Asuntokuntien määrä Tampereella

Tampereella asuntokuntakehitys noudattelee yleistä trendiä asuntokuntien määrän kasvettua tasaisesti. Vuosina 1980-2010 tamperelaisten asuntokuntien määrä kasvoi keskimäärin 1 370 kappaleella vuosittain. Suurin muutos on tapahtunut pienten 1-2 hengen asuntokuntien määrässä, joka on kaksinkertaistunut vuodesta 1980 vuoteen 2010. Keskipakkoisten 3-4 hengen asuntokuntien määrä on samalla aikavälillä hieman laskenut. Vähintään 5 hengen asuntokuntien määrä on pysynyt lähes ennallaan.

Tuorein tieto Tampereen asuntokuntien määrästä oli selvitystä laadittaessa vuoden 2012 lopulta (31.12.2012), mitä käytetään tässä kuvaamaan asuntokuntien nykytilannetta. Vuodesta 2010 asuntokuntien määrä on kasvanut noin 3 000 kappaleella, eli asuntokuntia on yhteensä noin 115 000. Valtaosa (98 %) Tampereen asuntokunnista asuu kantakaupungin alueella. Eniten asuntokuntia on Keskustan alueella, vähiten puolestaan Eteläisellä alueella.

Pieniä asuntokuntia on selvästi eniten Keskustan alueella, jossa 1-2 hengen asuntokuntien osuus kaikista asunto-

Taulukko 8. Tampereen asuntokuntien lukumäärä alueittain 31.12.2012

Läntinen alue	20039
Keskustan alue	39416
Koillinen alue	15735
Kaakkoinen alue	22146
Eteläinen alue	15501
Kantakaupunki yhteensä	112837
Tampere yhteensä	114690

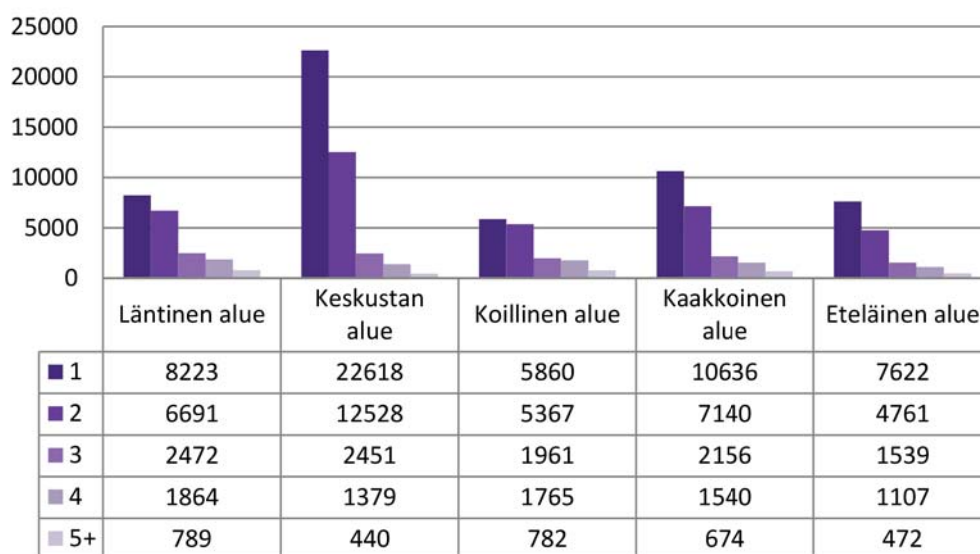
Lähde: Tilastokeskus (2013h).

kunnista on lähes 90 %. Alhaisimmaksi pienten asutokuntien osuus jää Eteläisellä alueella.

Kantakaupungin asutokunnista suurin osa asuu kerrostaloissa. Ainoastaan Koillisella alueella tilanne on päinvastainen, eli muissa kuin kerrostaloasunnoissa asuu hieman yli puolet asutokunnista. Pienten asutokuntien osuus kerrosta-

loissa asuvista asutokunnista on huomattavan suuri kaikilla kantakaupungin suunnittelualueilla. Yhden hengen asutokuntia asuu kerrostaloissa yli kahdeksan kertaa enemmän kuin pien- ja rivitaloissa yhteensä. Myös selvä enemmistö kahden hengen asutokunnista asuu kerrostaloissa. Sen sijaan neljän hengen tai sitä suurempien asutokuntien määrä on suurin pientaloissa.

Ikääntyneiden asutokunnat ovat pääosin pieniä asutokuntia, joiden keskitymät sijaitsevat kerrostalovaltaisilla alueilla. Selvästi eniten ikääntyneiden asutokuntia on Keskustan alueella.

Kaavio 9. Asutokunnat koon mukaan kantakaupungin suunnittelualueilla 31.12.2012.

Lähde: Tilastokeskus (2013h).

Taulukko 9. Ikääntyvien asutokunnat alueittain 31.12.2012	
Läntinen alue	5263
Keskustan alue	10171
Koillinen alue	3726
Kaakkoinen alue	4333
Eteläinen alue	3306
Kantakaupunki yhteensä	26799
Tampere yhteensä	27401

Lähde: Tilastokeskus (2013i).

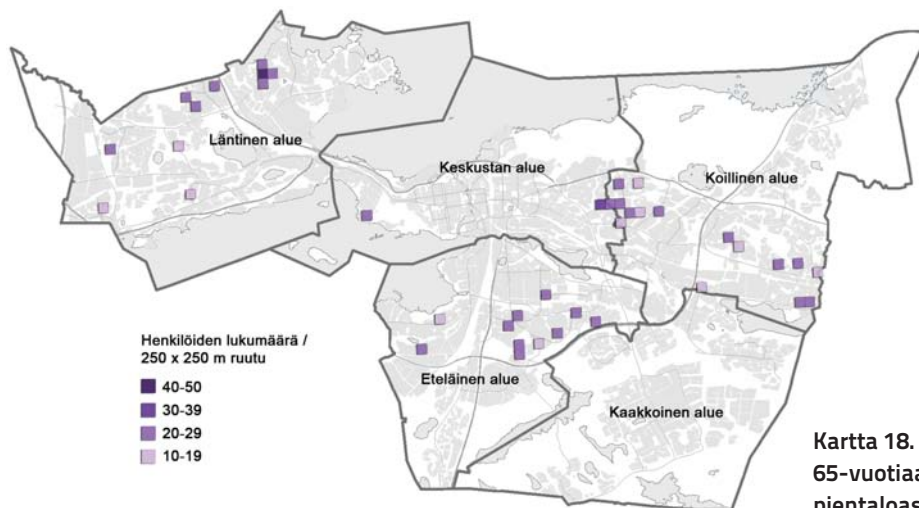
Palveluiden suunnittelun kannalta on tärkeää seurata kaupungin eri alueiden väestönmuutoksia. Eräs seurattava muutos on se, minkä ikäisiä asukkaita alueilla asuu ja onko niillä tapahtumassa selkeää ikärakenteen muutosta. Näin voidaan ennakoida alueellisia palvelutarpeiden muutoksia.

Pientaloalueille on ominaista ilmiö, jossa poismuuttavan ikääntyneiden asutokunnan tilalle hakeutuu nuorehko työikäinen pariskunta tai lapsiperhe. Yksittäiset muutot eivät näy alueen palvelutarpeessa, mutta mikäli ”sukupolvenvaihdos” tapahtuu lyhyellä aikavälillä, tilanne on toinen. Tällaisessa tapauksessa ikääntyneille suunnattujen ja kotiin tuotujen palveluiden tarve pienenee, kun taas esimerkiksi päivähoitopaikkojen kysyntä kasvaa.

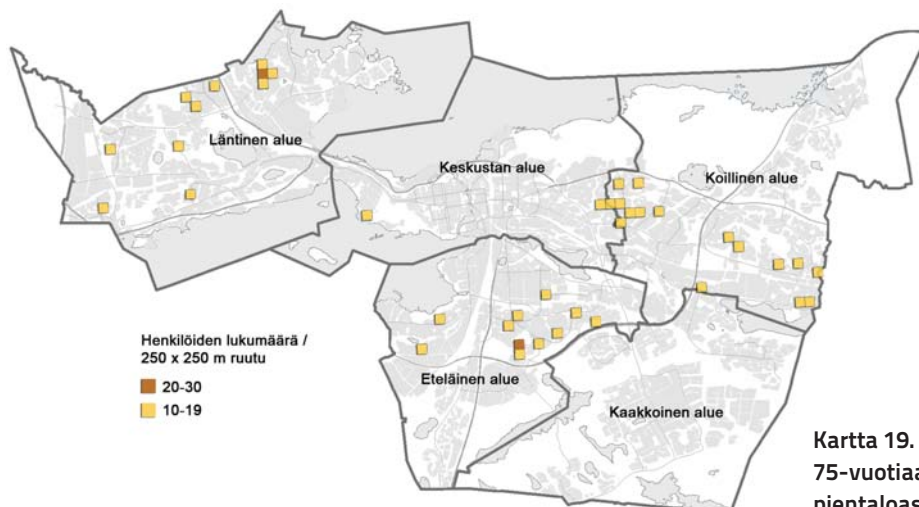
Seuraavassa tarkastellaan pientaloalueilla asuvien ikääntyneiden sijoittumista Tampereen kantakaupungissa. Kyseisen kaltaista analyysia voidaan hyödyntää laajemminkin arvioitaessa tulevia ikärakenteen muutoksia aluekohtaisesti.

Ikääntyneiden (65 vuotta täyttäneiden) pientaloasukkaiden keskittymiä on eri puolilla kantakaupunkia. Läntiseltä alueelta esiin nousevat Lentävänniemi ja Pohtola, Koilliselta alueelta Leinola. Lisäksi ikääntyneitä pientaloasukkaita on keskittynyt Uuteenkylään Keskustan alueella ja Koivistonkylään Eteläisellä alueella.

Kun tarkastelussa ovat 75-vuotiaat ja sitä vanhemmat pientaloasukkaat, tilanne eroaa selvästi 65 vuotta täyttäneistä, sillä keskittymiä on vähemmän ja niiden henkilömäärät ovat pienempiä. Selvästi erottuvat ikääntyneiden keskittymät löytyvät tällä kertaa Pohtolasta Läntisellä alueella ja Nirvasta Eteläisellä alueella. Käytännössä tarkastelun tulos merkitsee sitä, että ikävuosien 65-75 välillä huomattava osa ikääntyneistä pientaloasukkaista muuttaa toiseen asuntoon – todennäköisimmin kerrostaloon.

Kartta 18. Kantakaupungin 65-vuotiaat ja sitä vanhemmat pientaloasukkaat.

Kartta 19. Kantakaupungin 75-vuotiaat ja sitä vanhemmat pientaloasukkaat.

Lähteet: Tampereen kaupunki / Facta kuntarekisteri (2013ab).

Asumisväljyys

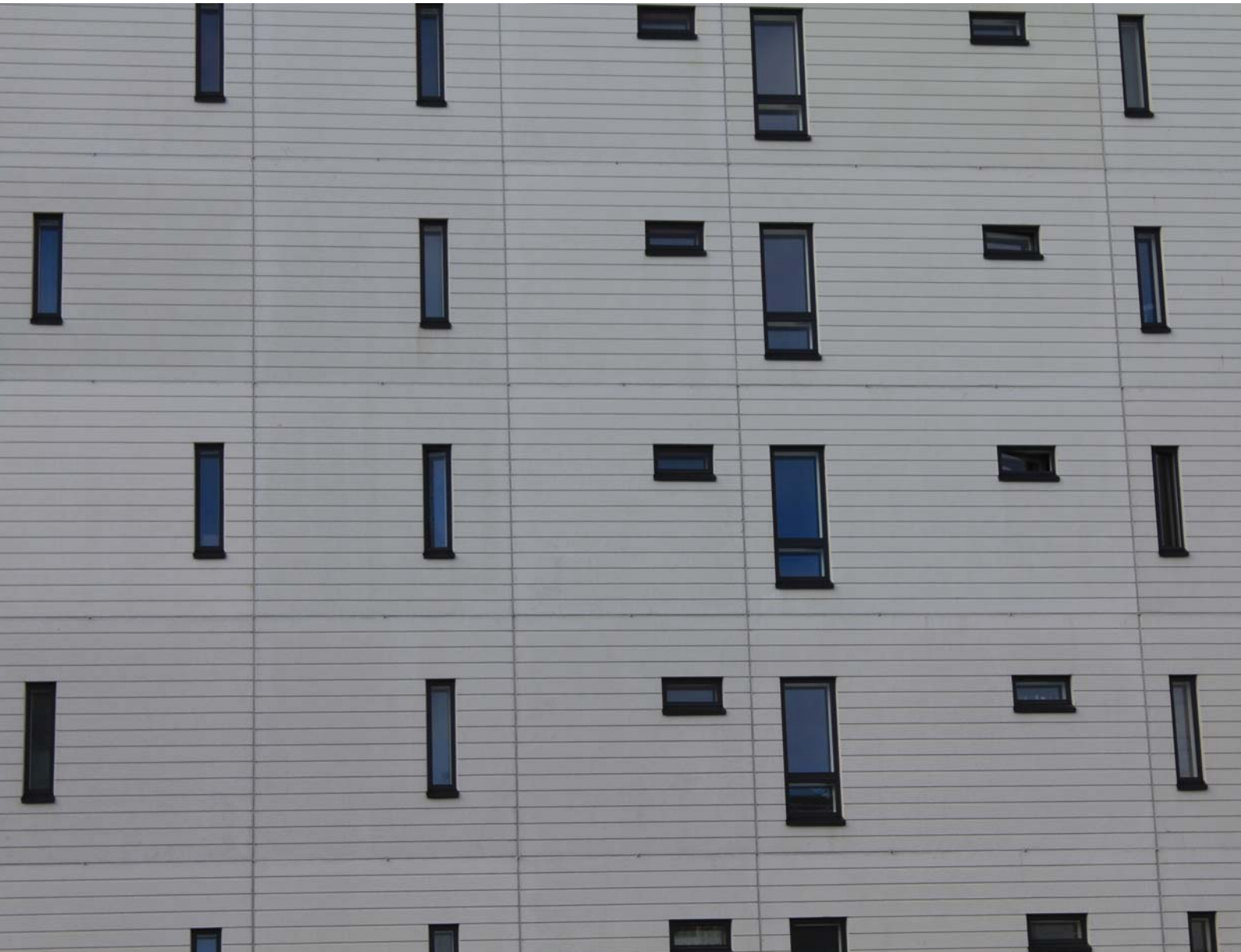
Asumisväljyydellä tarkoitetaan tässä sitä, kuinka paljon asunnossa on pinta-alaa (m²) jokaista asunnossa asuvaa henkilöä kohden. Maaseutumaaisilla alueilla asutaan yleensä väljemmin kuin kaupungeissa. Keskimääräinen asumisväljyys oli vuoden 2012 lopulla koko maassa noin 40 m², Pirkanmaalla 39 m² ja Tampereella 37 m² henkilöä kohden.

Tamperelaisten keskimääräinen asumisväljyys on kasvanut vuodesta 1980 vuoteen 2010 yli 10 m² asukasta kohden. Samalla aikajaksolla asuntojen keskikoko on kasvanut kuitenkin vain runsaat 5 m². Asumisväljyyden kasvu ei siis ole seurausta niinkään asuntojen keskikoon suurentumisesta, vaan pienten asutuskuntien yleistymisestä. Tulevaisuudessa väljyyskehityksen ennakoidaan koko

maan tasolla etenevän siten, että asumisväljyys vuonna 2025 olisi 44 m² henkeä kohden. Suurissa kaupungeissa asumisväljyyden odotetaan nykyiseen tapaan olevan maan keskiarvoa pienempi.

Kuva 6. Modernia julkisivusomittelua Kaukajärvellä.

KUVA JUKKA AALTONEN

4 Muuttoliike

Yleistä muuttoilmiöistä

Muuttoliike on monimuotoinen ilmiö, johon sisältyvät sekä maassamuutto että maahanmuutto. Käsitteenä maassamuutto kattaa kuntien, maakuntien ja työssäkäyntialueiden sekä muiden aluetyyppien sisäiset ja väliset muutot, jotka tapahtuvat maan rajojen sisäpuolella. Pitkän matkan muuttoja tehdään lähinnä työtilaisuuksien perässä, kun taas kuntien sisäinen liikkuvuus perustuu asunnonvaihtoon. Suomen sisäistä muuttoliikettä on viime vuosikymmeninä hallinnut väestön keskittyminen Tampereen kaltaisiin kasvukeskuksiin ja niiden kehyskuntiin.

Suomessa tehtiin vuosina 2000-2011 keskimäärin noin 850 000 muuttoa vuodessa. Neljä viidestä muutosta oli oman kunnan tai saman kaupunkiseudun si-

sällä tapahtuvia lähimuuttoja. Muuttomotiivit koskivat ensisijaisesti asunnon sopivuutta ja laajemman elinympäristön viihtyisyyttä siirryttäessä elinvaiheesta toiseen. Asumisperusteisten lähimuuttojen suuri osuus korostaa kykyä tarjota monipuolisia asuinympäristöjä, jotka mahdollistavat asumisuran toteuttamisen joustavasti erilaisissa elämäntilanteissa pysytellen kantakaupungin sisällä.

Tampereen seudun muuttovoitollista kehitystä luonnehtii positiivisen kasvun kehä, jossa osaavan työvoiman tarjonta ja uusien työpaikkojen syntyminen ruokivat toisiaan. Toisaalta seudun keskustaajamassa Tampere kärsii valikoivasta muuttoliikkeestä: tänne muuttaa runsaasti nuoria, työttömiä ja työvoiman ulkopuolella olevia – erityisesti opiskelijoita. Samaan aikaan lapsiperheitä ja

korkeasti koulutettuja siirtyy kehyskuntiin. Kansainvälistä väriä tulomuuttovirtaan tuovat maahanmuuttajat, joiden osuus Tampereen nettomuuttovoitosta oli 37 % (572 henkilöä) vuonna 2012.

Muuttajajoukon koostumus, kuten ikärakenne sekä koulutus- ja tulotaso, vaikuttavat tulo- ja lähtöalueiden kehitysdynamiikkaan. Tässä luvussa on tarkasteltu muuttovirtojen valikoivaa vaikutusta kantakaupungin väestönkehitykseen usealla eri tasolla, ulottuen seudulta yksittäisille 2000-luvun kerrostaloalueille. Saatavilla olevasta aineistosta pyritään nostamaan esiin kehityskulkuja, jotka ovat merkityksellisiä yleiskaavan laatimisen kannalta.

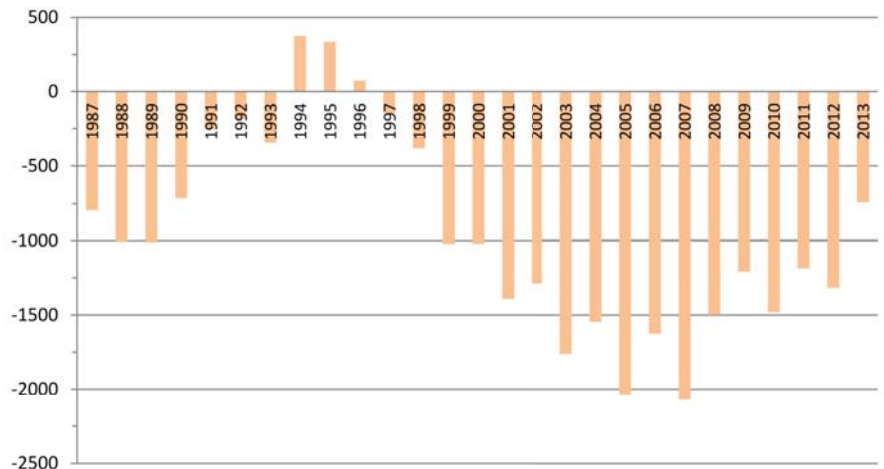
Kuva 7. Ulkoilureitin merkki Rautaharkossa.

KUVA JUKKA AALTONEN

Tampereen ja kehyskuntien välinen muutto

Tampereelta kehyskuntiin suuntautuva lähtömuutto vaikuttaa merkittävästi kaupungin väestörakenteeseen. Tampereen ja kaupunkiseudun muiden kuntien (Kangasala, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Vesilahti ja Ylöjärvi) välisen muuttoliikkeen tilastotiedot koskevat koko Tampereen aluetta, mutta niiden antama kuva pätee myös kantakaupunkiin, johon sijoittuu valtaosa Tampereen väestöstä ja asuinrakentamisesta. Valittu tarkastelujakso vastaa kestoaltaan nykyhetkestä yleiskaavan tavoitevuoteen ulottuvaa aikajännettä vihjaten siitä, minkä suurusluokan ilmiöitä seudullisessa muuttoliikkeessä voidaan ennakoida tapahtuvan vuoteen 2040 mennessä.

Kaavio 10. Tampereen ja kaupunkiseudun muiden kuntien välinen nettomuutto (hlöä) 1987-2013.

Lähde: Tilastokeskus (2014).

Vuosina 1987-2013 Tampere kärsi nettomuuttotappiota muille kaupunkiseudun kunnille yhteensä reilut 25 000 henkeä. Eniten muuttajia Tampereelta ottivat vastaan kasvukunnat Kangasala, Lempäälä, Nokia, Pirkkala ja Ylöjärvi, joista jokaiselle kertyi nettomuuttovoittoa karkeasti noin 4 000 - 5 000 entisen tamperelaisen verran. Seudun sisäiset muuttovirrat kääntyivät Tampereen kannalta voitollisiksi 1990-luvun puolivälissä, mutta muuttotappiollinen tilanne palasi entiselleen vuosikymmenen loppuun mennessä. Alin taso saavutettiin vuosina 2005 ja 2007, joiden aikana Tampereen nettomenetys seudun muihin kuntiin painui yli 2 000 henkeen.

Toinen huomattava käännekohta ajoittuu lähelle nykyhetkeä, sillä vuonna 2013 Tampereen nettomuuttotappio (- 745 henkeä) muulle seudulle supistui miltei puoleen edellisvuodesta (- 1 316 henkeä). Syytä muuttoliikkeen tasoitumiselle nyt ja pari vuosikymmentä

aiemmin voidaan etsiä kiristyneestä taloustilanteesta, joka vähentää kotitalouksien muuttohalukkuutta väljemmän asumisen perässä. Talouden heilahtelut eivät kuitenkaan näyttäisi horjuttavan pysyvästi muuttoliikkeen pitkäaikaista trendiä, eli kehyskuntien suosiota lapsiperheiden asuinpaikkoina.

Seudullisen muuttoliikkeen väestörakennetta muokkaava vaikutus tulee selkeästi ilmi nettomuuton jakautumisessa ikäryhmittäin. Viimeisen reilun vuosikymmenen aikana (2001-2013) Tampereen kehyskunnilleen kärsimä nettomuuttotappio on ollut voimakkainta pienten lasten (0-4-vuotiaiden) sekä Tilastokeskuksen luokituksessa vakiintumisikäisiksi (25-34-vuotiaat) nimettyjen ikäryhmissä. Ikäluokan verran varttuneempien lasten (5-9-vuotiaiden) ja aikuisten (35-39-vuotiaiden) ikäryhmissä negatiivinen nettomuutto kohoaa niin ikään nelinumeroisiin lukemiin.

Nuorten (15-19-vuotiaiden) ja opiskelijaikäisten (20-24-vuotiaiden) ikäryhmissä Tampere on sen sijaan odotetusti ylittänyt merkittävään nettomuuttovoittoon. Kaikissa muissa ikäryhmissä nettomuuttotase painuu pakkasen puolelle, vaikkakin nettotappiot jäävät iäkkäämpien muuttajien osalta maltillisiksi. Tässä tarkastelussa Tampereen kantakaupunki ei siis näyttäydä erityisen potentiaalisena asuinpaikkana suurelle osalle lähiseudun asukkaista.

Poismuutto kehyskuntiin haastaa osaltaan pyrkimykset kehittää ikärakenteeltaan tasapainoisia ja asukaspuhjaltaan monipuolisia kantakaupungin asuinalueita. Toisaalta muuttoliikkeen taustalla vaikuttaa kaupunkiseudulle ymmärrettävästi muodostunut roolijako, jossa Tampereen naapurikunnat ovat pientaloasumisen kysyntään vastaamalla kanavoineet kasvua pysymään seudun sisällä.

Taulukko 10: Tampereen ja kaupunkiseudun muiden kuntien välinen muutto ikäryhmittäin 2001-2013.

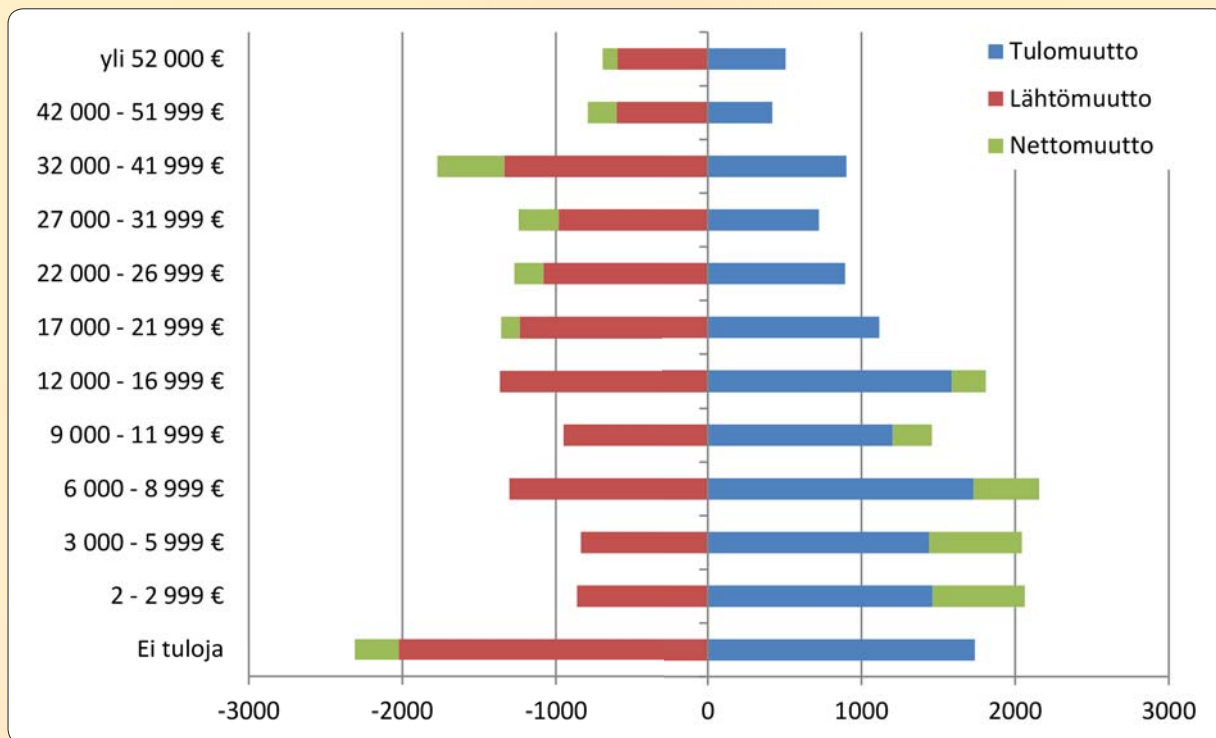
Ikäryhmä	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75+
Seudulta Tampereelle	2616	1320	998	6335	10869	5723	3560	2459	2056	1967	1558	1112	759	420	242	243
Tampereelta seudulle	7634	3002	1453	2762	8541	12562	9508	5274	2944	2235	1934	1419	1058	529	246	257
Netto (hlöä)	-5018	-1682	-455	3573	2328	-6839	-5948	-2815	-888	-268	-376	-307	-299	-109	-4	-14

Lähteet: Tilastokeskus (2002-2014ab).

Valikoiva muuttoliike ja verotulot

Muuttoliikkeen välityksellä siirtyy sekä aineellisia ja henkisiä voimavaroja että kustannuksia aiheuttavia palvelutarpeita alueelta toiselle. Luonnollisen väestönkasvun menettäessä merkitystään väestönmuutostekijänä muuttovirtojen vaikutukset alueiden elinvoimaisuuteen korostuvat entistään. Konkreettisia muuttajien mukana siirtyviä resursseja ovat verotettavat tulot. Tampereen kaltaiset keskustaupungit saavat muuttovoittoa pienituloisista, mutta menettävät samanaikaisesti kehyskuntiin hyvätuloisten asukasryhmien edustajia, kuten lapsiperheitä ja koulutettuja. Muuttoliikkeen suuntautumisella on siten suoria vaikutuksia verokertymään ja kuntatalouteen.

Vuonna 2010 Tampereelle muuttaneiden työllisten valtionveron alaiset tulot olivat keskimäärin 24 626 euroa ja täältä lähteneiden 28 340 euroa. Verotettavia tuloja menetettiin muuttajien mukana 42,5 miljoonaa euroa. Muuttoliikkeen valikoivuus näkyi myös muuttajien koulutustasossa: keskiasteen koulutuksen suorittaneita tulomuuttajia oli noin 1 400 enemmän kuin lähtömuuttajia, mutta korkea-asteen koulutuksen saaneiden joukossa Tampereen nettomuutto jäi reilut 900 henkeä miinukselle.

Kaavio 11. Muuttajien (hlöä) veronalaiset tulot 2010.

Lähteet: Tilastokeskus (2012ab).

Ulkoinen muuttoliike kantakaupunkiin ja sieltä pois

Vetovoimaisena kaupunkina Tampere houkuttelee runsaasti uusia asukkaita muualta Suomesta. Muuttovirrat kantakaupunkiin ja sieltä pois suuntautuvat kuitenkin epätasaisesti eri alueiden kesken. Tätä kehitystä havainnollistaa ulkoisen nettomuuton jakautuminen alueittain, jolla tarkoitetaan tässä alueelle Tampereen ulkopuolelta muuttaneiden ja alueelta muuhun kuntaan lähteneiden välistä erotusta. Luvuissa ei ole mukana kantakaupungin sisäistä muuttoliikettä, jota on käsitelty erikseen jäljempänä.

Vuosien 2003-2012 välisellä kymmenvuotisjaksolla Keskustan alue on ainoana kantakaupungin suunnittelualueista saanut nauttia jatkuvasti ulkoisesta nettomuuttovoitosta, jonka volyymi vaihteli vuositasolla noin 800-1 100 hengen välillä. Kaakkoinen ja Eteläinen alue puolestaan saivat vuosittain muutaman kymmenen tai sadan hengen maltillisia nettovoittoja lukuun ottamatta kummal-

lekin osunutta niukasti nettotappiollista poikkeusvuotta. Läntinen ja Koillinen alue sen sijaan kärsivät jonkinasteista nettomuuttotappiota joka vuosi. Pienimmillään Läntisen alueen nettotappio jäi vain 15 henkeen vuonna 2009, kun taas Koillisen alueen nettomenetys muihin kuntiin oli vähintään parisataa henkeä vuodessa lukuun ottamatta vähiten tappiollista vuotta 2010 (- 159 henkeä).

Keskustan alueen vuosina 2003-2012 vastaanottama lähes 10 000 hengen nettomuuttovoitto Tampereen ulkopuolelta on määrällisesti omaa luokkaansa verrattuna muihin suunnittelualueisiin. Tuona aikana kantakaupunkiin muista kunnista muuttaneista peräti 40 % asettuikin juuri Keskustan alueelle. Kaakkoinen alue vastaanotti muuttajista viidenneksen, Läntinen ja Eteläinen alue molemmat 15 % osuuden. Koilliselle alueelle päätyi vain joka kymmenes muuttaja.

Vastaavasti merkittävä osa (35 %) muihin kuntiin muuttaneista lähti Keskustan alueelta. Kaakkoiselta alueelta poistui viidennes ja Eteläiseltä alueelta 15 % kantakaupungin lähtömuuttajista, mikä vastaa täsmälleen alueiden tulomuutosta keräämiä osuuksia. Läntisen alueen osuus lähtömuuttajista oli puolestaan 17 %, eli asettui edellisten välimaastoon. Vähiten vilkkaan poismuuton lähtöalueeksi jäi 13 % osuudellaan Koillinen alue, jonka osuus tulomuutosta oli niin ikään kantakaupungin pienin.

Huolimatta tulo- ja lähtömuuttovirtojen prosentuaalisesta tasapainosta ovat kuntien välisessä muuttoliikkeessä kertyvät nettovoitot ja -tappiot määrällisesti riittävän suuria vaikuttaakseen alueelliseen väestönkehitykseen myös muilla kuin Keskustan alueella.

Taulukko 11. Kantakaupungin ulkoinen muutto alueittain 2003-2012.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Yhteensä
Läntinen, netto (hlöä)	-196	-257	-430	-128	-217	-145	-15	-108	-213	-232	-1941
Tulomuutto	1751	1730	1753	1919	1964	1883	1983	2098	2006	1958	19045
Lähtömuutto	1947	1987	2183	2047	2181	2028	1998	2206	2219	2190	20986
Keskustan, netto (hlöä)	846	1046	1132	1029	1014	838	903	965	925	1025	9723
Tulomuutto	4508	4942	5108	5234	5446	4986	5283	5181	5514	5663	51865
Lähtömuutto	3662	3896	3976	4205	4432	4148	4380	4216	4589	4638	42142
Koillinen, netto (hlöä)	-303	-270	-363	-293	-326	-302	-368	-159	-221	-210	-2815
Tulomuutto	1228	1232	1353	1372	1395	1342	1224	1401	1404	1420	13371
Lähtömuutto	1531	1502	1716	1665	1721	1644	1592	1560	1625	1630	16186
Kaakkoinen, netto (hlöä)	49	324	220	350	95	159	473	-47	269	388	2280
Tulomuutto	2142	2464	2525	2674	2647	2583	2724	2645	2976	3069	26449
Lähtömuutto	2093	2140	2305	2324	2552	2424	2251	2692	2707	2681	24169
Eteläinen, netto (hlöä)	132	147	170	134	-42	59	112	154	166	161	1193
Tulomuutto	1797	1803	1843	1863	1801	1923	1895	2066	2197	2097	19285
Lähtömuutto	1665	1656	1673	1729	1843	1864	1783	1912	2031	1936	18092

Lähteet: Tilastokeskus (2004-2013ab).

Ulkoinen muutto tilastoalueittain

Ulkoisen nettomuuton tarkastelu tilastoalueittain syventää kuvaa epätasaisesta muuttoliikkeestä. Karttaesityksestä näkyy selkeästi, kuinka nettomuuttotappiota muille kunnille kärsineet alueet keskittyvät tiettyihin osiin kantakaupunkia. Muuttotappiollisiksi on tässä luokiteltu sellaiset tilastoalueet, joilta on vuosina 2003-2012 muuttanut Tampereen ulkopuolelle vähintään 100 henkeä enemmän kuin niille on tullut tilalle.

Koillisella suunnittelualueella useamman muuttotappiollisen tilastoalueen rypäs on vuosina 2003-2012 nettomenettänyt väestöä muihin kuntiin yhteensä reilut 2 800 henkeä. Eniten nettotappiolle ovat päätyneet Linnainmaan (- 794 henkeä) ja Atalan (- 616 henkeä) tilastoalueet. Läntiseltä alueelta löytyy puolestaan kaksi muuttotappiollisten tilastoalueiden keskittymää, joiden yhteenlaskettu nettomenetys nousee noin 1 600 henkeen. Suurimpia menettäjiä ovat olleet Ikuri (- 340 henkeä) sekä

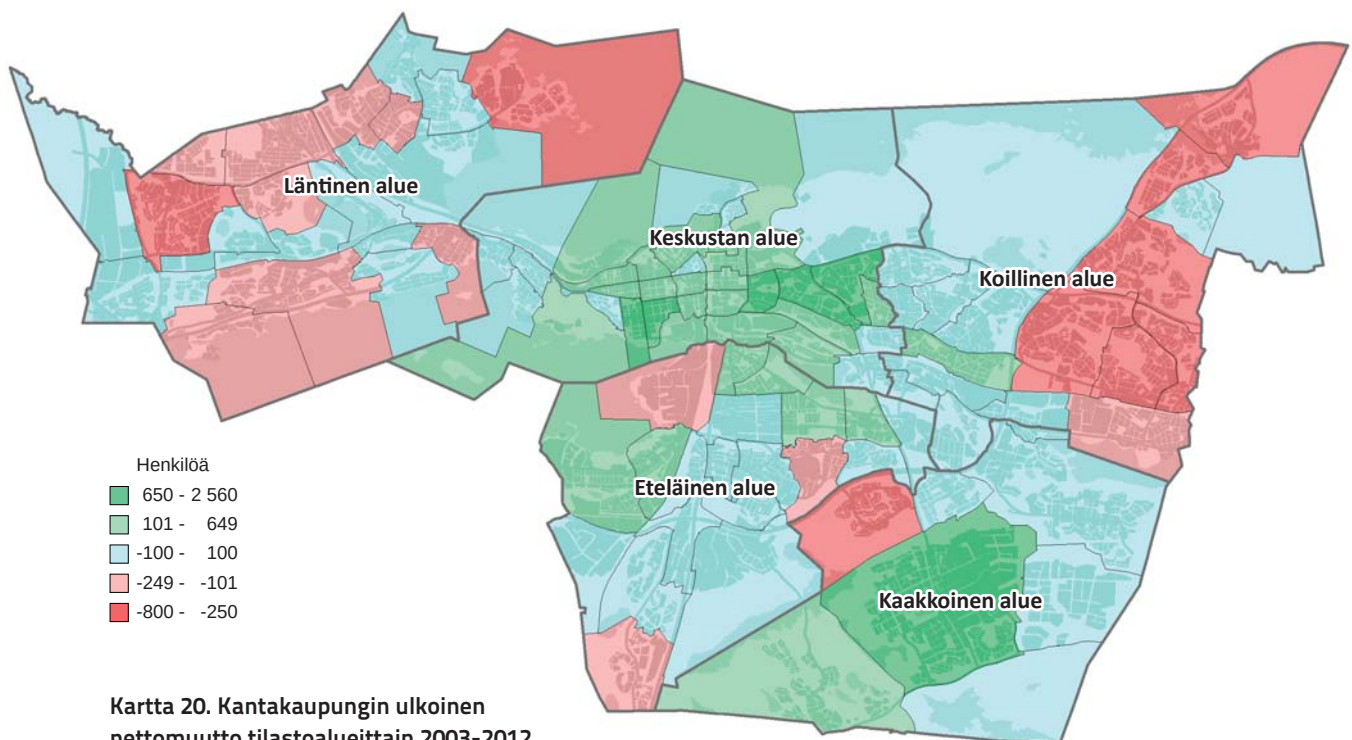
äskän mainituista tappiokeskittymistä erillinen Lentävänniemi (- 254 henkeä). Muilla suunnittelualueilla ei ole havaittavissa samanlaista ulkoisen nettomuuttotappion kasautumista alueellisesti.

Positiivisimman nettotuloksen ovat ulkoisessa muuttoliikkeessä saavuttaneet Hervanta (+ 2 553 henkeä) Kaakkoisella alueella sekä Keskustan viisi tilastoaluetta, jotka ovat keränneet nettovoittoa muista kunnista peräti yli 4 000 henkeä. Nettovoittoilliset tilastoalueet (vähintään + 100 henkeä vuosina 2003-2012) ovat nekin maantieteellisesti keskittyneet – tällä kertaa Tampereen keskusta ja sen läheisyyteen. Keskustan suunnittelualueelta löytyy mainittujen viiden lisäksi vielä 19 muuta tilastoaluetta, jotka ovat ylittäneet kuntien välisessä muuttoliikkeessä vähintään 100 hengen nettovoittoon. Positiivista nettomuuttoa on näille alueille kertynyt vuosikymmenen aikana yhteensä reilut 5 500 henkeä.

Eteläisellä alueella parhaisiin ulkoiseen muuttoliikkeen tunnuslukuihin ovat päässeet keskustan läheiset Nekalan (+

338 henkeä) ja Jokipohjan (+ 466 henkeä) tilastoalueet sekä Rantaperkiö (+ 335 henkeä) ja sen vieressä täydennysrakentuva Härmälä (+ 489 henkeä). Koillisen tilastoalueista vähintään 100 hengen nettovoittajia edustaa vain Ristinarkku (+ 137 henkeä), Lännessä ei yksikään alue. Poikkeuksen ulkoisen nettomuuttovoiton kasautumiseen alueellisesti muodostaa keskustan tuntumassa sijaitseva Hatanpää (- 241 henkeä).

Muuttovoittoillisten ja -tappiollisten tilastoalueiden klusteroituminen paljastaa sen, mitkä laajemmat alueet toimivat volyymiltaan merkittävinä muuttajien portteina kantakaupunkiin ja sieltä pois. Läntisen ja Koillisen alueen vuosina 2003-2012 muille kunnille kärsimä nettomuuttotappio on kertynyt lähinnä vierekkäisten tilastoalueiden muodostamista keskittymistä. Valikoivaa poismuuttoa kantakaupungista voidaan pyrkiä hillitsemään tunnistamalla tällaisia tappiovyöhykkeitä sekä kehittämällä niistä aiempaa viihtyisämpiä ja monipuolisempia asuin ympäristöjä.

Lähteet: Tilastokeskus (2004-2013ab).

Ulkoinen muutto ikäryhmittäin

Kantakaupungin suunnittelualueiden kehityskulut vaikuttavat verrattain yhteneviltä, kun vuosina 2003-2012 toteutunutta ulkoista nettomuuttoa tarkastellaan ikäryhmittäin: nettotappiot osuvat odotetusti lasten (0-9-vuotiaiden) sekä vakiintumisikäisten ja hieman sitä vanhempien (25-39-vuotiaiden) ikäryhmiin, nettovoitot taas nuorten (15-19-vuotiaiden) ja opiskelijaikäisten (20-24-vuotiaiden) ikäryhmiin. Keskustan alue erottuu jonkin verran muista, sillä se on ainoana suunnittelualueena saanut net-

tovoittoa Tampereen ulkopuolelta useissa työikäisten ikäryhmissä (+ 1 017 henkeä 40-64-vuotiaissa), vastaanottaen myös astetta suurempaa nettovoittoa 65 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä. Lisäksi Keskustan nettomuuttotase on asettunut Eteläisen alueen ohella niukasti positiiviseksi 10-14-vuotiaiden osalta.

Vakiintumisikäisissä (25-34-vuotiaissa) Keskustan alue on sen sijaan kokenut raskaimmat nettomuuttotappiot yhdessä Kaakkaisen alueen kanssa, jonka nettomenetys (- 2 777 henkeä) muihin kuntiin on ollut kyseisessä ikäryhmässä miltei Keskustan (- 2 998 henkeä)

luokkaa huolimatta selvästi pienemmästä asukasmäärästä. Pienten lasten (0-4-vuotiaiden) ikäryhmässä Kaakkainen alue on kärsinyt kantakaupungin kovimman nettotappion, joka painuu muista suunnittelualueista poiketen yli 1 000 henkeen. Tampereelle merkittävää muuttovoittoa tuottavassa 15-24-vuotiaiden ikäluokassa huomio kiinnittyy Läntiseen ja Koilliseen alueeseen, joiden nettovoitto on jäänyt huomattavasti jälkeen muista. Kantakaupunkiin ja sieltä pois suuntautuva muuttoliike toistuu joka tapauksessa ikäryhmittäin valikoiduna kaikilla suunnittelualueilla, vaikka alueellisia vaihteluja esiintyykin.

Taulukko 12. Kantakaupungin ulkoinen nettomuutto ikäryhmittäin 2003-2012.

Ikäryhmä	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-
Läntinen	-903	-255	-49	706	704	-603	-864	-325	-121	-44	-47	-168	7	21
Keskusta	-783	-67	124	5192	7532	-1743	-1255	-498	93	294	247	179	204	204
Koillinen	-977	-308	-69	455	601	-878	-897	-456	-152	-59	-42	-53	-11	31
Kaakkainen	-1230	-369	-91	3422	4042	-1713	-1064	-490	-160	-43	-78	-53	21	86
Eteläinen	-644	-208	33	1593	2015	-553	-685	-324	7	36	-9	-33	-46	11
Netto (hlöä)	-4537	-1207	-52	11368	14894	-5490	-4765	-2093	-333	184	71	-128	175	353

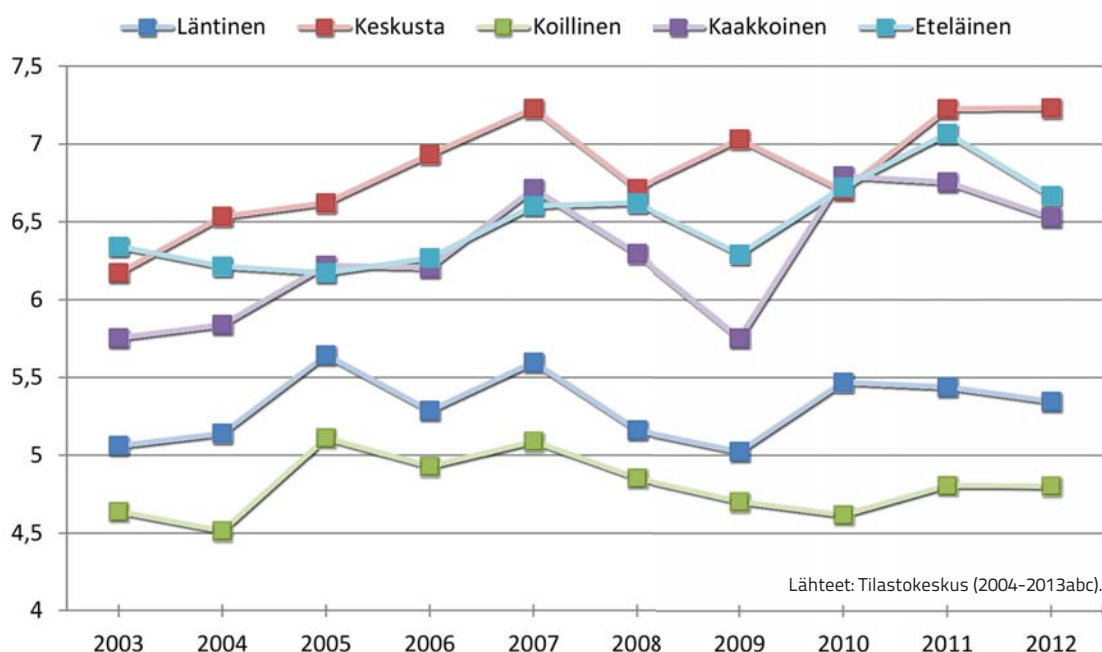
Lähteet: Tilastokeskus (2004-2013ab).

Muuttoalttiutuu pois kantakaupungista

Poismuuttoa kantakaupungista voidaan vielä kuvata muuttoalttiuden käsitteen avulla, eli suhteuttamalla muihin kuntiin muuttaneiden määrä alueen keskiväkilukuun (kahden peräkkäisen vuoden väkilukujen keskiarvo). Tästä näkö-

kulmasta Keskustan väestö näyttäytyy muita suunnittelualueita liikkuvaisempana. Vuosina 2003-2012 Keskustan alueelta muutti joka vuosi suhteellisesti eniten väkeä Tampereen ulkopuolelle lukuun ottamatta kahta poikkeusvuotta, jolloin joko Eteläinen tai Kaakkainen alue nousi pienellä marginaalilla intensiivisimmän lähtömuuton alueeksi.

Koillinen ja Läntinen alue sen sijaan säilyttivät koko vuosikymmenen ajan asemansa vähiten muuttoalttiin väestön asuinpaikkoina. Kokonaisuudessaan suunnittelualueiden väliset erot olivat kuitenkin verrattain pieniä vuosittaisen muuttoalttiuden vaihdellessa 4,5-7,2 hengen välillä 100 asukasta kohden.

Lähteet: Tilastokeskus (2004-2013abc).

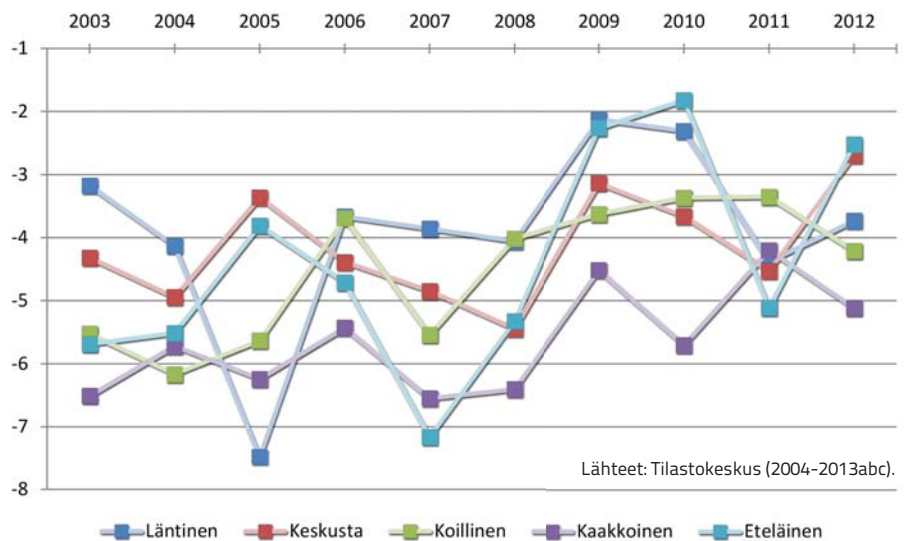
Kaavio 12. Kantakaupungista muuhun kuntaan muuttaneet (hlöä) 100 asukasta kohti 2003-2012.

Lapsiperheiden muuttoalttius

Lapsiperheiden lähtömuutto on erityis- huomiota ansaitseva teema vaikuttaes- saan jopa vinouttavalla tavalla kanta- kaupungin väestörakenteeseen. Muutto tilavampaan asuntoon toteutuu usein pian perheenisäyksen tapahduttua, joten pienten lasten (0-4-vuotiaiden) poismuutto toimii hyvin lapsiperheiden muuttokäyttäytymistä havainnollista- vana kuvaajana. Lisäksi pienten lasten muutttoa on käytetty tutkimuskirjallisu- dessa (ks. esim. Kytö & Kral-Leszczynska 2013) hyötyä tuottavan muuttoliikkeen indikaattorina yhdessä muuttajien kor- kean koulutus- ja tulotason kanssa.

Ikäryhmän edustajien määrään (keski- väkiluku) suhteutettu 0-4-vuotiaiden lasten nettomuuttoalttius paljastaa sekä trendinomaista kehitystä että tiettyä hajontaa sen suhteen, kuinka kantakaup- pungin suunnittelualueet ovat pitäneet kiinni lapsiperheistään vuosien 2003-2012 aikana. Eräänlaisena menestyjänä erottuu Läntinen alue, joka on viitenä tarkasteluvuonna kymmenestä netto- menettänyt suhteellisesti vähiten pieniä lapsia muihin kuntiin. Vuonna 2006 vä- häisimmän menettäjän asema on jaettu Koillisen alueen kanssa, jonka suhteel- linen menetys jäi pienten lasten osalta kantakaupungin alhaisimmaksi myös kahtena muuna vuonna. Lisäksi vähäi- simpä menettäjiä ovat olleet kahdesti Eteläinen alue ja kerran Keskustan alue. Verrattain haastavalta tilanne vaikuttaa Kaakkoisen alueen näkökulmasta, koska siellä asuvien pienten lasten nettomuut- toalttius oli kantakaupungin vilkkainta kuutena vuonna kymmenestä.

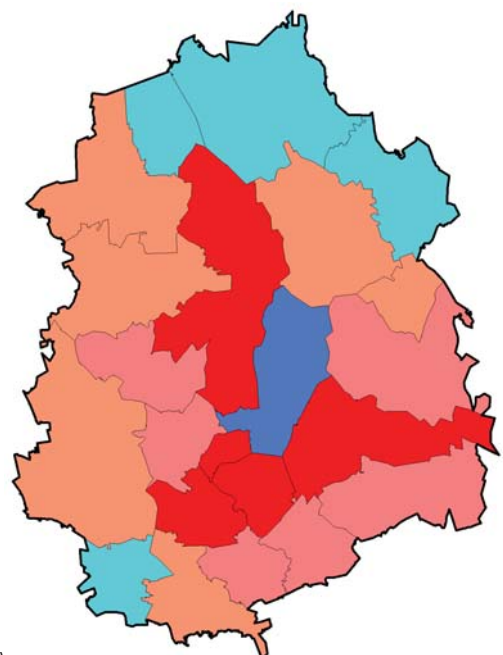
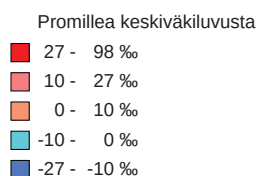
Pienten lasten muutossa ilmenee myös hyppäyksellistä vaihtelua vuosittain. Esimerkiksi Läntinen ja Eteläinen alue ovat kumpikin tipahtaneet vähiten pois- muutosta kärsineen alueen paikalta suo- raan suurimmaksi menettäjäksi, mutta nousseet pudotusta seuraavana vuonna jälleen vähäisimmäksi menettäjäksi. Sa- moille suunnittelualueille osuvat myös nettomuuttolukujen ääripäät; 1,8 ja 7,5 poismuuttanutta pientä lasta vuodessa sataa ikäryhmän edustajaa kohden. Vuo- sittainen vaihtelu pirstoo lapsiperheiden muuttoliikkeestä välittyvää kuvaa, josta voidaan kuitenkin erottaa vastakkaisia heikkoja signaaleja mainittujen Läntisen ja Kaakkoisen alueen suhteen.

Kaavio 13. 0-4-vuotiaiden ulkoinen nettomuutto (hlöä) 100 ikäryhmän edustajaa kohti 2003-2012.

Tampereen asema lapsiperheiden asuin- paikkana näyttää haasteelliselta myös verrattuna muuhun maakuntaan. Pien- ten lasten nettomuuttoalttius suhteessa koko väestöön (keskiväkiluku) jäi vuosi- na 2003-2012 kantakaupungin osalta 23 promillea miinukselle. Vastaavasti pari vuotta pidemmällä aikajaksolla (vuosi- na 2001-2012) parhaiten lapsiperheitä houkutelut, lähinnä keskuskaupunkien kehysalueista koostuva Suomen kuntien kymmenys saavutti 0-4-vuotiaiden ikä- ryhmässä vähintään 27 promillen posi- tiivisen nettomuuttotaseen. Tampereen seudulta näihin menestyjiin kuuluivat Kangasala, Lempäälä, Pirkkala, Vesilahti ja Ylöjärvi.

Väestömäärään suhteutettuna pienten lasten negatiivinen nettomuutto on pai- nunut Tampereen osalta jopa enemmän pakkasen puolelle kuin Pirkanmaan vä- estöllisesti taantuviissa kunnissa, joita ovat erityisesti Punkalaidun lounaassa sekä Mänttä-Vilppula, Virrat ja Kihniö pohjoisessa. Kyseiset kunnat päätyivät pienten lasten muutossa toiseksi hei- koimpaan tappioluokkaan, kun Tampe- re sijoittui muiden keskuskaupunkien kanssa heikoimpaan tappioluokkaan, jo- hon lukeutui noin 3 % Suomen kunnista.

Kartta 21. 0-4-vuotiaiden kuntien välinen nettomuutto Pirkanmaalla 2001-2012.

Lähde: Kytö & Kral-Leszczynska (2013).

Lapsiperheiden muuttoalttius tilastoalueittain

Pienten lasten (0-4-vuotiaiden) ikäryhmässä koetun ulkoisen nettomuuttotapion jakautuminen tilastoalueittain antaa vihjeitä siitä, mitkä kantakaupungin alueet ovat pärjänneet muita heikemmin lapsiperheiden asuinpaikkoina. Väkilukuun suhteutettua keskiarvoa (- 23 %) huonommaksi jäävät tilastoalueet ovat vuosina 2003-2012 kärsineet 0-4-vuotiaiden osalta nettomenetystä muihin kuntiin yhteensä reilut 3 200 henkeä. Tämä on hieman yli 70 prosentin osuus kantakaupungin kärsimästä kokonaisnettotappiosta kyseisessä ikäryhmässä.

Keskustan suunnittelualueella keskiarvoa suurempia pienten lasten menettäjiä ovat Ratinan, Kalevanharjun ja Hakametsän tilastoalueet, joiden osuus vajaan 800 lapsen nettotappiosta jää hieman alle sataan henkeen. Keskustan alueen voi siis katsoa menettäneen lapsia tasaisesti eri kaupunginosista.

Läntisellä suunnittelualueella keskiarvoa suurempia pienten lasten menettäjiä on seitsemän tilastoaluetta, joiden

osuus noin 900 lapsen nettotappiosta nousee lähelle 70 prosenttia. Määrällisesti eniten lapsia ovat menettäneet Hyhky (- 146 henkeä), Lentävänniemi (- 102 henkeä) ja Kalkku (- 92 henkeä), suhteellisesti eniten Villilä (- 75 %), Epilä (- 47 %) ja Hyhky (- 43 %).

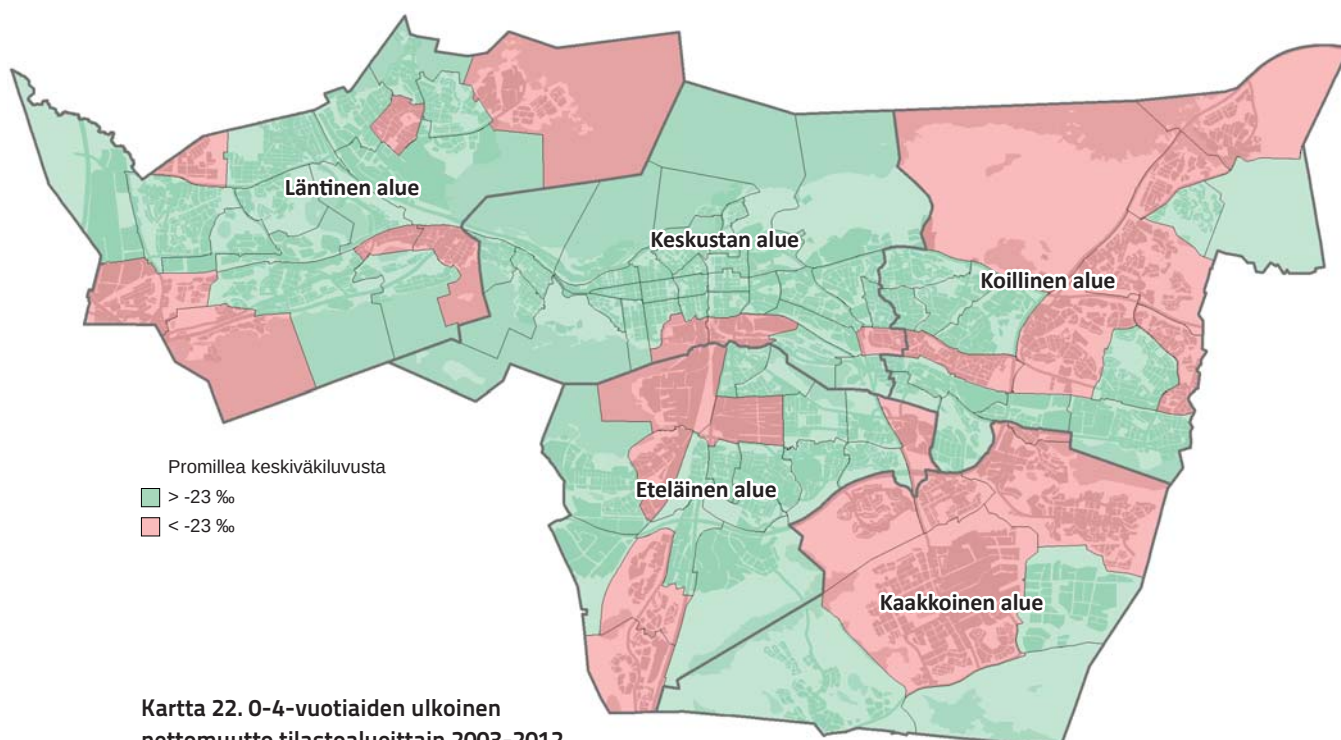
Koillisella suunnittelualueella keskiarvoa suurempia pienten lasten menettäjiä on merkittävässä määrin asutuista tilastoalueista kuusi kappaletta, joiden osuus vajaan 1 000 lapsen nettotappiosta kohoaa jo reiluun 80 prosenttiin. Määrällisesti eniten lapsia ovat menettäneet Linnainmaa (- 266 henkeä), Atala (- 166 henkeä) ja Holvasti (- 129 henkeä), suhteellisesti eniten Tasanne (- 59 %), Holvasti (- 51 %) ja Linnainmaa (- 46 %).

Kaakkoisella suunnittelualueella keskiarvoa suurempia pienten lasten menettäjiä ovat merkittävästi asutut tilastoalueet Vuores poislukien. Määrällisesti eniten lapsia menettäneet Hervanta (- 650 henkeä), Kaukajärvi (- 315 henkeä) ja Hallila (- 181 henkeä) muodostavat peräti yli 90 prosenttia reilun 1 200 lapsen nettotappiosta. Suhteellisesti eniten lapsia ovat menettäneet niin ikään Hallila (- 62 %), Hervanta (- 30 %) ja Kau-

kajärvi (- 29 %), kun vain merkittävästi asutut tilastoalueet huomioidaan.

Eteläisellä suunnittelualueella keskiarvoa suurempia pienten lasten menettäjiä on merkittävästi asutuista tilastoalueista viisi kappaletta, joiden osuus noin 650 lapsen nettotappiosta asettuu reiluun 70 prosenttiin. Määrällisesti eniten lapsia ovat menettäneet Hatanpää (- 175 henkeä), Peltolampi (- 109 henkeä) ja Multisilta (- 87 henkeä), suhteellisesti eniten Hatanpää (- 60 %), Turtola (- 38 %) ja Multisilta (- 35 %) vain merkittävästi asutut tilastoalueet huomioiden.

Keskimääräistä intensiivisempi lapsiperheiden pako näyttäisi keskittyvän tiettyihin osiin esikaupunkimaisia suunnittelualueita – toisin kuin Keskustan alueella. Lapsiperheiden lähtömuuton keskittymiä ovat erityisesti Kaakkosen alueen suuret lähiöt sekä kehätien ja Jyväskylätien varret Koillis-Tampereella. Erityisen haastavalta lapsiperheasumisen tilanne vaikuttaa niiden kaupunginosien kannalta, jotka ovat menettäneet sekä määrällisesti että suhteellisesti enemmän pieniä lapsia kuin muut.

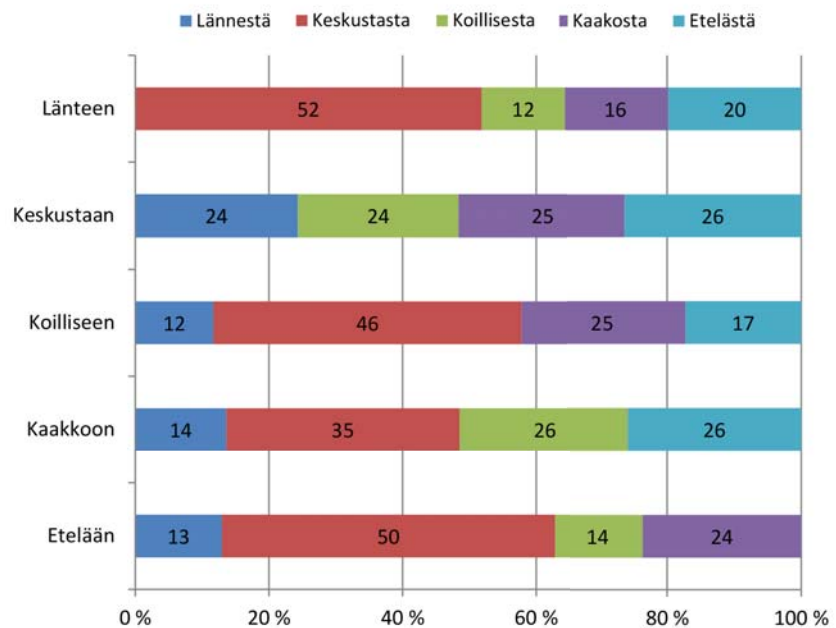
Lähteet: Tilastokeskus (2004-2013abc).

Kantakaupungin sisäinen muuttoliike

Kaupungin sisäiset muutot toteutuvat pääasiassa asumisperusteisina lähimuuttoina, joiden syynä on muuttuvassa elämäntilanteessa tapahtuva asunnon tai laajemman elinympäristön vaihtuminen. Sisäisten muuttovirtojen suunnat voivat siis kertoa siitä, miten hyvin eri alueet pystyvät vastaamaan asukkaidensa tarpeisiin ja mieltymyksiin. Tampereen kantakaupungin sisäisestä muutosta antaa tietoa Facta-kuntarekisterin väestöaineisto, joka sisältää asukkaiden nykyiset (7.6.2013) ja edelliset asuinpaikat yhden osoitteenmuutoksen verran taaksepäin. Aineiston rajoitteista johtuen esitettävään analyysiin tulee suhtautua suuntaa antavana kuvauksena.

Vuosien 2008-2012 väliseltä viisivuotisjaksolta aineisto kattaa yhteensä 65 685 muutttoa, joista 60 % on tehty kantakaupungin viiden suunnittelualueen sisällä ja loput 40 % niiden välillä. Merkittävä osa sisäisestä muutosta toteutuu näin ollen läheisten kaupunginosien kesken.

Keskustan asema sisäisessä muutossa poikkeaa muista suunnittelualueista. Keskustan alueelta muuttaneiden osuus muualta kantakaupungista saadusta tulomuutosta vaihtelee 35-52 % välillä tuloalueesta riippuen. Samanaikaisesti Keskustan muilta suunnittelualueilta vastaanottama tulomuutto on jakautunut 24-26 % osuuksiin lähtöalueesta riippuen. Eroavat luvut selittyvät sillä, että Keskusta on muodostunut merkittäväksi tulomuuton lähteeksi muille suunnittelualueille, mutta kerää itse muuttajia tasaisesti eri puolilta kantakaupunkia. Lisäksi yli viidenneksen osuuteen yltäviä tulo- ja lähtömuuttovirtoja esiintyy vielä Kaakkoisen ja Koillisen sekä Kaakkoisen ja Eteläisen alueen välillä.

Kaavio 14. Kantakaupungin suunnittelualueiden välinen muutto 2008-2012.

Lähde: Tampereen kaupunki / Facta kuntarekisteri (2013a).

Kantakaupungin sisäisen muuttoliikkeen dynamiikkaan avautuu täydentävä näkökulma, kun katse käännetään suunnittelualueiden väliseen nettomuuttoon. Tässä tarkastelussa selkeäksi häviäjäksi paljastuu Keskustan alue, joka on vuosina 2008-2012 kärsinyt nettotappiota satojen muuttojen verran muille paitsi Kaakkoiselle alueelle. Eteläinen alue on sekin päätyntä lievästi nettotappiolle menettäen väestöä muille alueille Keskustaa lukuun ottamatta. Kaakkoisen alueen maltillinen nettovoitto on puolestaan kertynyt lähinnä Eteläiseltä ja Koilliselta alueelta, joista jälkimmäinen on kerännyt astetta suuremman nettovoittonsa Keskustan ja Etelän alueilta.

Sisäisen muuton voittajaksi nousee kenties hieman yllättäen Läntinen alue, joka on kerännyt nettovoittonsa Koillisen tapaan Keskustasta ja Etelästä. Läntisen alueen nettomuuttotase on pysynyt niukasti positiivisena myös Koillisen ja Kaakon suuntaan, vaikkakin näiden alueiden keskinäinen muuttoliike on huomattavasti vilkkaampaa kuin poisuutto niiltä Länteen. Osasyys toiveikkailta näyttäviin nettomuuttolukemiin saattaa olla Läntisen alueen maantieteellinen ja myös mielikuvien tasolle ulottuva eriytyneisyys muista esikaupunkimaisista suunnittelualueista, jonka ansiosta Länsi on pitänyt kiinni väestöstään.

Taulukko 13. Kantakaupungin suunnittelualueiden välinen nettomuutto 2008-2012.

Muuttokertaa suhteessa						
	Länteen	Keskustaan	Koilliseen	Kaakkoon	Etelään	Yhteensä
Länsi	-	770	24	50	322	1166
Keskusta	-770	-	-570	-45	-551	-1936
Koillinen	-24	570	-	-110	193	629
Kaakko	-50	45	110	-	207	312
Etelä	-322	551	-193	-207	-	-171

Lähde: Tampereen kaupunki / Facta kuntarekisteri (2013a).

Sisäinen muutto tilastoalueittain

Sisäisen muuttoliikkeen tarkastelu tilastoalueittain antaa lisätietoa muuttovirtojen suuntautumisesta alueiden välillä. Karttaesityksestä voi havaita, kuinka muuttovoitto- ja tappioalueet ovat keskittyneet tiettyihin osiin kantakaupunkia, kuten ulkoisen muuton tapauksessa. Muuttovoitto- ja tappioalueiksi on tässä luokiteltu sellaiset tilastoalueet, joiden nettomuuttotase on vuosina 2008-2012 asettunut positiiviseksi tai negatiiviseksi vähintään 50 muuton verran suhteessa muuhun kantakaupunkiin.

Keskustan suunnittelualueelle on muodostunut miltei parikymmenen muuttotappiollisen tilastoalueen rypäs, joka on vuosina 2008-2012 kärsinyt sisäisessä muuttoliikkeessä nettotappiota yhteensä noin 2 350 muuton verran. Muuttovirtojen suunta on ollut päinvastainen kohti Ratinan (+ 347 muuttoa) tilastoaluetta, johon on vetänyt väkeä

Ratinanrannan asuinalueen valmistuminen. Keskustan tilastoalueista vähintään 50 muuton nettovoittoon ovat yltäneet myös Petsamon (+ 132 muuttoa), Pyynikinrinteen (+ 77 muuttoa) ja Kalevanrinteen (+ 59 muuttoa) tilastoalueet.

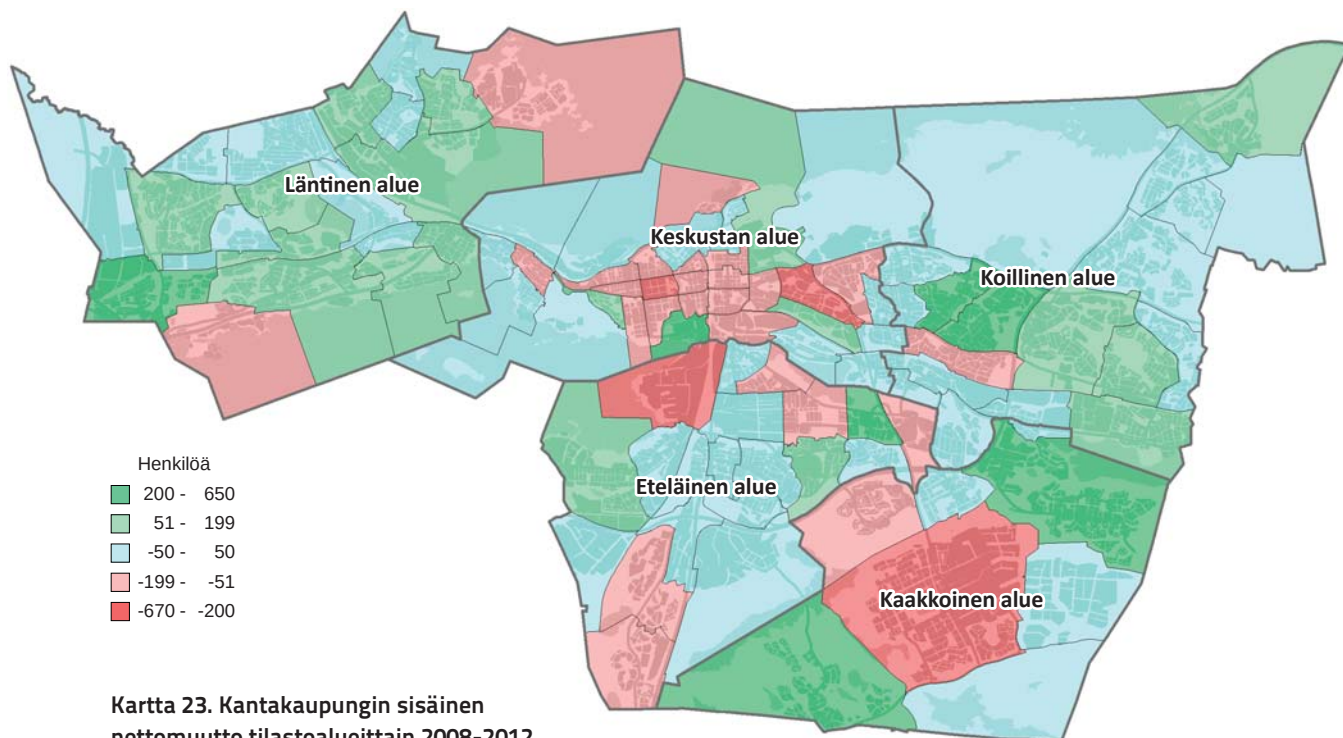
Läntiseltä suunnittelualueelta löytyy puolestaan kymmenen vierekkäistä muuttovoittollista tilastoaluetta, joiden yhteenlaskettu nettovoitto nousee noin 1 200 muuttoon. Suurimpia nettovoittajia ovat Kalkun (+ 297 muuttoa), Ikurin (+ 187 muuttoa) ja Tohlopin (+ 179 muuttoa) tilastoalueet. Lännen tilastoalueista vähintään 50 muuton nettomenettäjiin kuuluvat Lentävänniemi (- 65 muuttoa) ja Villilä (- 63 muuttoa).

Koilliselta suunnittelualueelta erottuu myös muuttovoittolisten tilastoalueiden keskittymä, jonka saavuttama nettovoitto asettuu kokonaisuudessaan noin 700 muuttoon. Suurimpia nettovoittajia ovat tällä kertaa Takahuhdin (+ 236 muuttoa) ja Pappilan (+ 200 muuttoa) tilastoalu-

eet. Koillisen tilastoalueista vähintään 50 muuton nettomenettäjiä edustaa vain Ristinarkku (- 131 muuttoa).

Kaakkoisella ja Eteläisellä suunnittelualueella ei ole nähtävissä samanlaista muuttovoiton tai -tappion kasautumista kuin Lännessä ja Koillisessa. Maltillista nettotappion keskittymistä voi kuitenkin havaita Etelässä Nekalan, Jokipohjan ja Turtolan (- 280 muuttoa) sekä Peltolammin ja Multisillan (- 170 muuttoa) tilastoalueilla.

Kaakossa nettomuuttotaseen ääripäitä edustavat Kaukajärven (+ 645 muuttoa), Vuoreksen (+ 370 muuttoa) ja Hervannan (- 668 muuttoa) tilastoalueet, Etelässä Muotialan (+ 384 muuttoa) ja Hatanpään (- 298 muuttoa) tilastoalueet. Kuten listasta voi huomata, kantakaupungin sisäisten muuttovirtojen eräänä itsestään selvänä puoleensa vetäjänä toimivat laadukkaat uudet asuinalueet.

Lähde: Tampereen kaupunki / Facta kuntarekisteri (2013a).

Sisäinen muutto ikäryhmittäin

Suunnittelualueiden välisestä muuttoliikkeestä paljastuu selkeää hajontaa, kun vuosina 2008-2012 toteutunutta nettomuuttoa tarkastellaan ikäryhmittäin. Neljässä nuorimmassa ikäluokassa (0-19-vuotiaissa) Kaakkoisen alueen nettomuuttotase on ainoana alueena positiivinen, Eteläisen alueen taas negatiivinen. Läntinen ja Koillinen alue ovat puolestaan nettovoittajia 0-9-vuotiaiden ikäryhmissä, mutta nettomenettäjiä 10-19-vuotiaiden osalta. Tilanne on täsmälleen päinvastainen Keskustan alueella, joka on saanut 10-19-vuotiaiden ikäryhmissä eniten nettovoittoa (+ 552 muutttoa), mutta menettänyt runsaimmin 0-4-vuotiaita lapsia muille suunnittelualueille. Eniten pieniä lapsia (+ 227 muutttoa) muualta kantakaupungista on vastaanottanut Läntinen alue.

Nuorten aikuisten (20-29-vuotiaiden) ikäryhmissä suurimpaan nettovoittoon on yltänyt niin ikään Läntinen alue (+

925 muutttoa) Keskustan alueen kärjessä taas raskaimmat nettotappiot (- 1 571 muutttoa). Keskustan aluetta erottaa muista myös nettotappio työikäisissä, joka ulottuu vähintään lievänä 30-49-vuotiaiden ikäryhmiin. Eteläisellä alueella niukka nettotappio koskettaa jo kaikkia muita paitsi 20-34-vuotiaiden ikäryhmiä. Ikääntyneiden (65 vuotta täyttäneiden) ikäryhmässä Keskustan alue on sen sijaan saanut eniten nettovoittoa Läntisen alueen kohdatessa tällä kertaa suurimman nettotappion.

Suunnittelualueiden välisen muuton ja kautumisesta ikäryhmittäin ei pysty vetämään pitkälle meneviä johtopäätöksiä, mutta tiettyjä heikkoja signaaleja voidaan silti tunnistaa. Eräs tällainen signaali voisi olla Keskustan alueen muulle kantakaupungille kärsimä suurehko nettomenetys 20-24-vuotiaiden ikäryhmässä, joka edustaa muista kunnista saadun muuttovoiton ydinjoukkoa. Käytännössä kyse lienee lähinnä opiskelijoiden siirtymisestä väljemmän ja edullisemman asumisen piiriin. Voimistuessaan ilmiös-

tä voi kuitenkin tulla vakavasti otettava haaste kaupunkiasumisen kehittämiselle, sillä niin keskeinen on opiskelijaikäisten rooli Keskustan alueen väestönkehityksessä. Toinen heikko signaali liittyy Läntiseen alueeseen, jonka muita suurempi nettovoitto Tampereen kannalta haastavissa pienten lasten ja 25-29-vuotiaiden nuorten aikuisten ikäryhmissä voidaan tulkita myönteiseksi vihjeeksi alueen jonkinlaisesta vetovoimasta.

Alueellisista vaihteluista johtuen kantakaupungin sisäinen muuttoliike ei näyttäydy yhtä valikoivana kuin pääasiassa kehyskuntiin suuntautuva ulkoinen muuttoliike. Sisäisen muuton kohdalla verrattain maltilliset nettovoitot ja -tappiot hajautuvat eri ikäryhmien kesken alueesta riippuen, kun taas ulkoisen muuton kohdalla määrällisesti suuremmat nettovoitot ja -tappiot toistuvat tietyissä ikäryhmissä alueesta riippumatta.

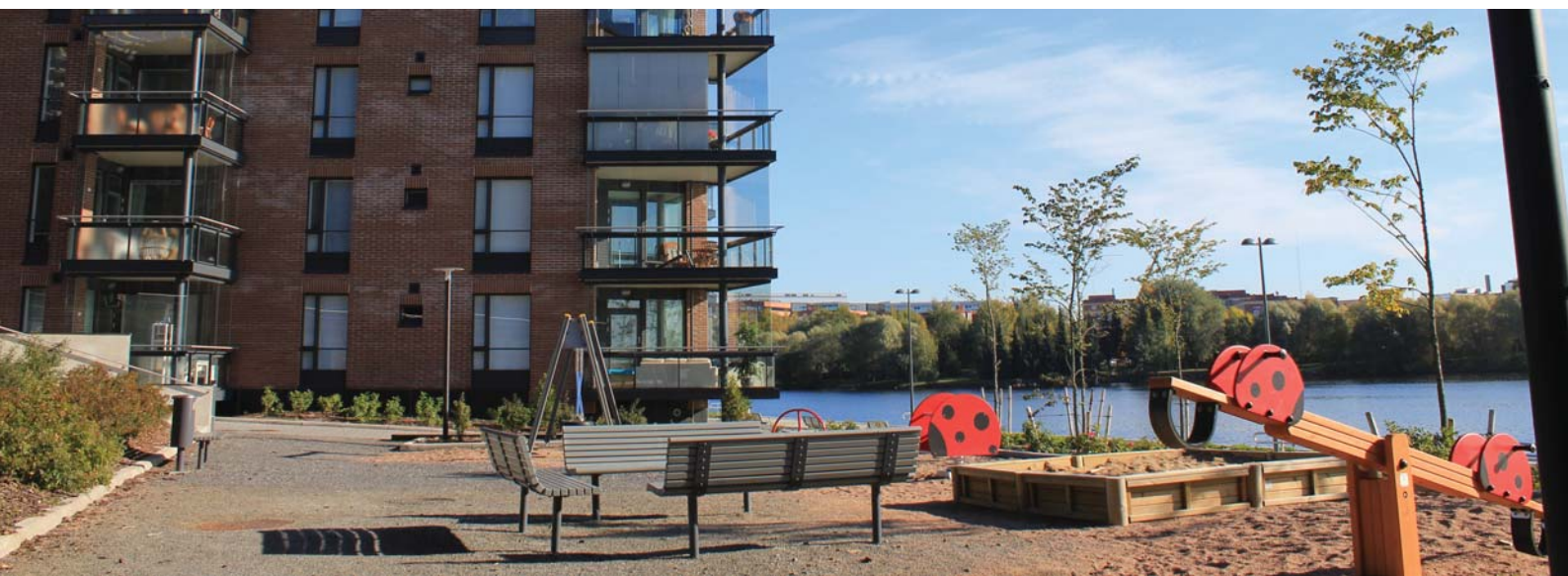
Taulukko 14. Kantakaupungin suunnittelualueiden
välinen nettomuutto ikäryhmittäin 2008-2012.

Ikäryhmä	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-
Läntinen	227	7	-41	-170	549	376	138	104	41	26	-10	33	-4	-110
Keskusta	-439	-23	138	414	-870	-701	-369	-146	-35	-15	44	-84	24	126
Koillinen	165	24	-140	-148	281	278	144	21	-42	-31	-16	52	24	17
Kaakkoinen	60	11	90	20	-153	4	43	81	51	44	0	39	7	15
Eteläinen	-13	-19	-47	-116	193	43	44	-60	-15	-24	-18	-40	-51	-48

Lähde: Tampereen kaupunki/ Facta kuntarekisteri (2013a).

Kuva 8. Leikkipaikka Ratinanrannassa.

KUVA JUKKA AALTONEN

Lapsiperheiden muutto kantakaupungissa

Lapsiperheet ovat erityishuomiota ansaitseva ryhmä myös kantakaupungin sisäisessä muuttoliikkeessä. Eri alueiden vaihteleva menestys lapsiperheiden asuinpaikkoina näkyy varsinkin sisäisen muuttoliikkeen mikrotasolla (250 x 250 m ruudut), joka jakaa alueita vastaanottajiin ja menettäjiin. Lapsiperheiden muuton indikaattorina toimivat tälläkin kertaa pienet lapset (0-4-vuotiaat).

Karttaesitys 0-4-vuotiaiden lasten positiivisen ja negatiivisen nettomuuton tiivistymistä antaa selkeästi ymmärtää, että sisäisen muuton lähtöalueet sijoittuvat lapsiperheiden osalta ensisijaisesti Tampereen keskusta- ja sen läheisyyteen. Eri puolilla esikaupunkia sijaitsevat pientaloasumisen alueet sen sijaan näyttävät odotetusti lapsiperheitä

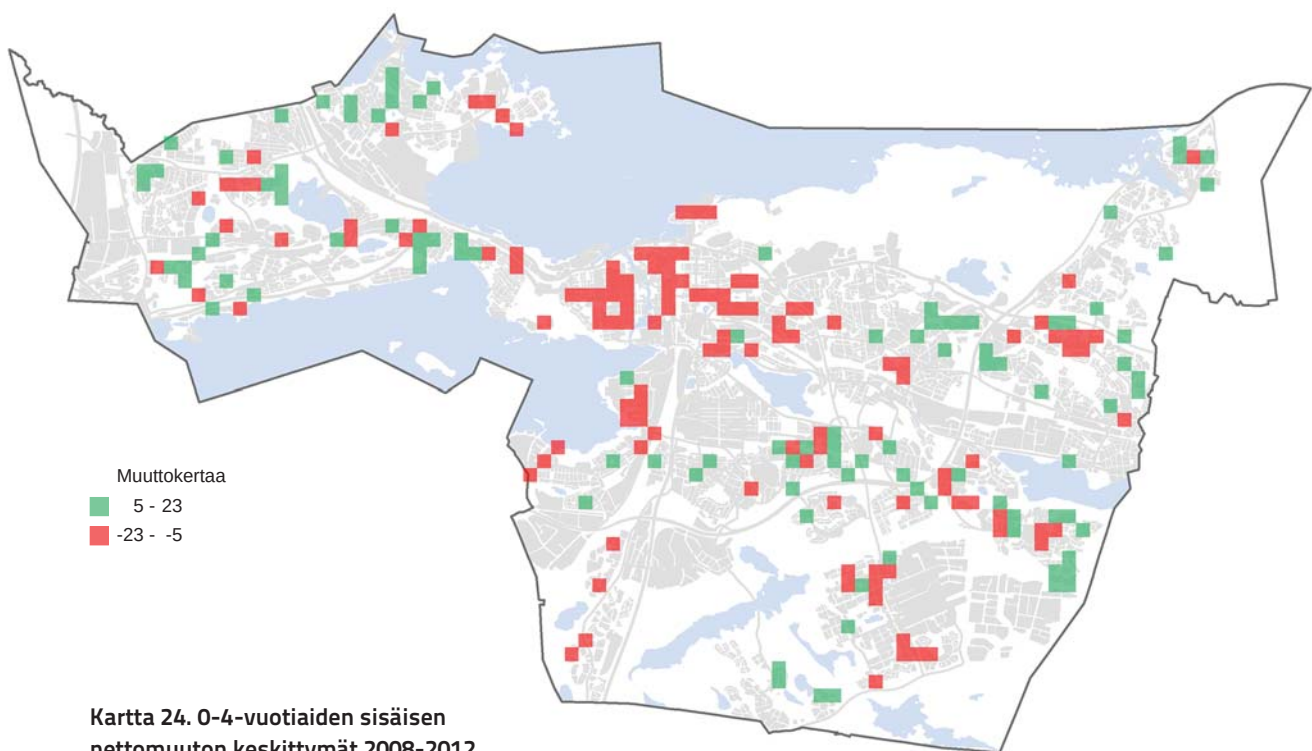
houkuttelevina muuttokohteina. Toisaalta tilanteen voi ennakoida olevan hiljalleen muuttumassa, kun urbaaniin ympäristöön tottuneet nuoret sukupolvet haluavat aiempaa todennäköisemmin nauttia keskusta-asumisen eduista myös perheen perustamisen jälkeen.

Kaksi merkittävintä 0-4-vuotiaiden lasten muuttotappiokeskittymää kaupungin keskustassa ovat vuosina 2008-2012 kärsineet nettotappiota muulle kantakaupungille noin 230 muuton verran. Keskustan itäpuolisten tappiokeskittymien nettomenetys jää astetta vähäisempänä 160 muuttoon.

Keskustan läheisenä tappiokeskittymänä erottuu myös Hatanpään kerrostaloalue (- 52 muutto), jonka kehitys on ollut miinusmerkkinä muissakin muuttoliikettä koskevissa karttatarkasteluissa. Tilanteelle ei näy muuta ilmiselvää

selitystä kuin Hatanpään siirtyminen elinkaarensa siihen vaiheeseen, jossa itsenäistyvät nuoret ovat muuttaneet tai muuttamassa pois eikä alue houkuttele varsinkaan perheellisiä muuttajia.

Asuinalueiden luontainen elinkaari voi ylipäänsä toimia selittävänä tekijänä muuttoliikkeen ilmiöille sen sijaan, että negatiiviselta näyttävä kehitys johtuisi pelkästään alueen fyysisen ympäristön ja palvelutarjonnan sopimattomuudesta tietyille asukasryhmille.

Lähde: Tampereen kaupunki/ Facta kuntarekisteri (2013a).

Uusille asuinalueille muuttaneiden profiilit

Vetovoimaiset asuinympäristöt houkuttelevat muuttajia sekä kantakaupungin sisältä että sen ulkopuolelta vaikuttaen alueelliseen väestönkehitykseen. Siksi on kiinnostavaa tietää, millaisia asukkaita on muuttanut tällä vuosituhanella rakennetuille tai rakentumassa oleville kantakaupungin kerrostaloalueille. Tarkastelussa ovat jo valmistuneet Ratinanrannan ja Järvensivuntien korttelit sekä vielä tekeillä olevat Härmälänrannan (Valmetinkadun ympäristö), Niemenrannan ja Hervannan (Tieteenkadun ympäristö) kohteet. Tiedot muuttajista perustuvat samaan väestöaineistoon kuin sisäisen muuttoliikkeen analyysit. Keskeneräisten alueiden kohdalla on muistettava, että niiden muuttajaprofiili tulee elämään sen mukaan, millaiseksi asumisen tarjonta lopulta muodostuu.

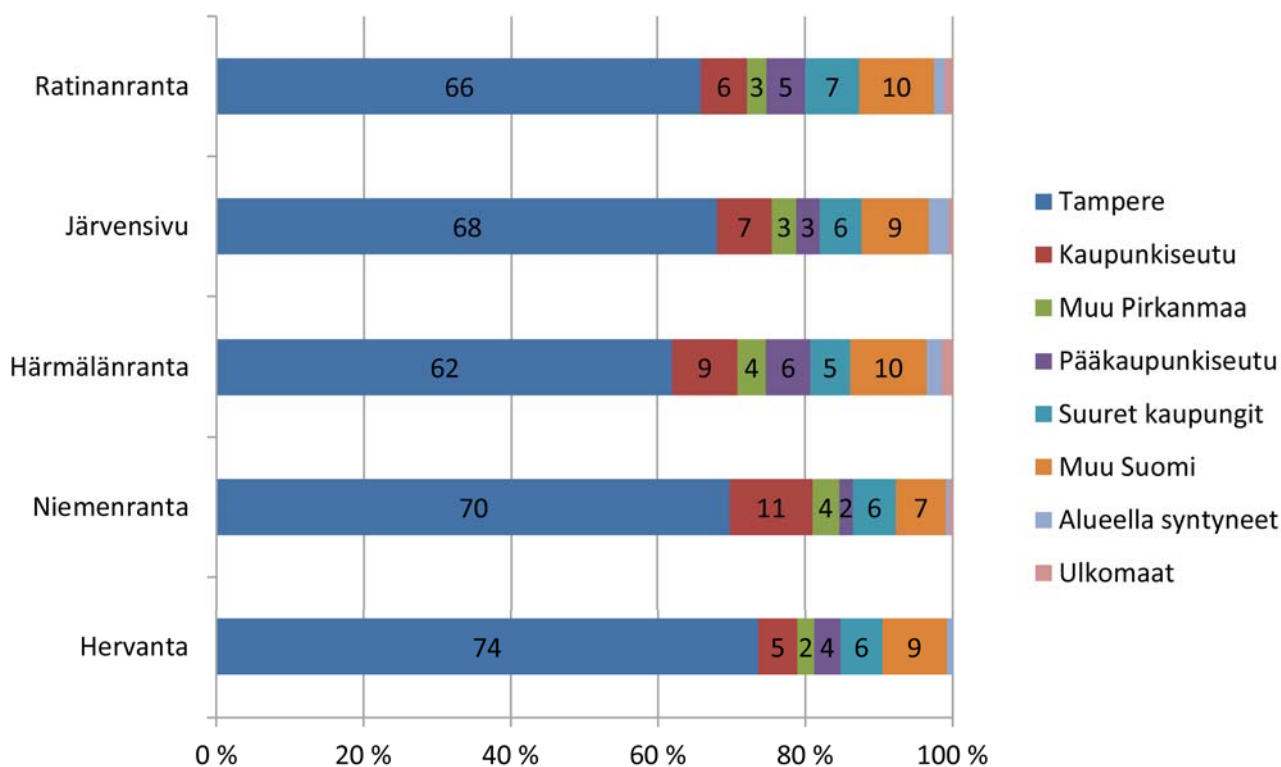
Muuttajat lähtöalueittain

Valtaosa tutkittujen alueiden asukkaista on muuttanut nykyiselle asuinpaikalleen (7.6.2013) Tampereen sisältä, eli enimmäkseen muualta kantakaupungista. Tampereelaisten muuttajien osuus asukkaista on pienin Härmälänrannassa (62 %) ja suurin Hervannassa (74 %). Kaupunkiseudulta tulleiden osuus vaihtelee suhteellisesti enemmän 5-11 % välillä. Muualta Pirkanmaalta muuttaneiden osuus jää edellistä vähäisemmäksi.

Suhteellisesti eniten muuttajia pääkaupunkiseudulta ovat vastaanottaneet Ratinanranta ja Härmälänranta (5-6 %). Muista Suomen suurista kaupungeista (Oulu, Turku, Jyväskylä, Kuopio, Lahti, Kouvola, Pori, Joensuu, Lappeenranta ja Hämeenlinna) muuttaneiden osuus asukkaista nousee kuitenkin kaikilla alueilla suunnilleen yhtä suureksi tai

suuremmaksi kuin entisten pääkaupunkiseutulaisten. Muualta maasta (edellä mainittujen alueiden ulkopuolelta) saapuneiden muuttajien osuus asettuu puolestaan kaikilla alueilla noin kymmenykseen. Lisäksi asukasjoukkoon kuuluu jonkin verran alueilla syntyneitä ja ulkomailta muuttaneita.

Muuttajien lähtöaluejakauman perusteella uudet alueet eivät eroa merkittävästi toisistaan. Muuttajaprofiileissa voi silti havaita hienovaraista vaihtelua alueiden sijainnista riippuen, sillä keskustan läheisillä alueilla Tampereen ulkopuolelta muuttaneiden osuus näyttäisi asettuvan hieman korkeammaksi kuin kauempana esikaupungissa sijaitsevilla alueilla. Huomattavaa on myös se, että uusille alueille on päätynyt yksittäisiä muuttajia ympäri Suomea: esimerkiksi vuosina 2006-2008 valmistuneiden Järvensivuntien talojen nykyiset asukkaat ovat peräisin yli 70 eri kunnasta.

Kaavio 15. Kantakaupungin uusien asuinalueiden asukkaat lähtömuuttoalueittain.

Lähde: Tampereen kaupunki / Facta kuntarekisteri (2013a).

Muuttajat ikäryhmittäin

Alueiden välille alkaa syntyä eroja, kun tarkastellaan muuttajien ikäjakaumaa (ikä muuttovuonna). Ratinanrantaan on muuttanut selvästi vähemmän nuoria aikuisia (20-29-vuotiaita), joiden osuus muuttajista (28 %) jää vähintään 10 prosenttiyksikköä alhaisemmaksi kuin muilla alueilla. Vastaavasti varttuneempien ikäluokkien (55 vuotta täyttäneiden) edustajia on Ratinanrantaan muuttaneista miltei kolmannes (32 %), kun muilla alueilla heitä on vain 15-19 % muuttajista. Ratinanrannan poikkeava muuttajaprofiili johtunee käytännössä asuntojen korkeammasta hintatasosta.

Järvensivulle ja Hervantaan muuttaneiden joukosta erottuvat nuoret aikuiset, joiden osuus kohooa reiluun puoleen (52-57 %). Nuorten aikuisten merkittävää osuutta selittävät osaltaan alueilla sijaitsevat opiskelija-asuntokohteet. Työikäisten ydinryhmään kuuluvia

35-54-vuotiaita on sen sijaan Hervantaan muuttaneista vain 8 %, eli selkeästi vähemmän muihin alueisiin verrattuna. Työikäisten osuus muuttajista tulee todennäköisesti kasvamaan, kun alueelle valmistuu lisää omistusasuntoja.

Niemenrantaan muuttaneiden joukosta erottuvat puolestaan ikäjakauman ääripäät. Alueelle on muuttanut suhteellisesti eniten sekä pieniä lapsia että ikääntyneitä: 0-4-vuotiaiden osuus muuttajista on 5 % ja 65 vuotta täyttäneiden peräti 14 %. Nuorten (15-19-vuotiaiden) muodostama 8 % osuus muuttajista on sekin tarkastelualueiden suurin. Niemenranta on siis houkutellut vaihtelevia asumisen kohderyhmiä, mutta reilun 200 muuttajan otos jättää alueen tulevan muuttajaprofiilin vielä arvailujen varaan.

Edelliseen nähden hieman päinvastaisena näyttäytyy Härmälänrantaan muuttaneiden koostumus, jota voisi luonnehtia

ikäjakaumaltaan verrattain tasaiseksi. Alueen nykyisistä asukkaista hieman vajaa puolet oli muuttohetkellä 20-34-vuotiaita ja noin kymmenesosa 65 vuotta täyttäneitä muiden ikäluokkien osuuden vaihdellessa 2-6 % välillä.

Taulukko 15. Kantakaupungin uusien asuinalueiden asukkaat ikäryhmittäin (ikä muuttovuonna).

	Ratinanranta		Järvensivu		Härmälänranta		Niemenranta		Hervanta	
	hlö	%	hlö	%	hlö	%	hlö	%	hlö	%
Alueella syntyneet	12	1	22	3	13	2	1	0	4	1
0-4v	10	1	19	2	28	4	10	5	16	3
5-9v	2	0	5	1	15	2	3	1	5	1
10-14v	6	1	4	0	10	2	5	2	5	1
15-19v	39	5	19	2	21	3	18	8	31	6
20-24v	137	16	244	30	119	19	61	27	205	39
25-29v	102	12	183	22	122	19	27	12	94	18
30-34v	65	8	70	9	66	10	18	8	47	9
35-39v	37	4	36	4	29	5	11	5	10	2
40-44v	35	4	19	2	29	5	5	2	10	2
45-49v	47	6	42	5	27	4	13	6	10	2
50-54v	76	9	40	5	37	6	8	4	13	2
55-59v	84	10	41	5	23	4	4	2	22	4
60-64v	90	11	46	6	32	5	6	3	14	3
65v-	96	11	29	4	58	9	32	14	41	8
Yhteensä	838	100	819	100	629	100	222	100	527	100

Lähde: Tampereen kaupunki / Facta kuntarekisteri (2013a).

Kantakaupungista muuttaneet

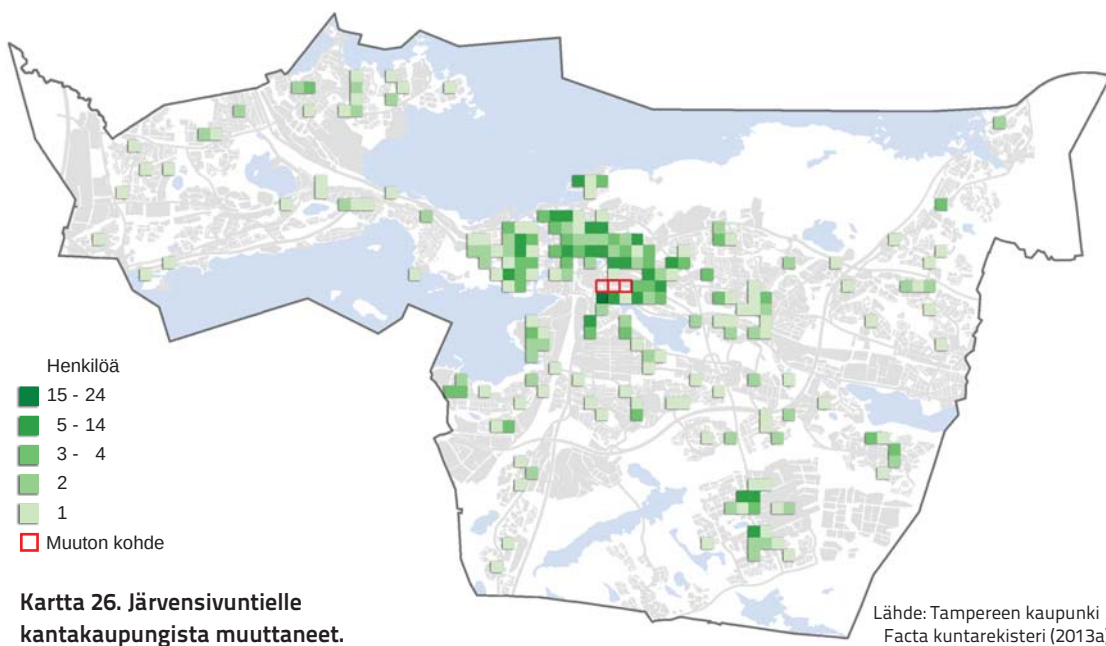
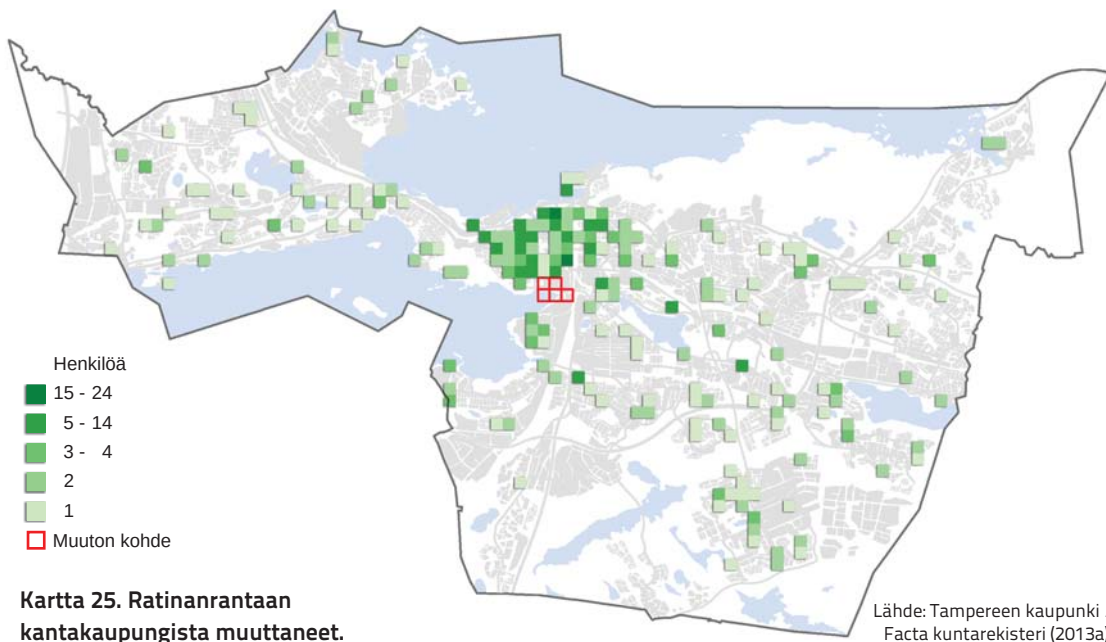
Karttaesityksistä käy ilmi, kuinka suurin osa tutkituille alueille kantakaupungin sisältä muuttaneista on siirtynyt uuteen kotiinsa verrattain läheltä. Ratinanrantaan ja Järvensivulle on muutettu runsaimmin Tampereen keskustasta ja sen lähialueilta, Tieteenkadun ympäristöön taas muualta Hervannasta. Härmälänrantaan suuntautuneen lähtömuuton keskittymiä sijoittuu puolestaan lähelle Hatanpään valtatie ja Nuolialantien varren alueille. Muualta kantakau-

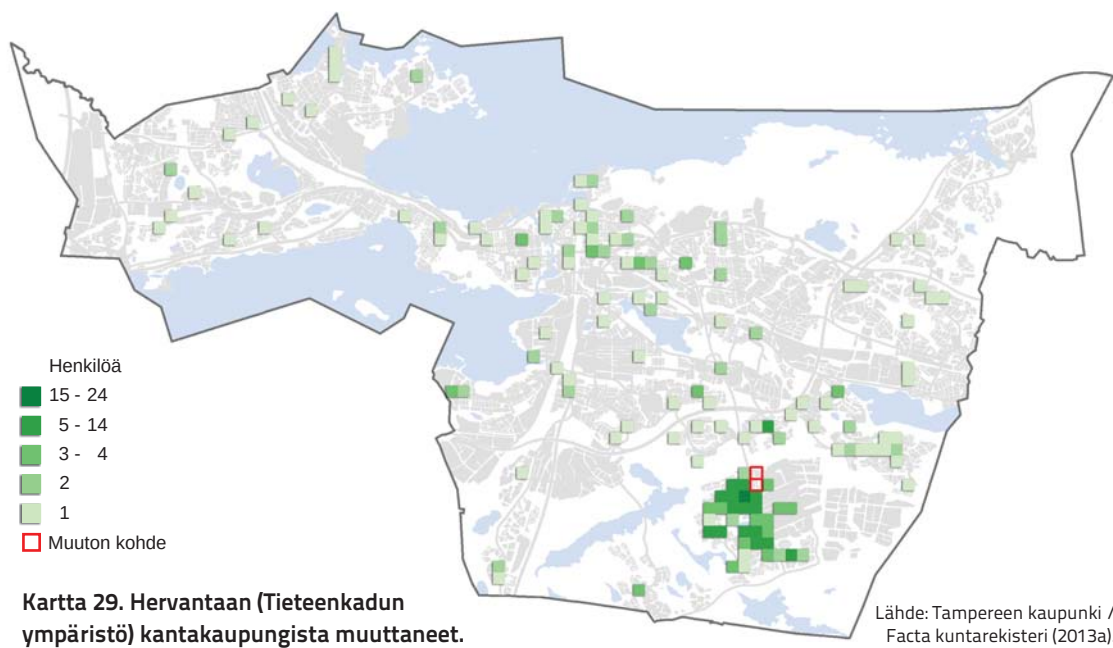
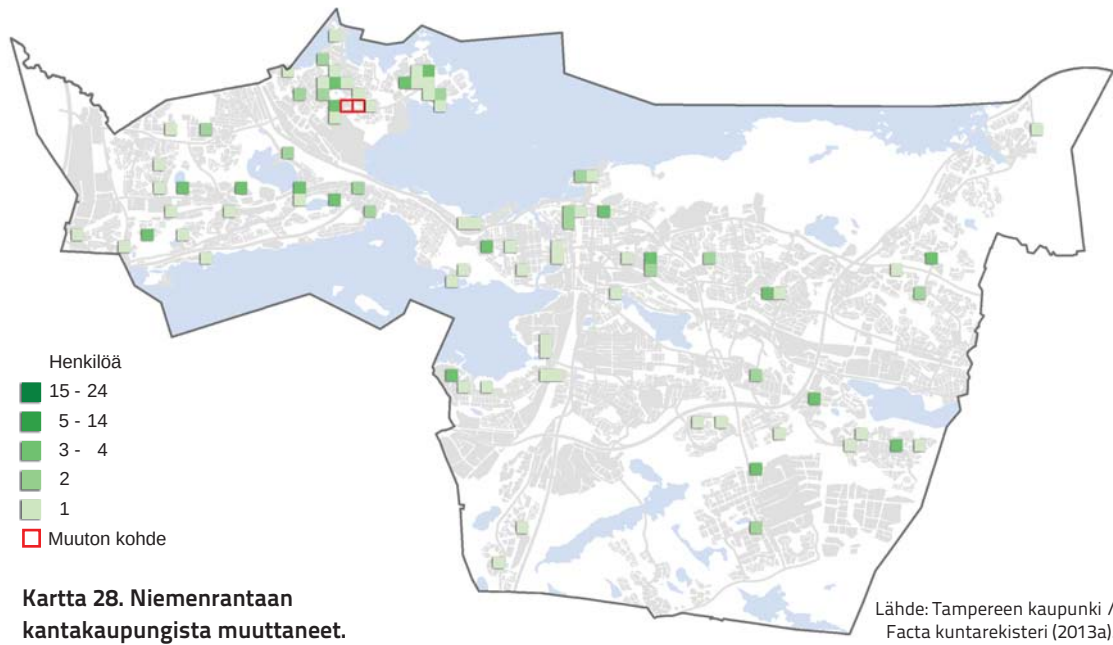
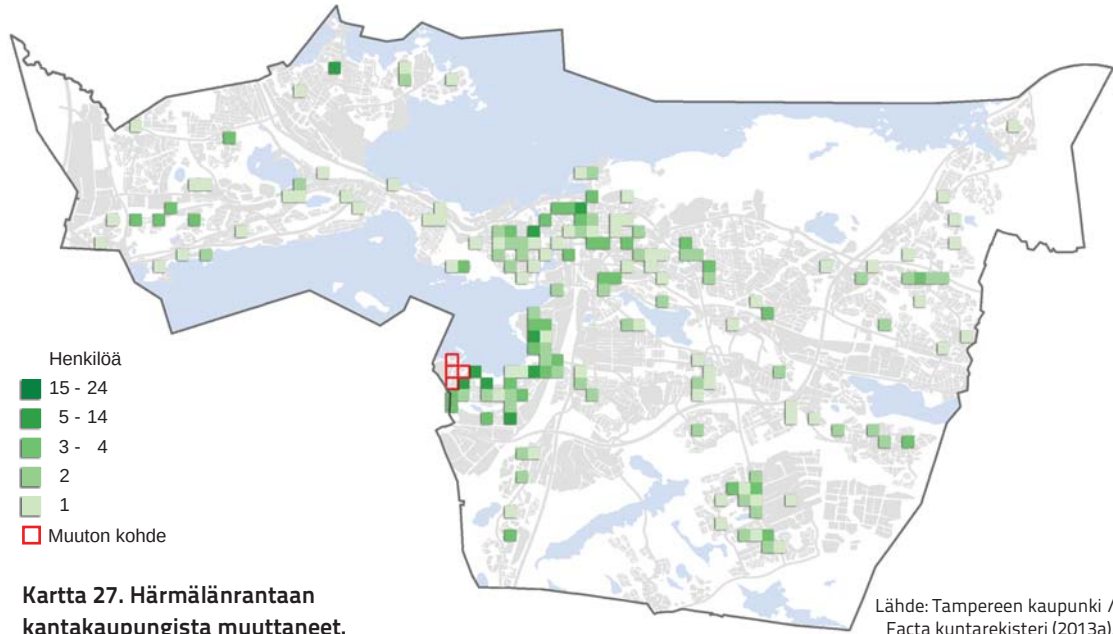
pungista Niemenrantaan muuttaneiden määrä oli tarkasteluhetkellä vielä vähäinen, mutta sinnekin uudet asukkaat ovat tulleet ensisijaisesti lähitienoilta. Uusilla alueilla on lisäksi jo ehtinyt tapahtua sisäistä asunnonvaihtoa, joka on selvyyden vuoksi jätetty esittämättä kartoille rajatuissa tulomuuton kohderuuduissa.

Vilkas lähtömuutto vanhoilta kerrostaloasumisen alueilta (esimerkiksi keskusta ja Hervanta) uusille ilmentää vetovoimaisen kerrostalotuotannon potentiaalia. Kantakaupungin sisällä ollaan valmiita muuttamaan laadukkaaksi koetun

asumisen perässä myös kerrostaloasunnosta toiseen, varsinkin jos uusi asunto sijaitsee riittävän lähellä asukkaan nykyistä elinpiiriä.

Profiloinnin perusteella näyttää siltä, että alueen sijainti ja asuntotarjonta vaikuttavat suhteellisen suoraviivaisesti siihen, millaisia muuttajia 2000-luvun kerrostalokohteet ovat houkuttelleet asukkaikseen. Määräävänä tekijänä korostuu asumisen hintataso, joka korkeaksi kohotessaan karsii erityisesti nuorten aikuisten osuutta muuttajista.

5 Johtopäätöksiä

Johtopäätökset jakautuvat neljään osioon. Ensimmäisessä osassa käsitellään väestönmuutoksen ja asumisen megatrendejä, toisessa osassa fokusoidaan Tampereen kantakaupungin tilanteeseen ja kolmannessa osassa esitetään selvitysaineiston perusteella muodostetut alueprofiilit kullekin viidestä suunnittelualueesta. Lopuksi tarkastellaan vielä lyhyesti nykyistä yleiskaavatilannetta selvityksessä esille tulleen väestö- ja asumiskehityksen näkökulmasta.

KUVA TAMPEREEN KAUPUNKI

Kuva 9. Pienkerrostaloja Villilässä.

Kohti monimuotoista kaupunkiasumista

Monimutkaistuvassa ja kiihtyvästi muuttuvassa maailmassa on aiempaa vaikeampi ennakoida väestönkehitykseen ja asumiskulttuurin murrokseen liittyviä ilmiöitä. Tampereen kantakaupungin alueen kehitys on peruuttamattomasti sitoutunut osaksi ympäröivän seudun ja koko valtakunnan tason keskenään verkottuneita toimintaympäristöjä ja aluerakenteita, joissa tapahtuvat muutokset heijastuvat voimakkaasti väestörakenteen ja asuntomarkkinoiden muotoutumiseen paikallisella tasolla.

Tapahtunutta kehitystä erittelemällä voidaan kuitenkin tunnistaa tiettyjä kantakaupungin asukkaisiin ja heidän asuinoloihinsa vaikuttavia kehityspotentiaaleja, jotka tulevat todennäköisesti jatkumaan tai voimistumaan entisestään.

Keskittyminen kasvukeskuksiin

Ensimmäinen ennakoitava ilmiö on alueellisen rakennemuutoksen jatkuminen, jonka johdosta muuttovirrat tulevat edelleen suuntautumaan muualta maasta Tampereen kaltaisiin kasvukeskuksiin. Suomessa aluerakenteen tiivistymiskehityksen arvioidaan olevan nykyisellään pari vuosikymmentä jäljessä verrattuna muihin Pohjoismaihin, eli maaseutu ja haja-asutusalueet ovat meillä asutumpia kuin muualla.

Tästä huolimatta maassamuuton merkitys keskustaupunkien väestörakennetta muokkaavana tekijänä tulee muuttamaan viimeistään siinä vaiheessa, kun kasvuseuduille asukkaita luovuttavat alueet alkavat lopullisesti tyhjäntä muuttajaikäisestä väestöstä. Seurauksena voi olla yhä kiristynyt alueiden välinen kilpailu uusista asukkaista. Samanaikaisesti maahanmuuton rooli väestönlisäyksen lähteenä saattaa korostua.

Asuntokuntien määrän kasvu

Toinen ennakoitava ilmiö on jo usean vuosikymmenen ajan jatkunut asuntokuntien keskikoon pienentyminen, joka lisää asuntokuntien lukumäärää: esimerkiksi yhden hengen asuntokuntien määrä on Suomessa kaksinkertaistunut 20 vuodessa, eikä kehityksen suunta ole muuttumassa. Pieniä asuntokuntia syntyy lisää, kun sinkkotalouksien ja lapsettomien pariskuntien joukko kasvaa vakiintumisen ja perheenperustamisen siirtyessä myöhemmäksi. Elinajanodotteen noustessa yksin tai kaksin asuvat ikääntyneet muodostavat merkittävän osan pienistä asuntokunnista

Asuntokuntakoon pienentyminen heijastuu suoraan asuntotuotantotarpeeseen, sillä Tampereen kantakaupungissa vuosina 1980-2010 tapahtunutta

asumisväljyyden kasvua selittää ensisijaisesti pienten asuntokuntien yleistymisen eikä asuntojen keskikoon suurentuminen. Kaupunkialueilla asumisen korkeampi hintataso toimii tehokkaana leikkurina, joka hillitsee yleisen elintason kohoamiseen liittyvää asuinpinta-alan kasvattamista. Ekologisten elämäntapojen suosio ja uudenlaisten minimiasumisen konseptien viriäminen voivat nekin tulevaisuudessa edistää väljyyshäviön taittumista.

Lisääntyvä liikkuvuus

Kolmas ennakoitava ilmiö on lisääntyvä liikkuvuus, joka ilmenee sekä arjen matkojen että maassamuuton vilkkautena. Kehittyvillä kaupunkiseuduilla liikenneyhteyksien nopeutuminen mahdollistaa sujuvamman pendelöinnin, mikä näyttäisi vastaavasti johtavan pidentymiseen työmatkoihin. Samalla lisääntyy liikkuminen vapaa-ajan aktiviteettien perässä kaupungin laidalta toiselle tai vielä kauemmas naapurikuntiin. Tampereen kaupunkiseudun käyttäminen ikään kuin tarjottimena, jolta halutut toiminnot valikoidaan itselle sopivana ajankohtana sukkuloiden pisteestä toiseen, toteutuu jo nykyisellään monien kantakaupunkilaisten arjessa (ks. esim. Ylä-Anttila 2010).

Käynnissä oleva arjen monipaikkaisuuden lisää yksityisautoilun tuottamaa liikennesuoritetta, ellei tiivistyvä kaupunkirakenne asumiseen lomaan sekoitettuine toimintoineen kykene tarjoamaan riittävän houkuttelevaa vaihtoehtoa autoilevalle elämäntavalle. Toisaalta arjen joustavuuden vaatimuksiin vastaava joukkoliikennetarjonta tekee mahdolliseksi sen, ettei auton omistaminen tai edes ajokortin hankkiminen ole varsinkaan nuorille kaupunkilaisille samanlainen itsestäänselvyys kuin ennen. Lisäksi yksityisautoiluun liittyvien kustannusten tekeminen näkyväksi (esim. asunnon ja pysäköintipaikan hinnan erottaminen toisistaan) voi osaltaan hillitä autoilun lisääntymistä.

Muuttoliikkeen kohdalla liikkuvuus näkyy lisääntyneinä lähimuuttoina, joiden taustalla vaikuttavat asumiseen liittyvät motiivit, kuten asunnon sopivuus ja laajemman elinympäristön viihtyisyys. Seutunsa keskuskaupunkina Tampere menettää valikoivassa muuttoliikkeessä lapsiperheitä, jotka siirtyvät kehyskuntiin kaupunkikotia laadukkaammaksi koetun väljän pientaloasumisen perässä.

Asumispreferenssien voidaan kuitenkin tulkita olevan murroksessa, sillä urbaaniin ympäristöön tottuneen sukupolven edustajat haluavat aiempaa todennäköisemmin nauttia kaupunkiasumisen eduista saatuaan perheellisyyttä. Asumisperusteisesta tulomuutosta on joka tapauksessa muodostumassa entistä tärkeämpi menestystekijä. Pärjääminen alueiden välisessä kilpailussa edellyttää kykyä tarjota monipuolisesti erilaisia asuin ympäristöjä tavoitelluille asukasryhmille lapsiperheet mukaan lukien.

Asumiskulttuurin murros

Neljäs ennakoitava ilmiö on asumisen tarpeiden ja toiveiden monimuotoistuminen. Keskiverron katoaminen on erityinen haaste Suomen pitkälle normitetulle asuntotuotannolle. Erilaistumista asumisen kentälle luo vaihtoehtoisten perhemallien esiinmarssi: esimerkiksi uusperheiden lapset kaipaavat joustavasti tilaa kahdessa kodissa, kun taas pienituloisten yksinhuoltajaperheiden ongelmana voi olla asumisen ahtaus ja asuinhuoneiden määrän riittävyys.

Vaikka lapsia syntyy aiempaa vähemmän ja heidän lapsuudenkodissa asumansa aika on lyhyempi, suurperheet eivät silti ole kadonneet mihinkään. Sen sijaan viiden tai useamman henkilön asuntokuntien määrä on pysytellyt Tampereella miltei 1980-luvun tasolla. Asumisen kohderyhmästä riippumatta tulevaisuuden asuntosuunnittelussa kaivataan kekseliäitä, tehokkaasti neliöitä hyödyntäviä urbaanin asumisen ratkaisuja kehittyvistä kerrostaloista kaupunkipientaloihin.

Uudentyyppisille asumismuodoille luo kysyntää myös muutos kohti monikulttuurista yhteiskuntaa. Maahanmuuttajataustaisten osuus väestöstä on kasvanut Suomessa 1990-luvulta lähtien ja kasvu näyttää edelleen jatkuvan. Muista kulttuureista tulevien perhemallit ja siten myös asumiseen liittyvät odotukset ovat osin erilaisia verrattuna suomalaisperäiseen väestöön, mutta myös keskenään. Samoin syyt siirtolaisuuteen ja muuttajien käytössä olevat resurssit vaihtelevat sen mukaan, onko kyse vaikkapa työn perässä saapuneista asiantuntijoista tai kriisimaista lähteneistä pakolaisista. Syntyperältään ulkomaalaisia oli Tampereella vuoden 2011 lopussa noin 12 400, eli 5,7 % asukkaista.

Erilaistuvan asumisen oma kohderyhmänsä on lisäksi ikääntyneiden kasvava joukko, jonka jäsenet elävät pidempään aktiivisina ja terveinä. Itsenäinen asuminen omassa pitkäaikaisessa asunnossa on ikäihmisten vallitseva asumismuoto. Kotona asuminen mahdollisimman pitkään edellyttää esteetöntä ja turvallista asuin ympäristöä, jonka toteutuminen asettaa vaatimuksia paitsi uudistuotannolle myös vanhan asuinrakennuskannan korjaamiselle.

Senioriasumisessa korostuvat helposti saavutettavat palvelut – joko luokse tuotuina tai lähiympäristöstä haettuina – jotka edistävät itsenäistä selviytymistä ja korkeaa elämänlaatua. Tampereen kantakaupungissa 65 vuotta täyttäneiden määrä on yli puolitoistakertaistunut vuodesta 1980 vuoteen 2010, joten ikääntyneille räätälöidyille asumiskäytösille on jo nyt olemassa merkittävät markkinat.

Yksilöllisten arvojen ja asenteiden ilmaiseminen asumisen valintojen kautta voi johtaa myös epätoivottavana pidettävään erilaistumiseen, jos asuinalueet alkavat eriytyä asukasrakenteeltaan sosioekonomisesti hyvin yksipuolisiksi. Tämän vuoksi erilaistumiskehitykseen liittyy väistämättä kysymys siitä, miten edistää suunnittelun keinoin moniarvoisten kaupunkialueiden rakentumista, jottei syntyisi ympäristöönsä kytkeytymättömiä aidattuja asuin yhteisöjä.

Muutosherkät asuntomarkkinat

Viides ennakoitava ilmiö on asuntomarkkinoiden kehitys. Kasvukeskuksissa asuntojen hintataso on pitkään ollut tasaisessa nousussa, mutta markkinoilla tapahtuu myös yleisen taloustilanteen heilahtelusta johtuvia nopeita muutoksia. Viime aikoina muuttohalukkuutta Tampereelta kehyskuntiin on hillinnyt epävarma työtilanne, jonka vuoksi on pysytty nykyisessä kodissa eikä vaihdettu suurempaan. Varovaisuus asunnonvaihdossa ilmenee tilastollisesti siten, että Tampereen muulle kaupunkiseudulle kärsimä nettomuuttotappio putosi vuositason miltei puoleen aiemmasta vuosien 2012-2013 välillä.

Samansuuntainen liikkahdus tapahtui myös 1990-luvun puolivälissä, jolloin Tampereen nettomuutto suhteessa ympäröivään seutuun kääntyi hetkellisesti positiiviseksi. Taloustilanteen kohentumassa vakiintumisikäisten (25-34-vuotiaiden) ja lapsiperheiden poismuuton voidaan kuitenkin olettaa kasvavan kohti entisiä lukemia. Vaikeampi on ennakoitavaksi, miten asuntojen pitkäaikainen hintakehitys vaikuttaa pienten asuntokuntien asuinoloihin: tuleeeko vastaan kipuraja, jonka jälkeen yhden tai kahden hengen talouksilla ei ole enää varaa tai halua maksaa kantakaupungin kohonneita asumiskustannuksia?

Erään kokoavan näkökulman asumiskulttuurin muutoksiin tarjoaa seuraavan sivun taulukko, jossa asumista on peilattu laajempaan toimintaympäristöön.

Taulukko 16. Asumisen tulevaisuus.

Asuminen	Toimintaympäristö					
	Taloukasvu, talouden avoimuus	Ekologia, energian käyttö, hinta	Yhteiskunnalliset erot	Yksilöllisyys / yhteisöllisyys	Liikkuvuus	Kaupungistuminen
Asutokunnan koko/asuntojen määrä	Lisää asuntojen määrää	Pienasutokunnat lisäävät energian käyttöä	Jos erot suuret, nuorten ja pienituloisten asunnonsaanti voi vaikeutua	Lisää pieniä talouksia, lisää asuntoja	Kahdessa paikassa asuminen lisää asuntojen määrää	Lisää pieniä talouksia, lisää asuntoja
Asuntojen pinta-ala	Hyvä taloukasvu, suuremmat asunnot	Energianhinnan nousu hillitsee asutuspinta-alan kasvua	Eri tuloryhmien asunnoille omat markkinat, pientalojen ja kerrostalojen pinta-ala erottuu	Pienemmät asunnot ja yhteistilat vs. itseriittoiset asunnot	Kehyskuntien suuret asunnot	Pienemmät asunnot
Alueellinen sijainti – kaupungit – reuna-alueet – maaseutu	Kaupungit ja reutokunnat kasvavat, maaseutu tyhjenee	Painetta tiiviimpään asumiseen	Erot suuret, alueet segregoituvat	Kaupungeissa verkostot vähenevät, yhteisöllisyyden uudet muodot	Omakotitalot kauempana, reuna-alueella päivittäinen liikkuvuus suurin	Kasvattaa yksikkökokoja, lisää vyöhykkeistymistä
Hallintamuoto – omistus – vuokra	Suosii omistusta	Suuret omistus-asunnot lisäävät energiankäyttöä	Vuokra-asumisen segregatio voi syrjäyttää	Privatismi ja kodinomistus jakaa yhteisöjä, yhteisöllisyys etuoikeutena	Liikkuvuus lisää vuokra-asuntojen tarvetta	Vuokra-asunnoille kysyntää
Asumismenot, velkaantuminen	Lisää velkaantumista, korkeat asumismenot ja myös tulot	Nostaa asumisen menoja ja painetta energian säästöön	Sukupolvien erot kasvavat velkaantumisessa, asuntovarallisuus jakaantuu epätasaisemmin	Voi suunnata kysyntää palveluihin asumiskulutuksesta	Vaikka kauempaa voi löytää halvemman asunnon, matkakulut lisäävät asumismenoja	Nostaa asumismenoja
Pientalot	Kasvattaa kysyntää, tarjonta ongelma	Vähentää ja tiivistää pientaloasumista	Kasvattaa asuin-alueiden välisiä sosiaalisia eroja	Lisää naapurikontakteja, alueiden erot kasvavat	Päivittäinen liikkuvuus, pitenevät työmatkat, pendelöinti	Vähentää pientalojen osuutta, tiivistää pientaloasumista
Liikkuvuus on sekä pysty- että vaakamuuttuja	Lisää liikkuvuutta, kakkosasunnot yms.	Lisää energian käyttöä	Korostaa yksilöllisyyttä, vähentää yhteisöjen tuttuutta	Heikentää naapurustoja		Lisää liikkuvuutta, pidemmät työmatkat

Lähde: Juntto (2008).

Kantakaupungin kehityslinjoja

Tampereen kaupungin väestöllistä kehitystä vuoteen 2030 asti ennustava väestösuunnite on itsessään tavoitteellinen suunnitelma, joka nojautuu arvioon tulevan asuinrakentamisen määrästä eri alueilla. Mikäli jokin alue ei rakennu odotetusti, muodostuu väestönkehityskin ennakoidusta poikkeavaksi. Maankäytön suunnittelun näkökulmasta erityinen haaste väestösuunnitteen toteuttamisessa on se, miten vastata ympäri kantakaupunkia tapahtuvaksi oletettuun lasten määrän kasvuun nuorten aikuisten osuuden vastaavasti supistuksessa. Jos järkevän hintaiseksi ja riittävän laadukkaaksi miellettyjä perheasumisen ratkaisuja ei kyetä tarjoamaan, voi osa tavoitellusta kasvusta suuntautua muualle, kuten kehyskuntiin.

Palveluverkon suunnittelun kannalta on tärkeää seurata asuinalueiden elinkaareen kuuluvia sukupolvenvaihdoksia, jotka kytkeytyvät niin ikään lapsiperheiden asumismahdollisuuksiin. Muutosvaihetta eläville pientaloalueille ovat ominaisia tilanteet, joissa ikääntynyt asutokunta muuttaa pois kerrostalo-asuntoon ja tilalle tulee nuorehko työikäinen pariskunta tai lapsiperhe.

Ikääntyneiden asuttamia pientaloalueita, jotka todennäköisesti läpikäyvät ikärakenteen muutoksen seuraavan vuosikymmenen aikana, löytyy lähinnä Län-tiseltä, Koilliselta ja Eteläiseltä alueelta (ks. sivu 34). Myöhempien vuosikymmenien muutosalueet voivat puolestaan olla niitä, joiden väestö on tällä hetkellä vasta ikääntymässä. Kantakaupungin olemassa olevilla pientaloalueilla ja niiden ympäristön laadullistamisella on siten oma roolinsa lapsiperheasumisen mahdollistajina pitkälle tulevaisuuteen.

Muuttoliikkeen kohdalla huomio kiinnit-tyy ennen kaikkea siihen, miten muut-tovirrat jakautuvat alueellisesti. Tampe-reen kantakaupungin ja muiden kuntien

välisessä ulkoisessa muuttoliikkeessä keskustakaupunginosat ovat voittajia ja esikaupunkialueet häviäjiä. Kantakau-pungin sisäisessä muuttoliikkeessä osat vaihtuvat keskusta-alueiden luovuttaes-sa muualta Suomesta saamaansa muut-tovoittoa eri puolille esikaupunkia.

Lapsiperheille tyypillinen muuttokäyt-täytyminen paljastuu pienten lasten (0-4-vuotiaiden) negatiivisen nettomuut-on keskittymien kautta, jotka näyttä-vät sijoittuvan ulkoisen muuton osalta kerrostalovaltaisiin lähiöihin ja sisäisen muuton osalta Keskustan suunnittelu-alueelle. Lapsiperheiden asumisen py-syvyyttä voidaan siis tukea kehittämällä laajasti niin keskustamaisia kuin esikau-punkimaisia ympäristöjä aiempaa lapsi-perheystävällisemmiksi.

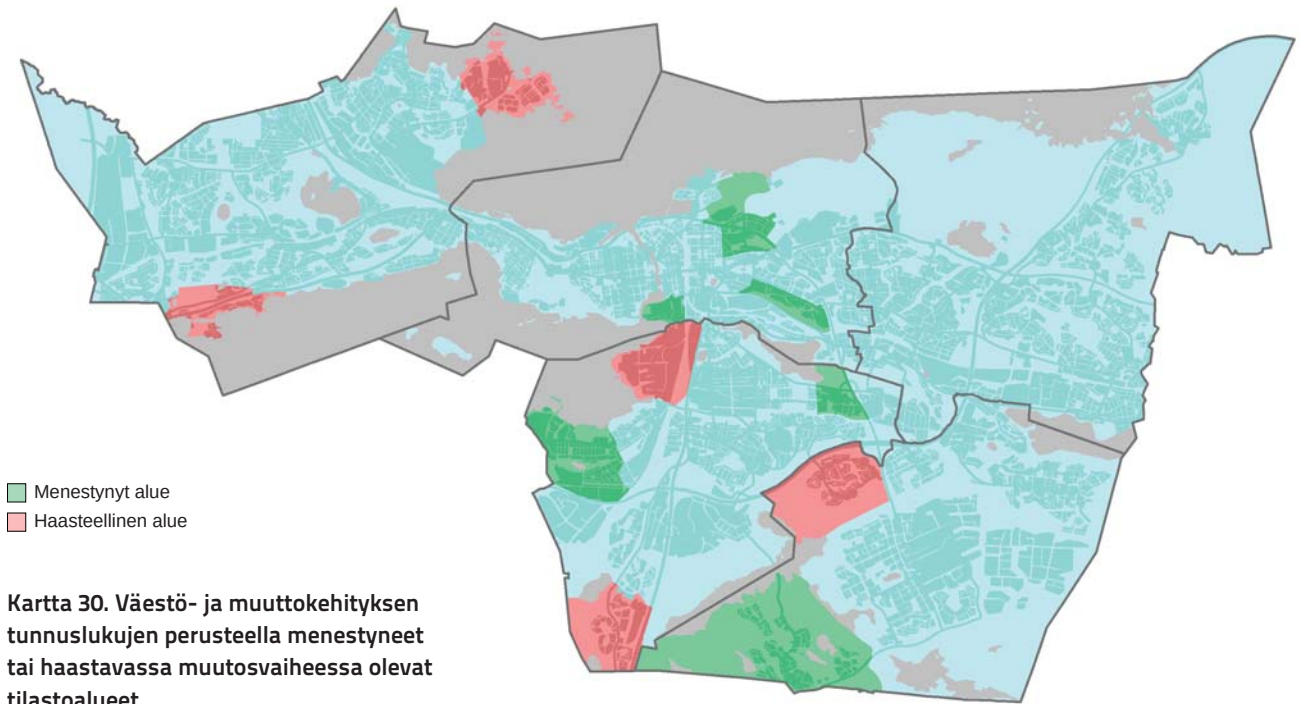
Suurin osa kantakaupungin sisäisistä muutoista on viime vuosina toteutunut lähialueiden välillä, mikä koskee myös uusia kerrostaloalueita: esimerkiksi Ra-tinanrantaan on muutettu ensisijaisesti keskustasta ja Tieteenkadun varteen muualta Hervannasta. Lähimuuttojen merkittävyys korostaa tarvetta luoda paikallisesti monipuolisia asuinympä-ristöjä, jotka antavat mahdollisuuden jatkaa asumista tutussa paikassa siirryt-täessä elämänvaiheesta toiseen. Koska kantakaupungin sisällä muutetaan ver-rattain lähelle, ovat paikalliset asukkaat keskeinen täydennysrakentamisen koh-deryhmä, jonka asumistarpeet on syytä ottaa huomioon määriteltäessä suunni-teltavan alueen asuntojakaumaa.

Alueiden asukaspohjan muodostumi-seen vaikuttavat vääjäämättömien vä-estönmuidosten ohella kotitalouksien vaihtuvat koostumukset ja sijoittumis-päätökset, eli se mihin asetutaan asu-maan kulloisessakin elämäntilanteessa. Asumistarjonta ohjaa näin ollen huo-mattavasti alueellista väestönkehitystä.

Vetovoimaisten asuin ympäristöjen mer-kitys väestönkehityksen kannalta tulee näkyviin, kun kantakaupungin alueita tarkastellaan yhtäaikaaisesti kolmen eri mittarin avulla. Kantakaupungista löy-tyy kuusi tilastoaluetta, joiden ulkoisen ja sisäisen nettomuuton tunnusluvut ovat molemmat positiivisia aiemmissa analyyseissa kuvatulla tavalla (ks. sivut 40 ja 45). Lisäksi näiden alueiden ylei-nen väestönmuutos on viimeisen viiden vuoden aikana ollut plusmerkkistä.

Mainitusta kuudesta alueesta neljälle – eli Ratinaan, Muotialaan, Härmälään ja Vuorekseen – on 2000-luvulla sijoittunut merkittävässä määrin uutta asuinraken-tamista. Myös Kalevanrinteen tilastoalu-eelle on rakentunut uusi kerrostaloko-konaisuus asuinrakennuskannan ollessa kauttaaltaan vanhaa vain Petsamossa. Tunnusluvuiltaan tappiollisia tilasto-alueita on vastaavasti viisi kappaletta; Hatanpää, Hallila, Multisilta, Lentävän-niemi ja Villillä. Väestötappiota selittää osaltaan alueiden luonnollinen elin-kaari, mutta erityisesti kehitykseltään alavireisten kerrostalolähiöiden tilanne vaatii aktiivista seurantaa.

Kantakaupungin asuin ympäristöjen tie-tynlainen yksipuolisuus käy puolestaan selväksi tarkasteltaessa asutusraken-teen morfologiaa, eli ilmiä kartalla (ks. sivu 25, kartta 13). Kantakaupungin selväpiirteinen asutusrakenne koostuu keskustan ja suurten lähiöiden kerrosta-lokeskittymistä sekä tasaisena mattona levittäytyvistä pientaloalueista, joiden joukossa on jonkin verran rivitaloraken-tamista. Sekoittuneita asuin ympäristö-jä, joilla hallitsevaa rakennustyyppiä ei voida nimetä, on vain vähän. Kantakau-pungin alueella on siis erityistä tilausta monipuolistavalle täydennysrakentami-selle, jota edustaa muun muassa erilaisia talotyyppisiä ja mittakaavoja yhdistelevä keskitehokas asuinrakentaminen.

Kuva 11. Näkymä lidesjärven yli kohti lidesrannan ja Järvensivun asuinalueita.

KUVA JUKKA AALTONEN

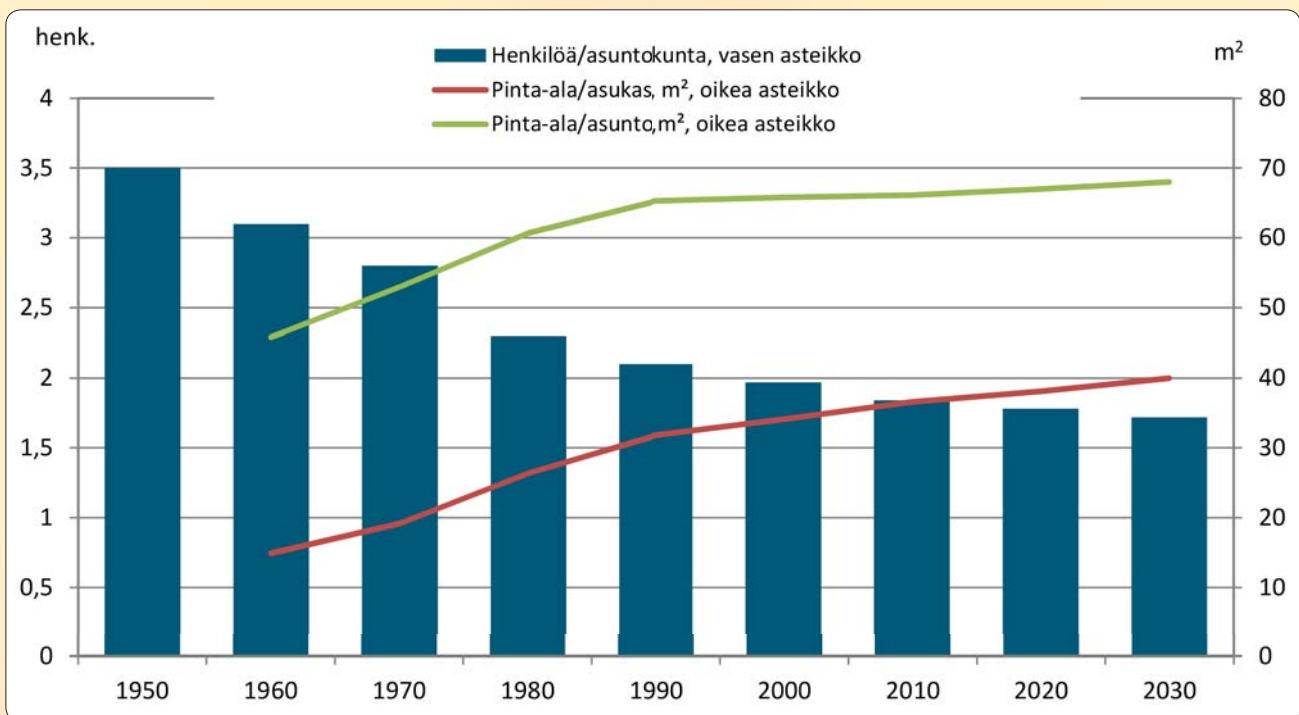

Asumisväljyys kasvaa, asuntokuntakoko pienenee

Tulevaisuuden asumisväljyyskehitystä on haastavaa ennakoida, sillä asumiskulttuuriin vaikuttavat lukuisat tekijät, kuten asukkaiden arvostukset, joiden tulevaa muotoutumista voi lähinnä vain arvailla. Asuntokuntien keskikokoon pienentyminen on kuitenkin väestön ikääntymisestä seuraava tosiasia, jonka myötä asukaskohtainen asuinpinta-ala tulee todennäköisesti kasvamaan hitaasti, mutta varmasti. Elintason noususta johtuva asumisväljyyden kasvu näyttäisi sen sijaan tasaantuvan kaupunkialueilla, missä asuntojen hinnat ovat verrattain korkeita. Lisäksi lapsiperheiden kiinnostus urbaania asumista kohtaan on jo selkeästi havaittavissa oleva ilmiö, joka voimistuessaan hillitsisi entisestään väljyys-

kehitystä, sillä kaupunkikoti tarkoittaa käytännössä vähäisempiä ja tehokkaammin käytettyjä neliöitä kuin vaikkapa omakotitalo kehyskunnassa.

Toteutuneeseen kehitykseen perustuvan varovaisen ennusteen mukaan asuntokuntien keskikoko olisi Tampereella 1,72 henkilöä vuonna 2030, kun se vuonna 2010 oli 1,84 henkilöä. Vastaavasti henkilökohtainen asumisväljyys kasvaisi 36,6 neliömetristä 40 neliömetriin, eli 3,4 m² asukasta kohti. Asuntokohtainen keskipinta-ala kasvaisi edellistä maltillisemmin parilla neliömetrillä nykytasosta.

Kaavio 16. Asuntokuntien keskikoko ja asumisväljyys Tampereella 1950–2030.

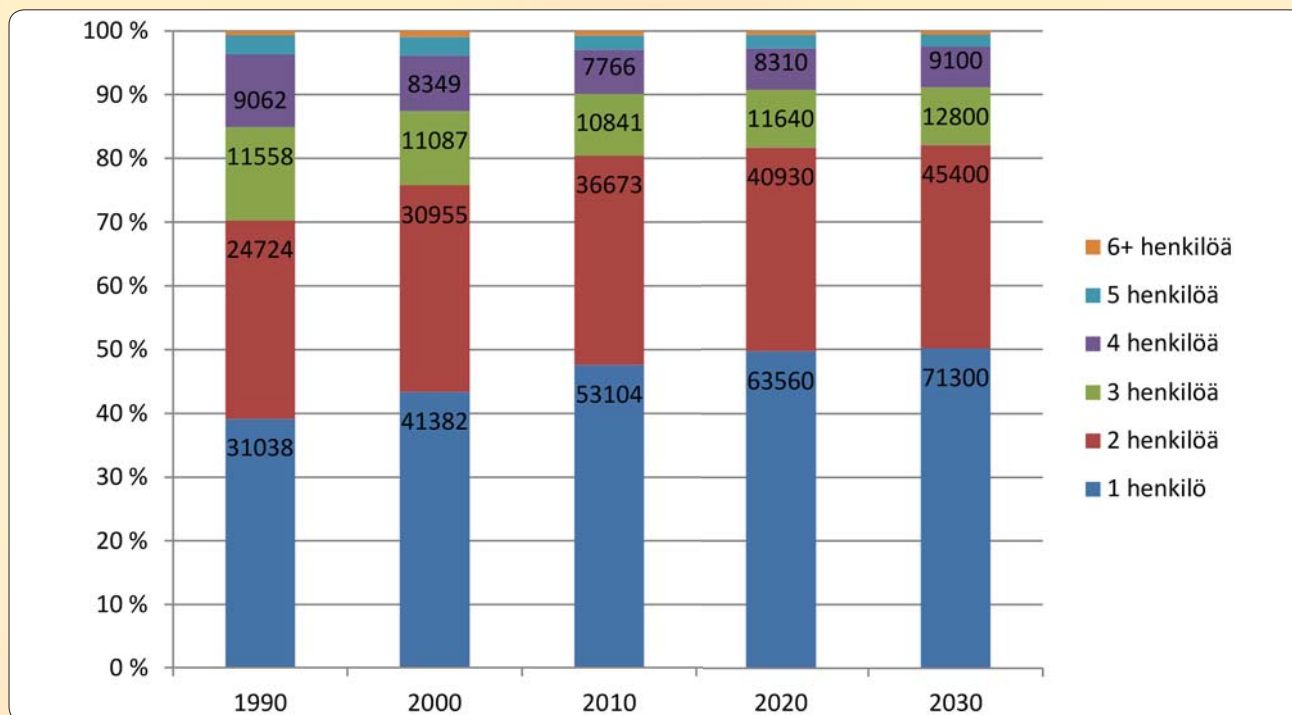
Lähde: Tampereen kaupunki / Tietoyksikkö (2014).

Pienet asutokunnat lisääntyvät, perheet pitävät pintansa

Tapahtuneeseen kehitykseen perustuvan ennusteen mukaan pienten 1-2 hengen asutokuntien määrä kasvaisi Tampereella noin 30 % vuodesta 2010 vuoteen 2030. Prosentuaalinen muutos kätkee sisäänsä merkittävän määrällisen lisäyksen, sillä yhden hengen asutokuntien määrä kasvaisi reilulla 18 000 asutokunnalla ja kahden hengen asutokuntien määrä puolestaan vajaalla 9 000 asutokunnalla. Kokonaisuudessaan asutokuntia olisi vuonna 2030 noin 142 000, eli reilut 30 000 enemmän kuin vuonna 2010. Huomattavaa on, ettei myöskään perhekköisten asutokuntien (3+ henkilöä) määrissä ennakoita tapahtuvan vähenemistä vaan maltillista lisäystä. Erikököisten asutokuntien suhteelliset osuudet näyttäisivät pysyvän suunnilleen

nykytasolla: esimerkiksi voimakkaasti lisääntyvien pienten asutokuntien osuus kaikista asutokunnista kasvaisi vuosien 2010-2030 välillä vain vajaat pari prosenttiyksikköä.

Toisaalta tulevaan kehitykseen liittyy niin paljon epävarmuustekijöitä, ettei erikököisten asutokuntien määriä tai osuuksia pysty kovin tarkasti ennustamaan. Esimerkiksi perhe-etuuksien heikentäminen saattaisi yhtenä tekijänä vaikuttaa asutokuntakokoa pienentävästi. Asutokuntakehityksen voidaan silti olettaa kulkevan kohti monimuotoisuutta, joka vaatii asumisen kentältä ratkaisuja niin yksin asuville kuin suurperheillekin.

Kaavio 17. Erikököisten asutokuntien määrä ja osuus Tampereella 1990-2030.

Lähde: Tampereen kaupunki / Tietöyksikkö (2014).

Viisi alueprofiilia

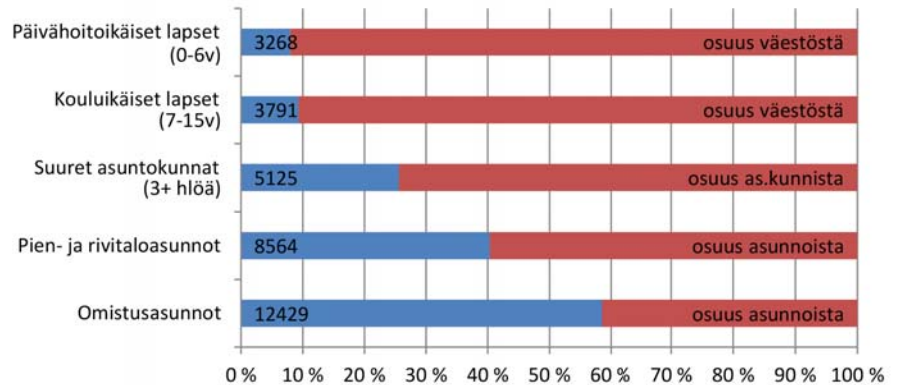
Kantakaupungin yleiskaavan viisi suunnittelualuetta ovat osa samaa fyysistä ja toiminnallista yhdyskuntarakennetta, mutta niiden väestönkehityksen ja asuinolojen väliltä löytyy silti merkittäviä eroja, joiden perusteella alueilta voidaan profiloida suhteessa toisiinsa.

Kullekin suunnittelualueelle on muodostettu oma alueprofiilinsa sanallisena kuvauksena, jossa nostetaan esiin kyseistä aluetta koskevia kehityskulkuja liittyen laajasti selvityksen teemoihin, eli väestöön ja asumiseen. Koska profiilit perustuvat aiemmin esitettyihin ja eri lähteistä koottuihin tilastotietoihin, esiintyvät lasten (0-15-vuotiaiden) ja nuorten (15-19-vuotiaiden) ikäryhmät hieman päällekkäisinä.

Maltillisen kehityksen lapsirikas Länsi

Suunnittelualueista väkimäärältään kolmanneksi suurimman Läntisen alueen väestö on vuosina 1980-2010 kasvanut selvästi. Väestönkehitystä voi silti luonnehtia verrattain maltilliseksi, koska alueen väestömäärässä ei ole tapahtunut erityisen voimakkaita nousuja tai laskuja, vaan väestönkasvu on jakautunut suhteellisen tasaisesti koko aikajaksolle. Positiiviseksi heikoksi signaaliksi alueen nykytilanteen kannalta voi tulkita sen, että kasvu on ollut 2000-luvun puolella hieman ripeämpää kuin aiemmin.

Vajaan 8 000 hengen väestönlisäyksenä noin 60 % on toteutunut työikäisten (30-64-vuotiaiden) ikäryhmässä ja loput lähinnä ikääntyneiden (65 vuotta täyttäneiden) ikäryhmissä. Nuorten aikuisten (20-29-vuotiaiden) osuus väestöstä on jäänyt vastaavasti suunnittelualueiden alhaisimmaksi yhdessä Koillisen kanssa. Sen sijaan lapsi-ikäluokkien (0-15-vuotiaiden) edustajia on Lännessä määrällisesti enemmän kuin muilla alueilla. Lasten osuus väestöstä kohoaa sekin miltei samalle tasolle kuin Koillisella alueella, missä lapsia on suhteellisesti eniten.

Kaavio 18. Perheasumisen tunnuslukuja Läntisellä alueella (tiedot vuosilta 2012-13).

Sytä Läntisen alueen melko vakaana säilyneeseen suosioon lapsiperheiden asuinpaikkana voidaan osaltaan etsiä alueen asutokannasta, sillä pien- ja rivitaloasuntojen sekä omistusasuntojen osuudet kaikista asunnoista ovat suunnittelualueiden toiseksi suurimmat heti Koillisen jälkeen. Perhekokosten asutokuntien (3+ henkilöä) osuudet ovat samoin toiseksi suurimmat Koillisen jälkeen. Asutusrakenteen morfologia (ks. kartta 13, sivu 25) Läntisellä alueella muistuttaa myös erityisesti Koillisen vastaavaa. Kummallakin alueella valtaosan asutuksen pinta-alasta muodostavat laajat pientaloalueet, joiden lomassa on joitakin kerros- ja rivitalovaltaisia keskittymiä sekä sekoittuneita alueita.

Läntisen ja Koillisen alueen esiintymisen vertailuparina useiden väestönkehitykseen ja asuinoloihin liittyvien tunnuslukujen osalta kertoo tietystä samansuuntaisuudesta alueellisten kehityspolkujen välillä, vaikkakin Koillisen kasvu on ollut huomattavasti rajumpaa. Muutoksen maltillisuutta Läntisellä alueella saattavat selittää maantieteellinen erillisuus itäisen Tampereen dynaamisesta esikaupunkivyöhykkeestä sekä vetovoimaltaan Hervannan tasoisen alakeskuksen puuttuminen.

Muuttoliikettä tarkasteltaessa huomio kiinnittyy taas Läntisen ja Koillisen alueen yhtäläisyyksiin. Viimeisen vuosi-

kymmenen aikana (vuosina 2003-2012) Länsi ja Koillinen ovat ainoina suunnittelualueina jääneet ulkoisessa muuttoliikkeessä nettotappiolle, eli niistä on lähtenyt muihin kuntiin enemmän väkeä kuin on tullut tilalle. Kantakaupungin sisäisessä muuttoliikkeessä alueet ovat sen sijaan menestyneet muita paremmin viimeisen viiden vuoden ajalta (vuosilta 2008-2012) tutkitun aineiston valossa.

Tämän vuosituhatosen puolella tapahtunut positiivinen väestökehitys näyttäisi siis osaltaan perustuvan alueiden kykyyn houkuttaa muuttajia muualta kantakaupungista. Menestys sisäisessä muutossa koskee myös lapsiperheitä Läntisen ja Koillisen alueen yltäessä nettovoittoon pienten lasten (0-4-vuotiaiden) ikäryhmässä. Toisaalta Läntinen alue on pystynyt pitämään kiinni lapsiperheistään myös suhteessa kehyskuntaan, sillä pienten lasten muuttoalttius Tampereen ulkopuolelle oli Lännessä suunnittelualueiden matalinta viitenä tarkasteluvuonna kymmenestä.

Tulevaisuudessa Läntisen alueen enakoitu väestönmuutos voimistaa jo tapahtuneen kehityksen ilmentämää jakaumaa. Tampereen kaupungin väestösuunnitteen mukaan vahvat lapsi-ikäluokat tulevat kasvattamaan osuuttaan jonkin verran, kun taas nuorten aikuisten määrä vähenee entisestään vuoden 2030 loppuun mennessä, jolloin Länti-

sellä alueella asuisi vajaat 3 000 henkeä enemmän kuin nykyisin. Samanaikaisesti ikääntyneiden joukko kasvaa, kuten muillakin suunnittelualueilla.

Läntisen alueen kasvu toteutuu pääosin Lielahden kupeeseen rakentuvan Niemenrannan uuden kaupunginosan varassa, mutta myös Tesoman ja Haukiuoman suunniteltu täydentäminen tuo

mukanaan uusia asukkaita. Lielahden kehittämissuunnitelmassa hahmoteltu rantavyöhykkeen rakentaminen mahdollistaisi kuitenkin tällä hetkellä ennakoitua huomattavasti suuremman kasvun. Keskeiseksi suunnittelukysymykseksi nouseekin se, halutaanko Läntisen alueen jatkavan maltillista kehitystään vai ottavan vastaan merkittävämmän osan kantakaupungin kasvusta.

Kuva 12. Viihtyisää pientalomiljöötä Raholassa.

KUVA JUKKA AALTONEN

Keskusta – portti kaupunkielämään

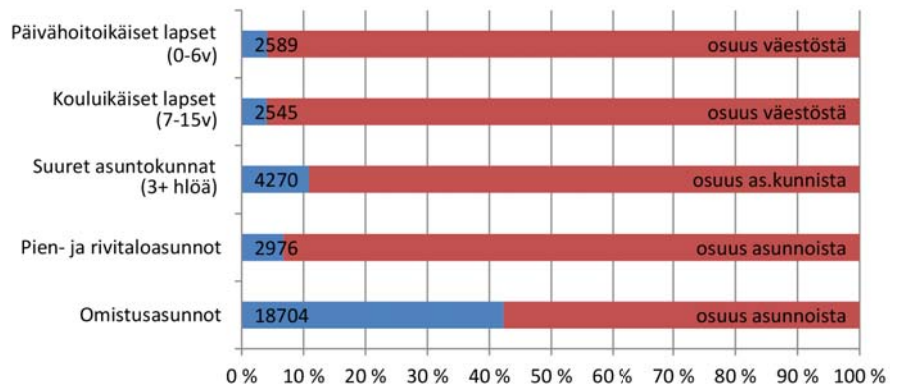
Suunnittelualueista väkirikkaimman

Keskustan alueen väestö on vuosina 1980-2010 kasvanut reilulla 2 000 hengellä, eli vain vähän muuhun kantakaupunkiin verrattuna. Väestömäärä laski huomattavasti 1980-luvulla, kunnes kääntyi seuraavalla vuosikymmenellä yhä jatkuvaan maltilliseen nousuun, minkä voi tulkita kaupunkiasumisen suosiota enteileväksi signaaliksi.

Työikäisten (30-64-vuotiaiden) määrä on Keskustan alueella vähentynyt toisin kuin kantakaupungissa keskimäärin. Vähäinen väestönkasvu on sen sijaan realisoitunut nuorten aikuisten (20-29-vuotiaiden) ja 75 vuotta täytäneiden ikäryhmissä, joiden edustus on sekä määrällisesti että suhteellisesti suurempi kuin muilla suunnittelualueilla lasten ja nuorten osuuden painuessa vastaavasti kantakaupungin alhaisimmaksi. Väestörakenteen eräänlainen polarisoitumiskehitys opiskelijaiikäisten ja senioreiden määrän kasvaessa on tunnusomaista kasvukeskusten kaupunkimaisille ydinalueille, jotka menettävät lapsiperheitä esikaupunkiin.

Keskustan alueen väestörakenteen kehitys nykyisen kaltaiseksi on sidoksissa tarjolla olevaan kerrostalopainotteiseen asutuskantaan, jonka noin 44 000 keskimäärin verrattain pientä asuntoa muodostavat 37 % kantakaupungin asuntojen kokonaismäärästä. Alueen asunnoista peräti 90 % sijaitsee kerrostaloissa, pienten asutokuntien osuuden noustessa niin ikään lähes 90 % asutokunnista. Pien- ja rivitaloasuntojen osuus on vastaavasti suunnittelualueiden pienin ja omistusasuntojen toiseksi pienin Kaakkoisen alueen jälkeen.

Keskustan alueelle sijoittuu luonnollisesti kantakaupungin suurin kerrostaloasumisen keskittymä, jonka rakennuskanta on vanhempaa kuin muualla. Alueen asuinrakennuksista yli puolet on rakennettu ennen 1960-lukua, kun taas 2000-luvulla valmistuneita rakennuksia on selvästi vähemmän kuin esikaupunkimaisilla alueilla. Asutusrakenteen

Kaavio 19. Perheasumisen tunnuslukuja Keskustan alueella (tiedot vuosilta 2012-13).

morfologiassa kaupunkimaisuus näkyy siten, että Keskustan alueella on vähän kaupunginosia, joissa jokin muu talotyyppi kuin kerrostalo on hallitseva.

Keskustan alueen kaupunkimainen luonne käy johdonmukaisesti ilmi myös tarkasteltaessa alueen roolia muuttoliikkeessä. Keskustan alueen muualta Suomesta vastaanottama opiskelijavetoinen muuttovoitto on omaa luokkaansa verrattuna niin ikään muuttovoitollisiin Kaakkoiseen ja Eteläiseen alueeseen. Kantakaupungin sisäisessä muuttoliikkeessä Keskustan alue on sen sijaan jäänyt viimeisen viiden vuoden aikana selkeästi tappiolle. Huomattavaa on, että sisäisessä muutossa kärsitty tappio on ollut voimakkainta kaupunkiasumisen keskeistä kohderyhmää edustavissa nuorten aikuisten ikäluokissa (20-24 ja 25-29-vuotiaissa), joista nuorempi muodostaa myös ulkoisen muuttovoiton ydinryhmän koko kantakaupungissa.

Muuttovirtojen suuntautumisen perusteella Keskustan alueen voi sanoa toimivan porttina Tampereelle, jonka kautta lukuisat tulomuuttajat siirtyvät edelleen muualle kantakaupunkiin – mukaan lukien tilavampia asuinoloja kaipaavat opiskelijaiikäiset. Alueen väestö näyttäytyy muutenkin liikkuvaisena, sillä sen muuttoalttius muihin kuntiin on ollut viimeisen vuosikymmenen aikana vähintään niukan marginaalin turvin kantakaupungin vilkkainta kahdeksana tarkasteluvuonna kymmenestä.

Tulevaisuudessa Keskustan alueen ennakoitu väestönmuutos on kääntymässä osittain toiseen suuntaan verrattuna viime vuosikymmenten kehitykseen. Tampereen kaupungin väestösuunnitteen mukaan lasten (0-15-vuotiaiden) määrä lisääntyy huomattavasti nykyisestä vuoden 2030 loppuun mennessä vahvan nuorten aikuisten ikäryhmän vastaavasti supistuessa, kun taas 75 vuotta täytäneiden joukko jatkaa kasvuaan. Maltillinen noin 1 500 hengen väestönkasvu suuntautuu erityisesti ydinkeskustan itäpuolelle, missä väestö lisääntyy täydennysrakentamisen myötä.

Valtaosa Keskustan suunnittelualueesta kuuluu valmisteilla olevan Keskustan strategisen osayleiskaavan alueeseen, jonka yhdessä luonnosvaihtoehdossa väestönkasvuksi on kaavailtu jopa 10 000 henkeä enemmän kuin väestösuunnitteessa on esitetty. Keskeiseksi suunnittelun kysymykseksi nouseekin Läntisen alueen tapaan se, miten suurta aluekohtaista kasvua tavoitellaan, eli toisin sanoen kuinka asumispainotteisena Keskustan aluetta halutaan kehittää. Erityiseksi haasteeksi keskustakaupungin osien täydentämiselle asettuu ennakoitu lasten määrän kasvu, joka vaatii toteutukseen lapsiperheille soveltuvia ja kustannuksiltaan riittävän kilpailukykyisiä urbaanin asumisen malleja.

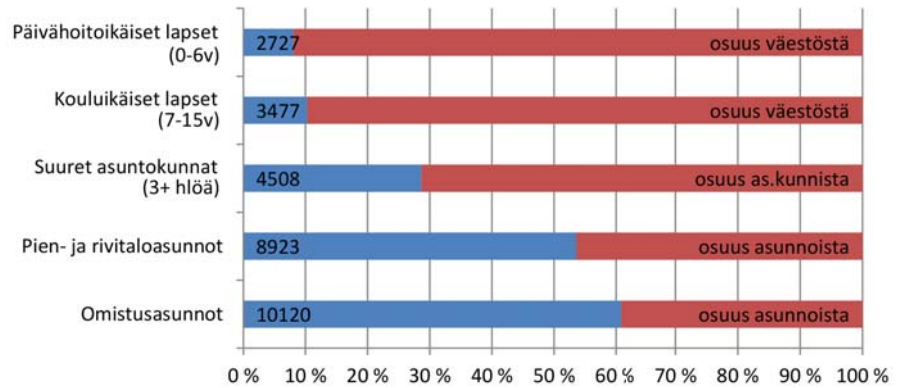

Kovan kasvun Koillinen

Suunnittelualueista väkimäärältään toiseksi pienimmällä Koillisella alueella väestö on vuosina 1980-2010 kasvanut voimakkaammin kuin missään muualla kantakaupungissa. Kasvu on ollut huomattavan suurta 1980- ja 1990-luvuilla, mutta hidastunut selvästi vuosituhannen vaihtuessa. Alueen väkiluvun kaksinkertaistaneesta reilun 17 000 hengen väestönkasvusta noin puolet on toteutunut työikäisten (30-64-vuotiaiden) ikäryhmässä, kuten Kaakkoisella ja Eteläisellä alueella. Muista suunnittelualueista poiketen väestömäärä on kuitenkin Koillisessa lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä. Tästä huolimatta suhteellista osuuttaan väestöstä ovat nostaneet nimenomaan aikuisten (yli 30-vuotiaiden) ikäryhmät.

Kokonaisuudessaan Koillisen alueen väestörakenne on samankaltainen kuin Läntisellä alueella: lasten (0-15-vuotiaiden) ja työikäisten osuus on suurempi, mutta nuorten aikuisten (20-29-vuotiaiden) osuus vastaavasti pienempi kuin muilla suunnittelualueilla. Ikääntyneitä (65 vuotta täyttäneitä) on puolestaan määrällisesti vähemmän ainoastaan Eteläisellä alueella ja suhteellisesti vähemmän Kaakkoisella alueella. Koillista aluetta voi siis tietyillä mittareilla tarkasteltuna kutsua kantakaupungin väestölliseksi menestyjäksi.

Koillisen alueen voimakas kasvu on perustunut massiiviseen esikaupunkirakentamiseen mahdollistamaan väestönlisäykseen. Toiseksi merkittävien esikaupungin laajenemissuunta on ollut Kaakkoinen alue, jonka kasvuvauhti tosin hidastui Koillisesta poiketen jo 1990-luvulla. Koillisella alueella ei ole myöskään tapahtunut samanlaista huomattavaa pudotusta lasten suhteellisesa osuudessa kuin Kaakossa. Sen sijaan lasten osuus väestöstä on pysynyt suunnilleen 1980-luvun tasolla, mikä takaa Koilliselle kantakaupungin lapsirikkaimman suunnittelualueen aseman pienellä erolla Läntiseen alueeseen. Asuntokantansa puolesta Koillinen alue näyttäytyy myös lapsiperheystävällisenä, sillä pien- ja rivitaloasuntojen yhteenlaskettu osuus asuntokannasta kohoo yli puoleen ja omistusasuntojen osuus on niin ikään suunnittelualueiden suurin.

Kaavio 20. Perheasumisen tunnuslukuja Koillisella alueella (tiedot vuosilta 2012-13).

Asuntojakauma ei kuitenkaan riitä yksistään selittämään Läntisen ja Koillisen alueen hieman suurempaa suosiota lapsiperheiden asuinpaikkoina verrattuna Kaakkoiseen ja Eteläiseen alueeseen, koska perheasuminen ei luonnollisestikaan rajoitu vain tiettyihin talotyyppihin ja hallintamuotoihin. Lisäksi monet pien- ja rivitaloalueet ovat muutenkin elinkaarensa siinä vaiheessa, ettei lasten osuus niillä kohoa keskivertoa suuremmaksi ilman asukasrakenteessa tapahtuvaa sukupolvenvaihdosta. Syyt muutaman prosenttiyksikön eroon lapsien osuudessa löytyvät siten myös laajemman elinympäristön viihtyisyyteen, palvelutarjontaan ja muihin ominaisuuksiin kytkeytyvistä asumisen preferensseistä, joista on tapauskohtaisuutensa vuoksi vaikea tehdä yleistysä.

Koillisen ja Läntisen alueen kehityspoiluissa on havaittavissa selkeitä yhtäläisyyksiä myös muuttoliikkeen suhteen, kuten aiemmin todettiin. Kumpikin alue on menettänyt väkeä muihin kuntiin, mutta houkuttellut uusia asukkaita kantakaupungin sisältä. Huolimatta ulkoisessa muuttoliikkeessä kärsityistä nettotappioista Koillisen ja Läntisen alueen väestön alttius muuttaa pois Tampereelta on pysytellyt viimeisen vuosikymmenen aikana jatkuvasti hieman muita suunnittelualueita alhaisempana.

Tarkempi tarkastelu paljastaa, että Länttä ja Koillista yhdistää verrattain vaatimaton ulkoinen nettomuuttovoitto nuorten (15-19-vuotiaiden) ja opiskelijäikäisten (20-24-vuotiaiden) ikäryhmissä, mikä toimii selittävänä tekijänä

synkiltä näyttävälle muuttoliikkeen tunnusluville. Alueiden muille kunnille kärsimä väestönmenetys ei siten johdu heikentyneestä kyvystä pitää kiinni asukkaistaan. Sen sijaan syynä on se, että Tampereelle suuntautuvan tulomuuton ydinryhmä ei ole löytänyt tietänsä Länteen ja Koilliseen samassa määrin kuin muille suunnittelualueille.

Tulevaisuudessa Koillisen alueen väestönkasvun ennakoita jatkuvan voimakkaana. Tampereen kaupungin väestösuunnitteen mukaan alueella asui vuoden 2030 päättyessä vajaat 7 400 henkeä enemmän kuin tällä hetkellä. Suurin osa kasvusta tulee sijoittumaan Tampereen ja Kangasalan rajan tuntuman suunnitellulle Ojalan alueelle, mutta yhdyskuntarakenteen täydentyessä merkittävää väestönlisäystä odotetaan tapahtuvan myös Messukylä-Takahuhdin ja Linnainmaa-Leinolan alueilla.

Väestönmuutosten myötä lasten ja ikääntyneiden määrä kasvaa, kuten muuallakin kantakaupungissa. Muista suunnittelualueista poiketen Koillisen väestön ei kuitenkaan ennakoita vähenvän missään ikäryhmässä. Koillisella alueella kasvun hallinnan haasteet koskevat erityisesti olemassa olevan asuin ympäristön laadullistamista, sillä väestösuunnitteessa esitetty reilun 3 400 hengen väestönlisäys olemassa olevia kaupunginosia täydennysrakentamalla on volyymiltaan kantakaupungin kärkeä.

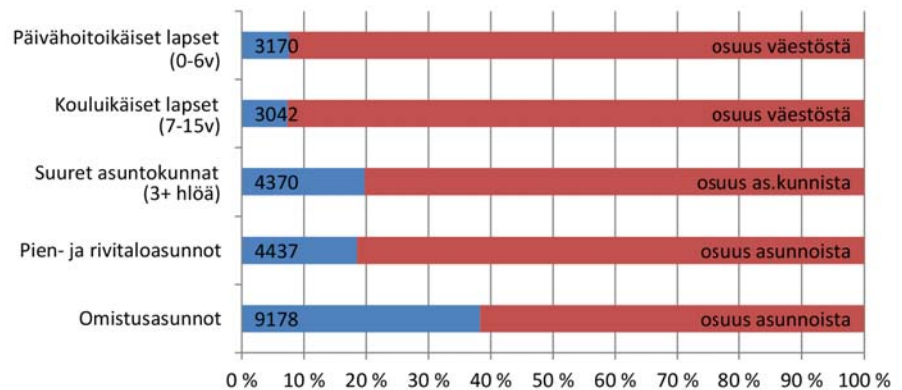
Lapsipaon ja lähiöelämän Kaakko

Suunnittelualueista väkimäärältään toiseksi suurimmalla Kaakkoisella alueella väestö on vuosina 1980-2010 kasvanut huomattavasti Koillisen alueen tapaan. Väestönkasvu oli erityisen voimakasta 1980-luvulla, mutta on sen jälkeen ollut selvästi maltillisempaa. Reilun 15 000 hengen väestönlisäyksestä noin puolet on realisoitunut työikäisten (30-64-vuotiaiden) ja vajaa kolmannes nuorten aikuisten (20-29-vuotiaiden) ikäryhmissä. Lisäksi ikääntyneiden (65 vuotta täyttäneiden) ikäryhmät ovat kasvaneet niin määrällisesti kuin suhteellisesti moninkertaisiksi.

Lasten määrä on sen sijaan vähentynyt Kaakossa sekä päiväkotikäisten (0-6-vuotiaiden) että kouluikäisten (7-15-vuotiaiden) ikäryhmissä ainoana suunnittelualueena Keskustan ohella. Samanaikaisesti kummankin lapsi-ikäluokan suhteellinen osuus väestöstä on supistunut noin puoleen vuoden 1980 tasosta. Kaakkoisen alueen väestörakennetta voi luonnehtia tietyllä tavalla keskustamaiseksi, koska nuorten aikuisten osuus väestöstä on lähes Keskustan alueen tasolla ja työikäisten osuus vastavasti suunnittelualueiden toiseksi pienin heti Keskustan jälkeen. Ikääntyneiden osuus jää sen sijaan Keskustasta poiketen kantakaupungin alhaisimmaksi.

Lasten osuuden supistuminen vuoden 1980 huippulukemiin verrattuna on ymmärrettävää huomioden kaakkoisten lähiökaupunginosien elinkaari: esimerkiksi valtaosa Hervannasta on rakentunut 1980-luvun kynnyksellä tai sen aikana, jonka jälkeen Kaakkoisen alueen kasvu hidastui merkittävästi. Kaakkoisen alueen rakennuskanta on ylipäänsä kantakaupungin nuorinta, sillä lähes kaikki alueen asuinrakennukset ovat valmistuneet 1960-luvulla tai sen jälkeen.

Nykyisellään alueen asutuskanta ei näytä erityisen lapsiperheystävällisenä, varsinkaan jos vertailukohdaksi otetaan astetta ripeämmin kasvanut, mutta vähiten kerros- ja vuokratalovaltainen Koillinen alue. Pien- ja rivitaloasuntojen yhteenlaskettu osuus kaikista asunnoista on Kaakossa suunnittelualueiden toiseksi pienin Keskustan jälkeen ja omistusasuntojen osuus jopa Keskustaakin

Kaavio 21. Perheasumisen tunnuslukuja Kaakkoisella alueella (tiedot vuosilta 2012-13).

pienempi. Vuokra-asumisen hallitsevaa asemaa selittävät alueen arava- ja kotukivuokra-asunnot, joiden määrä ja osuus ovat suurempia kuin muilla suunnittelualueilla. Pieniä asutuskuntia on puolestaan toiseksi eniten Keskustan alueen jälkeen sekä määrällisesti että suhteellisesti, vaikkakin niiden osuus nousee vain marginaalisesti korkeammaksi kuin Eteläisellä alueella. Edellä kuvatus perusteella Kaakkoisen alueen kasvu-ura on siis toteutunut lähiömäisemmin painotuksin kuin Koillisen.

Supistuneesta lasten osuudesta huolimatta Kaakkoisen alueen väestörakenne painottuu nuoriin ikäluokkiin lapsimäärän ollessa edelleen suuri. Nuorekasta ikäjakamaa ylläpitävänä tekijänä vaikuttaa osaltaan Hervannan kaupunginosa, joka muodostaa kantakaupungin toiseksi suurimman väestökeskittymän ja kerrostalovaltaisen alueen. Hervannan roolista lapsiperheiden asuinpaikkana muistuttavat sinne sijoittuvat lapsiväestön tiivistymät (ks. kartat 4-5, sivut 12-13), jotka ovat peräti kantakaupungin merkittävimpiä. Täydennysrakentamisen myötä jatkossakin muuttuva Hervanta toimii vetovoimaisena aluekeskuksena – kuin kaupunkina kaupungissa – jonka kehityssuunnalla on jo kaupunginosan suuren väestömäärän takia olennainen merkitys koko ympäröivän suunnittelualueen tulevaisuudelle.

Asutusrakenteen morfologiassa korostuvat Hervannan ohella niin ikään kerrostalovaltaiset Kaukajärven ja Annalan lähiöt, jotka erottuvat toisena selkeänä saarekkeena teollisuusalueiden ja rakentamattomien välivyöhykkeiden kes-

keltä. Pientaloasutuksen muodostamaa mattomaista rakennetta on Kaakossa puolestaan pinta-alallisesti vähemmän kuin muilla esikaupunkimaisilla suunnittelualueilla. Rakennuskantansa ja yhdyskuntarakenteensa perusteella Kaakkoista aluetta voikin luonnehtia hyvin lähiömäiseksi.

Merkittävän ikärakenteen muutoksen jo tapahduttua Kaakkoisella alueella on ollut yhä omat haasteensa lapsiperheasumisen suhteen, mikä realisoituu Tampereen ulkopuolelle suuntautuvana poismuuttona. Kaakkoisen alueen nettomuuttotappio muihin kuntiin on noussut viimeisen vuosikymmenen aikana pienten lasten (0-4-vuotiaiden) osalta nelinumeroiseen lukuun (- 1 230 henkeä), kun muilla suunnittelualueilla nettomenetys jäi vähintään niukasti alle 1 000 henkeen. Pienten lasten muuttoalttius Tampereen ulkopuolelle on ollut Kaakkoisella alueella niin ikään kantakaupungin vilkkainta kuutena tarkasteluvuonna kymmenestä. Lisäksi pienten lasten poismuuttoalttius ylitti kantakaupungin keskiarvon (23 %o keskiväkiluvusta) kaikilla merkittävästi asutuilla Kaakkoisen tilastoalueilla lukuun ottamatta rakentuvaa Vuoresta.

Nuorten (15-19-vuotiaiden) ja opiskelijäikäisten (20-24-vuotiaiden) runsaan tulomuuton ansiosta Kaakkoisen alue on kuitenkin kirinyt ulkoisen muutto liikkeen suureksi voittajaksi yhdessä Keskustan alueen kanssa, jonka väestönkehityksessä korkeakoulutustarjonnan merkitys korostuu vielä enemmän. Kantakaupungin sisäisessä muuttoliikkeessä Kaakkoisen alue on puolestaan pitänyt

hyvin kiinni asukkaistaan viimeisen viiden vuoden aikana nettomuuttotaseen asettuessa maltillisesti positiiviseksi.

Tulevaisuudessa Kaakkaisen alueen väestönkasvun odotetaan olevan kantakaupungin voimakkainta. Tampereen kaupungin väestösuunnitteen mukaan alueella asuisi vuoden 2030 päättyessä vajaat 9 000 henkeä enemmän kuin nykyisin. Voimakas kasvu toteutuu kokonaisuudessaan uudessa Vuoreksen kaupunginosassa. Muualla väestömäärä

pysyy nykytasolla ja Lukonmäki-Kaukajärven alueella se jopa vähenee reilulla 1 200 asukkaalla, mikä on määrällisesti suurin ennakoitu pudotus yksittäistä väestösuunniteluetta kohti.

Ikärakenteen tuleva muutos on myös huomattava, sillä lapsi-ikäluokkiin kuuluvien ja 75 vuotta täyttäneiden määrän arvioidaan kasvavan enemmän kuin muilla suunnittelualueilla nuorten aikuisten osuuden vastaavasti supistuessa. Tältä osin Kaakkaisen alueen

väestörakenne tulee olemaan nykyistä enemmän muiden esikaupunkialueiden kaltainen työikäisten määrän kasvaessa niin ikään kantakaupungin kovinta tahia. Vuoreksen rakentuminen tuo alueelle kaivattua kilpailukykyistä lapsiperheiden asumista, mutta väestönkasvun keskittyessä uuteen kaupunginosaan haasteeksi nousee kasvultaan tasaantuvien tai taantuvien lähiöiden säilyttäminen elinvoimaisina.

Kuva 15. Graafisen betonin käyttöä Kaukajärvellä.

KUVA JUKKA AALTONEN

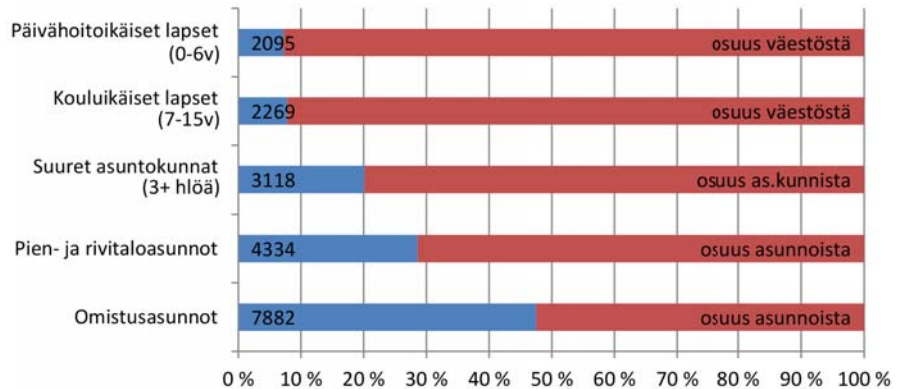
Etelä – keskiverto, mutta monipuolinen

Suunnittelualueista väkimäärältään pienimmällä Eteläisellä alueella väestö on vuosina 1980-2010 kasvanut maltillisesti. Väestömäärä väheni hieman 1980-luvulla, mutta kääntyi sen jälkeen lievästi nousuun. Vajaan 4 000 hengen väestönlisäyksestä noin puolet on toteutunut työikäisten (30-64-vuotiaiden) ja hieman alle kolmannes nuorten aikuisten (20-29-vuotiaiden) ikäryhmissä, eli suunnilleen samoin osuuksin kuin Kaakkoisella alueella. Loput väestönkasvusta on kertynyt lähinnä ikääntyneiden (65 vuotta täyttäneiden) ikäryhmissä. Eteläisen alueen väestönkehitys vertautuu siis likimäärin Kaakkoisen alueen vastaavaan huolimatta moninkertaisesti vaatimattomammasta kasvuvauhdista.

Kokonaisuudessaan Eteläisen alueen väestörakenne painottuu aikuisikäluokkiin. Lapsia ja nuoria (0-19-vuotiaita) sekä ikääntyneitä (65 vuotta täyttäneitä) on määrällisesti vähemmän kuin muualla kantakaupungissa. Poikkeuksen muodostavat 85 vuotta täyttäneet, joiden määrä ja osuus väestöstä ovat samaa luokkaa kuin muilla esikaupunkimaisilla suunnittelualueilla.

Koko kantakaupungin kontekstissa Eteläisen alueen väestörakenne näyttyy tietyllä tavalla keskivertonäkökulmasta. Muista suunnittelualueista poiketen yhdenkään tarkastellun ikäryhmän osuus ei kohoa Etelässä kantakaupungin korkeimmaksi tai painu vastaavasti alhaisimmaksi. Sen sijaan määrällisesti merkittävien nuorten aikuisten ja työikäisten ikäryhmien osuudet väestöstä ovat molemmat kolmanneksi suurimmat viiden suunnittelualueen joukossa.

Alueen asuntokantaa ja sitä asuttavia asuntokuntia voi samoin luonnehtia koostumuksiltaan keskiverroiksi, sillä pien- ja kerrostaloasuntojen sekä omistus- ja vuokra-asuntojen osuudet asuntokannasta ovat Etelässä suunnittelualueiden kolmanneksi suurimmat, kuten myös pienten asuntokuntien osuus kaikista asuntokunnista. Keskivertoa kokonaiskuvaa selittää osaltaan Eteläisen alueen jakautuminen monipuolisia asuinypäristöjä tarjoaviin eriluonteisiin

Kaavio 22. Perheasumisen tunnuslukuja Eteläisellä alueella (tiedot vuosilta 2012-13).

siin kaupunginosiin, joita ovat muun muassa tehokkaiden kerrostalokorttelien Hatanpää ja tiiviin asumisen Muotiala, lähiörakentamisen Peltolampi ja Multisilta sekä pienimittakaavaisen tunnelman Viinikka ja Nekala. Monimuotoisuus näkyy myös asutusrakenteen morfologiassa, joka sisältää niin mattomaista pientaloaluetta kuin selkeitä kerrostalokeskittymiä.

Muuttoliikkeen osalta Eteläisellä alueella ei ole myöskään havaittavissa ääri-ilmiöitä verrattuna muuhun kantakaupunkiin. Heikoksi signaaliksi monipuolisen Etelän eräänlaisesta vetovoimasta voidaan tulkita viimeisen vuosikymmenen aikana nuorten (15-19-vuotiaiden) ja opiskelijajäisten (20-24-vuotiaiden) ikäryhmissä saavutettu ulkoinen nettomuuttovoitto, joka on määrällisesti taas kantakaupungin kolmanneksi suurinta, mutta karkeasti noin 2,5-3,5-kertaista verrattuna heikommin menestyneisiin Läntiseen ja Koilliseen alueeseen.

Kantakaupungin sisäisessä muuttoliikkeessä Eteläisen alueen asema näyttää pysyneen vakaana viimeisen viiden vuoden ajan lukuisissa ikäryhmissä koetusta lievästä nettotappiosta huolimatta. Alueen sisäisten muuttojen osuus kantakaupungista saadusta tulomuutosta on 65 %, eli hieman korkeampi kuin muilla esikaupunkimaisilla suunnittelualueilla. Kyseisen muuttojakauman voi tulkita tasapainotilaksi, jossa Eteläinen alue houkuttelee muuttajia muualta kantakaupungista, mutta pitää kiinni myös omista asukkaistaan.

Tulevaisuudessa Eteläisen alueen väestömuutosten ennakoitua olevan pienempiä kuin muilla suunnittelualueilla. Tampereen kaupungin väestösuunnitteen mukaan alueen väestö kasvaisi ainoastaan reilulla 800 hengellä vuoden 2030 loppuun mennessä. Kasvu suuntautuu täydentyville Hatanpää-Härmälän ja Peltolampi-Multisillan alueille. Vaatimattomaksi arvioidusta väestönkehityksestä huolimatta ikärakenteen muutosta odotetaan silti tapahtuvan lasten ja erityisesti yli 75-vuotiaiden määrän kasvaessa.

Eteläisen alueen kehitys voi kuitenkin kääntyä dynaamiselle uralle maakunnallisten suunnitteluratkaisujen myötä. Maakuntakaavaprosessissa esille tullut mahdollisuus sijoittaa uusi henkilöjunaliikenteen asema Tampereen keskustan eteläpuolelle loisi toteutuessaan alueelle aivan uudenlaista kehityspotentiaalia. Maankäytön tehostamista etelän suuntaisen ratakäytävän vaikutusalueilla on tarkoitus tutkia tarkemmin kantakaupungin yleiskaavan laatimisen yhteydessä. Lakalaiva-Rautaharkon alueesta on tehty erillinen rakennetarkastelu, jossa on kartoitettu alueen uudistumismahdollisuuksia ja yhteystarpeita. Tätä taustaa vasten erääksi suunnittelukysymykseksi nousee se, tarjoaako Eteläisen alueen hyvin saavutettava sijainti mahdollisuuksia myös uusille asumisen avuksille vai kehitetäänkö eteläistä suuntaa ensisijaisesti elinkeinotoiminnan näkökulmasta.

Kuva 16. 1950-luvun kerrostalorakentamista Rantaperkiössä.

KUVA JUKKA AALTONEN

Kantakaupungin yleiskaavatilanne asumisen näkökulmasta

Asumisen yleiskaavavaranto Tampereen kantakaupungin alueella koostuu rakentamattomista Kantakaupungin yleiskaavan 1998 täydennysalueista sekä 2000-luvulla voimaan tulleiden osayleiskaavojen asuntoalueista. Edellisen yleiskaavan toteutumista on arvioitu erillisessä selvityksessä, jonka perusteella asumisen täydennysvaraukset eivät ole läheskään rakentuneet huolimatta siitä, että kaavatyön lähtökohtana käytetty väestötavoite vuodelle 2020 saavutettiin jo vuosikymmenen verran ennakoitua aiemmin. Edellisen yleiskaavan täydennysalueista on pinta-alallisesti toteutunut noin 65 % (226 ha).

Suuri osa yleiskaava-alueella jäljellä olevasta asumisen kaavavarannosta on yksityisellä maalla ja hajallaan eri puolilla kantakaupunkia, mikä selittää osaltaan aluevarausten toteutumattomuutta. Sen sijaan merkittävä osa kasvusta on tapahtunut ottamalla yleiskaavan muita käyttötarkoituksalueita asumiskäyttöön sielä, missä uusille asunnoille on löytynyt kysyntää. Toteutunut kehitys pakottaa tarkastelemaan jäljellä olevaa kaavavarantoa kriittisellä tavalla, jotta nyt laadittavassa yleiskaavassa tunnistettaisiin toteuttamiskelpoisimmat asuinrakentamisen painopistealueet.

Laajin asumisen yleiskaavavaranto sisältyy 2000-luvun osayleiskaava-alueille. Seuraavassa on pohdittu merkittävästi asumisvarantoa sisältävien osayleiskaavojen suhdetta suunnittelualueiden kehityskuluihin.

Läntisen alueen ennakoitu kasvu toteutuu väestösuunnitteen mukaan pääasiassa vuonna 2009 voimaan tulleen Niemenrannan osayleiskaavan alueella, missä rakentaminen on jo käynnissä. Niemenrannasta on tarkoitus muodostua reilun 4 000 asukkaan uusi kaupun-

ginosa, jonka asuinkerrosalasta 90 % sijoittuu kerrostalovaltaisille ja loput pientalovaltaisille asuntoalueille. Tällä hetkellä valmistuneissa kerrostalokoh-teissa asuu hieman vajaat 500 asukasta (8/2014).

Niemenrannan rakentuminen Lielahden aluekeskuksen naapuriin tarjoaa maltillisesti kasvaneelle Läntiselle alueelle positiivisen kehityssykyksen, joka saa jatkoa viereisen tehdasalueen siirtyessä asumiskäyttöön. Lisäksi muodostuvan kehitykselin potentiaalia lisää entisestään Lentävänniemeeseen päättäväksi suunniteltu raitiotielinjaus. Niemenrannan ympäristön kehittyessä kerrostalovaltaisesti täytyy kiinnittää huomiota siihen, että Läntinen alue voisi edelleen säilyttää asemansa lapsiperheiden asuinpaikkana. Perheasumista voidaan osaltaan tukea pientalopainotteisella täydentämisellä ja olemassa olevien pientaloalueiden laadullistamisella.

Keskustan alueella on vireillä strateginen osayleiskaava, jonka luonnosvaihtoehdoissa on kaavailtu 10 000 tai 15 000 uuden asukkaan sijoittamista Tampereen keskusta-riippuen siitä, kehitetäänkö keskustaa nykyisen laajuisena vai laajennetaan sitä eri suuntiin. Väestösuunnitteen mukaisesta kasvusta suurin osa toteutuu ydinkeskustan itäpuolisten alueiden täydennysrakentamisen myötä.

Lisäksi vuonna 2008 voimaan tullut Santalahden osayleiskaava ja vuonna 2011 voimaan tullut Kalevanrinteen osayleiskaava mahdollistavat asuntojen rakentamisen tuhansille uusille asukkailla. Santalahdessa yleiskaavan pohjalta tehty asemakaavamuutos on tuomassa alueelle noin 2 100 uutta asukasta lähinnä kerrostaloihin, kun taas Kalevanrinteellä noin 1 500 asukkaan lisäys tapahtuu todennäköisesti pitkän ajan kuluessa.

Keskustan alueella tulevaisuuden asumisen haasteet koskevat erityisesti täydennysrakentamishankkeiden muodostaman kokonaisuuden hallintaa ja ennakoitua lasten määrän kasvua. Rakentamisen toteutuessa yksittäisten hankkeiden kautta tulisi huolehtia siitä, että hyödynnetään hankkeiden potentiaali laadullistaa olemassa olevaa ympäristöä ja luoda viihtyisää kaupunkitilaa, jotka mahdollistavat aiempaa paremmin myös lapsiperheiden asettumisen keskustakaupunginosiin. Urbaanin asumisen kasvattaessa suosiotaan asumisen väljyys ja hinta ovat edelleen kynnys-symyksiä perheille, jotka tarvitsevat pieniä asutokuntia enemmän asuintilaa.

Koillisen alueen ennakoitu kasvu toteutuu ensisijaisesti vireillä olevan Ojalan osayleiskaavan alueella, jonka rakentaminen on tällä hetkellä aikataulutettu vuosille 2018-2030. Kangasalan vastaiselle rajalle sijoittuvaan Ojalaan on tulossa noin 6 000 uutta asukasta. Yleiskaavaehdotuksessa on osoitettu kerrostalovaltaisia asuntoalueita 1 850 asukkaalle sekä pientalovaltaisia asuntoalueita 5 150 asukkaalle mukaan lukien alueen nykyiset noin 1 000 asukasta.

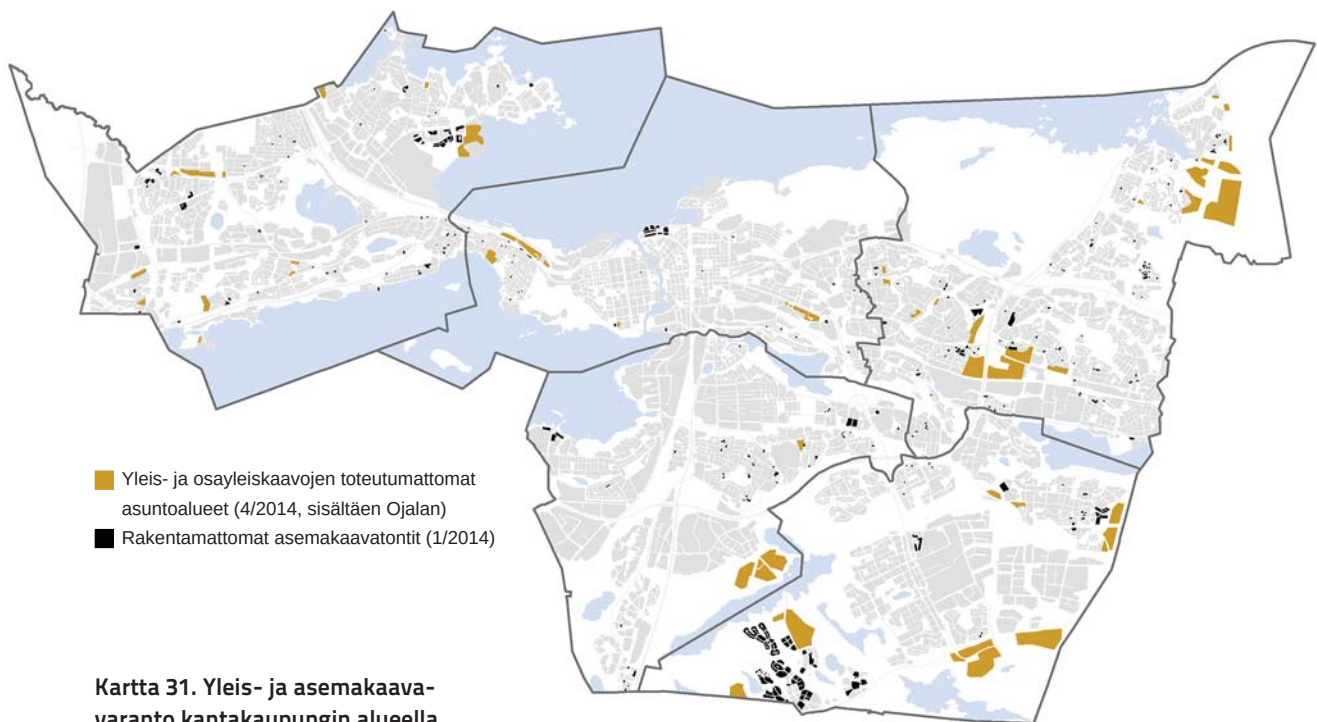
Talotyyppijakauman toteutuminen kaavaehdotuksessa esitetyllä tavalla vahvistaisi jo tapahtunutta kehitystä, jonka tuloksena Koillisesta on muodostunut kantakaupungin pientalo- ja omistus-asuntovaltaisin suunnittelualue. Merkittävän osan Koillisen kasvusta ennakoidaan kuitenkin toteutuvan olemassa olevaa rakennetta täydentämällä, mikä edistää nykyisten asuinalueiden säilymistä elinvoimaisina. Toisaalta volyymiltaan kantakaupungin merkittävin täydennysrakentaminen asettaa omat haasteensa ympäristön muun toiminnallisuuden, kuten viheryhteyksien ja virkistysmahdollisuuksien, järjestämiselle.

Kaakkoisen alueen ennakoitu kasvu toteutuu miltei yksinomaan vuonna 2009 voimaan tulleen Vuoreksen osayleiskaavan alueella. Parhaillaan rakentuvasta Vuoreksesta on tarkoitus tulla pikkukaupunkimainen ja luonnonläheinen kaupunginosa reilulle 10 000 asukkaalle. Osayleiskaavan mukaisesti puolet Vuoreksen asukkaista sijoittuisi kerrostaloihin sekä puolet rivi- ja erillispientaloihin. Tällä hetkellä valmistuneilla uudisalueilla asuu hieman vajaat 900 asukasta (8/2014).

Vuores tuo lapsipaosta kärsineelle Kaakkoiselle alueelle kaivattua perheasumista, mutta samalla täytyy huomioida Hervannan rooli lapsiperheiden asuinpaikkana, sillä sinne sijoittuvat kanta-kaupungin merkittävimmät lapsi-ikäluokkien (0-15-vuotiaiden) keskittymät. Vuoreksen houkutellessa lapsiperheitä Hervannan asukasrakenne saattaa yksipuolistua ja elinvoimaisuus kärsiä, mistä aiheutuisi heijastusvaikutuksia koko ympäröivälle suunnittelualueelle. Kaakkoisen alueen kaavavarantoa täydentää

vuonna 2014 voimaan tullut Hervantajärven osayleiskaava, jonka mahdollis-
tamasta 3 000 asukkaasta 3/4 sijoittuisi
kerrostaloihin ja 1/4 pientaloihin.

Eteläisellä alueella ei ole voimassa asu-
mista sisältäviä osayleiskaavoja lukuun
ottamatta Vuoreksen aluetta, johon kuu-
luvia pientaloasumisen varauksia sijoit-
tuu myös Särkijärven pohjoispuolelle.
Etelään ennakoitu maltillinen kasvu to-
teutuu nykyisiä kaupunginosa täyden-
nysrakentamalla.

Lähde: Tampereen kaupunki (2014).

Lähteet

- Aro, T. (2013). Kuuden suuren kaupunkiseudun demografinen kilpailukyky. Muuttoliikkeen määrä ja rakenne suurilla kaupunkiseuduilla 2000-luvulla. Valtiovarainministeriö. Luettavissa http://www.vrm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/Kuusi_kaupunkiseutua_raportti_ARO_final.pdf
- Junnto, A. (2008). Asumisen muutos ja tulevaisuus. Rakennetarkastelu. Erilaistuva asuminen, osaprojekti I. Suomen Ympäristö 33 / 2008. Ympäristöministeriö. Luettavissa https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/38362/SY33_2008_Asumisen_muutos_ja_tulevaisuus.pdf
- Kytö, H. & Kral-Leszczynska, M. (2013). Muuttoliikkeen voittajat ja häviäjät. Tutkimus alueiden välisistä muuttovirroista. Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 76. KAKS – Kunnallissalan kehittämissäätiö. Luettavissa http://www.kaks.fi/sites/default/files/TutkJulk_76_net.pdf
- Lehtinen, E., Nippala, E., Jaakkonen, L. & Nuutila, H. (2005). Asuinrakennukset vuoteen 2025. Uudistustannon ja perusparantamisen tarve. VTT Rakennus- ja yhdyskuntateknikka. Luettavissa: http://www.vtt.fi/inf/julkaisut/muut/2005/asuinrakennukset_vuoteen_2025.pdf
- Pirkanmaan liitto (2013a). Pirkanmaan väestö- ja työpaikkasuunnite 2040. Luettavissa http://www.pilkahdus.fi/sites/default/files/kehityskuvat_valtuusto.pdf
- Pirkanmaan liitto (2013b). Väestö ja työpaikat 2040. Luonnos väestön, asumisen ja työpaikkojen kehityksestä vuoteen 2040. Luettavissa http://www.pilkahdus.fi/sites/default/files/vaesto_asuminen_tyopaikat_2040_doc.pdf
- Suomen Kuntaliitto (2013). Kuntien pinta-alat ja asukastiheydet 1.1.2013. Excel-tiedosto. Luettavissa <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/aluejaot/kuntien-pinta-alat-ja-asukastiheydet/Sivut/default.aspx>
- Tampereen kaupungin tilastotoimisto (1981). Tampereen väestö 1.1.1981. Kuntasuunnittelun perustilastoja 7.
- Tampereen kaupungin tilastotoimisto (1991). Tampereen väestö 1991 osa-alueittain. Kuntasuunnittelun perustilastoja 41.
- Tampereen kaupunki (2013). Akseli 2/2013. Tilastollisia tiedonantoja Tampereelta. Luettavissa http://www.tampere.fi/material/attachments/a/6HSfWiDWO/Akseli_2_-2013.pdf
- Tampereen kaupunki / Facta-kuntarekisteri (2013a). Väestötiedot 7.6.2013. Väestörekisteriin perustuva väestöaineisto. Ei julkinen.
- Tampereen kaupunki / Facta-kuntarekisteri (2013b). Rakennukset 7.6.2013. Kaupungin rakennusaineisto. Ei julkinen.
- Tampereen kaupunki / Tietoyksikkö (2014). Ennusteet asumisväljyy- ja asuntokuntakehityksestä.
- Tampereen kaupunki / Väestösuunnite vuoteen 2030 (2012). Kaupunginhallituksen suunnittelujaoston 12.3.2012 hyväksymä. Luettavissa http://www.tampere.fi/material/attachments/v/5pWMqfaYo/vaestosuunnite_2030.pdf
- Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2030. Luettavissa http://www.tampereenseutu.fi/seutuhankkeet/raportit_ja_muut_julkaisut/
- Tilastokeskus (2001). V01E PIRKANMAA Väestö iän, sukupuolen ja siviilisäädyn mukaan osa-alueittain 31.12.2000. Käyttäjätunnuksin luettavissa www.stat.fi
- Tilastokeskus (2002–2014a). VM6 Kuntien välisen muuttoliikkeen tulomuutto tulokunnan, muuttaneiden iän ja kielen mukaan lähtökunnittain 2001–2013. Käyttäjätunnuksin luettavissa www.stat.fi
- Tilastokeskus (2002–2014b). VM7 Kuntien välisen muuttoliikkeen lähtömuutto lähtökunnan, muuttaneiden iän ja kielen mukaan tulokunnittain 2001–2013. Käyttäjätunnuksin luettavissa www.stat.fi
- Tilastokeskus (2004–2013a). VM 2 Kuntaan muuttaneet iän, sukupuolen, siviilisäädyn ja kielen mukaan kunnan osa-alueittain 2003–2012. Käyttäjätunnuksin luettavissa www.stat.fi
- Tilastokeskus (2004–2013b). VM 3 Kunnasta muuttaneet iän, sukupuolen, siviilisäädyn ja kielen mukaan kunnan osa-alueittain 2003–2012. Käyttäjätunnuksin luettavissa www.stat.fi
- Tilastokeskus (2004–2013c). V2 Väestö iän (1-v.), sukupuolen ja kielen mukaan kunnan osa-alueittain 31.12.2003–31.12.2012. Käyttäjätunnuksin luettavissa www.stat.fi
- Tilastokeskus (2011). V2 PIRKANMAA Väestö iän (1-v.), sukupuolen ja kielen mukaan kunnan osa-

alueittain 31.12.2010. Käyttäjätunnuksin luettavissa www.stat.fi

- Tilastokeskus (2012a). Tulonjakotilasto 2010. Suomen virallinen tilasto. Tulot ja kulutus 2012. Luettavissa http://www.stat.fi/til/tjt/2010/tjt_2010_2012-05-23_fi.pdf
- Tilastokeskus (2012b). 3a Tulomuuttajat iän, tulotyyppin ja tuloluokan mukaan sekä tulokertymät ja keskimääräiset tulot tulotyypeittäin, työlliset ja muut erikseen 2010. Käyttäjätunnuksin luettavissa www.stat.fi
- Tilastokeskus (2012c). 3b Kuntien välisen muuton lähtömuuttajat iän, tulotyyppin ja tuloluokan mukaan sekä tulokertymät ja keskimääräiset tulot tulotyypeittäin, työlliset ja muut erikseen 2010. Käyttäjätunnuksin luettavissa www.stat.fi
- Tilastokeskus (2013a). V2 Väestö iän (1-v.), sukupuolen ja kielen mukaan kunnan osa-alueittain 31.12.2012. Käyttäjätunnuksin luettavissa www.stat.fi
- Tilastokeskus (2013b). R01A Asunnot talotyyppin, varustetason ja valmistumisvuoden mukaan 31.12.2012. Käyttäjätunnuksin luettavissa www.stat.fi
- Tilastokeskus (2013c). R01E Asunnot osa-alueittain talotyyppin, varustetason ja valmistumisvuoden mukaan 31.12.2012. Käyttäjätunnuksin luettavissa www.stat.fi
- Tilastokeskus (2013d). R02E PIRKANMAA: Asunnot talotyyppin, käytössäolotilanteen ja hallintaperusteen mukaan 31.12.2012. Käyttäjätunnuksin luettavissa www.stat.fi
- Tilastokeskus (2013e). Käsitteet ja määritelmät: Asuntokunta. Luettavissa <http://www.tilastokeskus.fi/meta/kas/asuntokunta.html>
- Tilastokeskus (2013f). Asuntokunnat ja asuinolot 2012. Luettavissa http://www.stat.fi/til/asas/2012/01/asas_2012_01_2013-10-18_kat_002_fi.html
- Tilastokeskus (2013g). Asuntokunnat koon ja asunnon talotyyppin mukaan 1985-2012. Luettavissa http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/asu/asas/asas_fi.asp
- Tilastokeskus (2013h). A01E Asuntokunnat talotyyppin ja asuntokunnan henkilöluvun mukaan 31.12.2012. Käyttäjätunnuksin luettavissa www.stat.fi
- Tilastokeskus (2013i). A02E Vanhusasuntokunnat vanhimman henkilön iän ja varustetason mukaan 31.12.2012. Käyttäjätunnuksin luettavissa www.stat.fi
- Tilastokeskus (2014). Kuntien välinen muuttoliike muuton suunnan mukaan alueittain 1987-2013. Luettavissa http://193.166.171.75/database/StatFin/vrm/muutl/muutl_fi.asp
- Ylä-Anttila, K. (2010). Verkosto kaupunkirakenteen analyysin ja suunnittelun välineenä. Väitöskirja. Tampereen teknillinen yliopisto. Rakennetun ympäristön tiedekunta. Arkkitehtuurin laitos. Luettavissa <https://dspace.cc.tut.fi/dpub/handle/123456789/7099>

TAMPEREEN KAUPUNKI

